

บทที่ 2

ความหมายและความสำคัญของจริยธรรม

- 2.1 ความหมายของจริยธรรม
- 2.2 ความหมายของจริยธรรมที่กล่าวไว้ในอัลกุรอาน
 - 2.2.1 การเป็นแบบอย่างอันดีงาม
 - 2.2.2 การเป็นแบบฉบับอันดีงาม
 - 2.2.3 การชักชวนมนุษย์สู่ความดีงาม ใ้ให้กระทำในสิ่งที่ชอบและห้ามมิให้กระทำในสิ่งที่มิชอบ
 - 2.2.4 การให้อภัย
 - 2.2.5 การอดทน
- 2.3 ความหมายของจริยธรรมที่กล่าวไว้ในอัลหะดีษ
 - 2.3.1 การมีมารยาทที่ดีงาม
- 2.4 ความหมายของจริยธรรมในทัศนะของนักวิชาการ
- 2.5 ความสำคัญของจริยธรรม
- 2.6 ความสำคัญของจริยธรรมกับด้านอื่น ๆ
 - 2.6.1 จริยธรรมในด้านอะเกะดีละฮ์ (หลักการยึดมั่นทางจิตใจ)
 - 2.6.2 จริยธรรมในด้านอิบาอะดีละฮ์ (การปฏิบัติ)
 - 2.6.1.1 การดำรงละหมาด
 - 2.6.1.2 การจ่ายซะกาต
- 2.7 ต้นแบบของจริยธรรม
- 2.8 ประเภทของจริยธรรม
 - 2.8.1 จริยธรรมที่ดี
 - 2.8.1.1 จริยธรรมในด้านการพูด
 - 2.8.1.2 จริยธรรมในด้านการปฏิบัติ
 - 2.8.2 จริยธรรมที่ไม่ดี ที่น่าตำหนิ
 - 2.8.2.1 การพูดเท็จ หรือการโกหก

2.1 ความหมายของจริยธรรม

จริย หมายถึง ความประพฤติ , กิริยาที่ควรปฏิบัติ , ใช้ในคำสมาส เช่น จริยศึกษา
 จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ , ศีลธรรม , กฎศีลธรรม
 จริยวัตร , จริยวัตร หมายถึง หน้าที่ที่ควรประพฤติ ปฏิบัติ , ความประพฤติ ,
 ท่วงทีวาจา และกิริยามารยาท . (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , พ.ศ. 2542 : 291)

คำว่า จริยธรรม ในภาษาอาหรับตรงกับคำว่าอัคลีล () ซึ่งผันมาจากคำ
 เอกพจน์ คำว่า คุลุกน () หมายถึง อุปนิสัย จรรยา มารยาท (บินมุสลิมปทานุกรม อาหรับ -
 ไทย , n.d. :114) ความประพฤติ และการปฏิบัติของมนุษย์ที่มีทั้งคุณลักษณะที่ดีและไม่ดี (Jama‘ah
 min kibar al-Lughawiyeen al-‘Arab , 1988 : 419)

ท่านเราะฮ์ลุล ได้ดำรัสว่า :

)) ﷺ : ﷺ¹
 ((
 (8595 : 1987 ,²)

ความว่า " จากท่านอะบิซุร็อยเราะฮ์กล่าวไว้ว่า ท่านเราะฮ์ลุล ทรง
 วอนนะว่า แท้จริงแล้วฉันถูกบังเกิดขึ้นมา เพื่อทำให้สมบูรณ์ซึ่ง
 กิริยามารยาท ที่ดีหรืองดงาม"

(Ahmad ,1987 : 8595)

¹ อะบิซุร็อยเราะฮ์ เป็นชื่อที่ถูกขนานนามโดยท่านเราะฮ์ลุล เกี่ยวกับชื่อของท่านอะบิซุร็อยเราะฮ์มีที่สนะที่แตกต่างกันมากมาย แต่ที่สนะที่ค่อนข้างจะใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด คือ ท่านมีชื่อว่า อับดุลรอหฺมาน บุตรของซอคร มาจากตระกูล อัคเดาลีซีย์ เข้ารับอิสลามเมื่อปีที่ 7 หลังจากการอพยพของท่านเราะฮ์ลุลจากนครมักกะฮ์ไปยังนครมะดีนะฮ์ ในปีสงครามคัยบ์ร ท่านเป็นหนึ่งในบรรดาเศาะหาบะฮ์ที่รายงานหะดีษจากท่านเราะฮ์ลุลมากมาย ตามความเห็นพ้องของบรรดานักวิชาการ ท่านเสียชีวิตในปี อีจเราะฮ์ศักราชที่ 57 .

² อะหฺมัด เป็นหันบัล มีชื่อเต็มว่า อะหฺมัด เป็นหันบัล เป็นฮิลาล เกิดที่กรุงแบกแดดเมื่อปีอีจเราะฮ์ศักราชที่ 164 ท่านเป็นปราชญ์ฟิกฮ์และหะดีษผู้ยิ่งใหญ่หนึ่งในสี่ของโลกอิสลาม เป็นเจ้าของมัซฮับ หัมบะลีซีย์ ซึ่งมีผู้สังกัดมากมายทั่วโลก ท่านอิมามชาฟีอีย์ได้พูดถึงอิมามหัมบะลีซีย์ว่า ฉันได้ออกมาจากกรุงแบกแดด ข้างหลังฉันจึงไม่มีใครที่ย้าแครงต่ออัลลอฮ์และเชี่ยวาญูในวิชาฟิกฮ์มากไปกว่า อิบนุหัมบัล ท่านยังถูกบังคับให้กล่าวว่าอัลกุรอานเป็นของใหม่ (มักลู้ก) แต่ท่านก็ปฏิเสธและยืนยันกรานอย่างหนักแน่นว่าเป็นคำพูดของอัลลอฮ์ จนถูกทรมานต่าง ๆ นา ๆ ท่านก็อดทน ด้วยจุดยืนที่มั่นคงของท่านทำให้มุสลิมจำนวนมากได้รับพลาณิสงค์แห่งความดีงามนี้ ท่านเสียชีวิตในวันศุกร์ที่ 12 เดือนเราะบิอูลอวาล ปีอีจเราะฮ์ศักราชที่ 241 ที่กรุงแบกแดด

2.2 ความหมายของจริยธรรมที่กล่าวไว้ในอัลกุรอาน

อัลกุรอานได้ระบุถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้ที่มีจริยธรรมเอาไว้มากมาย เช่นการเป็นแบบอย่างหรือแบบฉบับอันดีงาม การชักชวนมนุษย์สู่ความดีงาม ใ้ให้กระทำในสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำในสิ่งที่มิชอบ การให้อภัย การอดทน และอื่น ๆ อีกมากมายซึ่ง ณ ที่นี้ ผู้วิจัยจะขอกล่าวเพียงแค่ว่าบางคุณลักษณะที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญ เหมาะสมกับสถานการณ์ และใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของผู้คนมากที่สุด อย่างเช่น

2.2.1 การเป็นแบบอย่างอันดีงาม

การเป็นแบบอย่างอันดีงามของท่านนบีอิบรอฮีมที่มีต่อบรรดาประชาชนของท่าน โดยให้ประชาชนของท่านปฏิบัติตามในแบบอย่างดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า :

....

(4 :)

ความว่า"แน่นอน ได้มีแบบอย่างอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว ใน (ตัว)

อิบรอฮีมและบรรดา (มุอฺมิน) ผู้ที่อยู่ร่วมกับเขา".

(อัลมูมตะหะนะฮะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 4)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสแก่บ่าวของพระองค์ผู้ศรัทธา ให้ได้คบหากับผู้ปฏิเสธ ให้เป็นศัตรูกับพวกเขา และให้หลีกเลี่ยงจากพวกเขา และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวไว้ว่า “และบรรดา (มุอฺมิน) ผู้ที่อยู่ร่วมกับเขา” ก็คือ ผู้ติดตามท่าน (นบีอิบรอฮีม) และผู้ที่ศรัทธาพร้อม ๆ กับท่าน (Ibn Kathir , 1992 : 4/372) พระองค์ ﷻ ตรัสอีกว่า :

(6 :)

ความว่า"โดยแน่นอน ได้มีแบบอย่างอันดีงาม ในพวกเขาสำหรับพวกเจ้าแล้ว แก่ผู้ที่หวังใน (การตอบแทนของ) อัลลอฮฺ ﷻ และวันสุดท้าย และผู้ใดผินหลังให้ (การศรัทธา) ดังนั้น แท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ ก็คือ ผู้ทรงได้รับการสรรเสริญ¹ " .

(อัลมুমตะหะนะฮฺ : 6)

ความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า “โดยแน่นอน ได้มีแบบอย่างอันดีงาม ในพวกเขาสำหรับพวกเจ้าแล้ว” คือแบบอย่างของท่านนบีอิบรอฮีม และผู้ที่อยู่พร้อม ๆ กับท่านจากนบีต่าง ๆ และผู้ที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลท่าน และความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า “แบบอย่างอันดีงาม” ก็คือจากการไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้ปฏิเสธและความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า “ และผู้ใดผินหลังให้การศรัทธา” คือ ผินหลังให้จากอิสลาม และยอมรับในคำตักเตือนดังกล่าว (ที่อื่นจากท่านนบีอิบรอฮีม). (al-Qurtubiy , 1996 : 18/39)

2.2.2. การเป็นแบบฉบับอันดีงาม

การเป็นแบบฉบับอันดีงามของท่านเราะฮูต ﷺ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแก่บรรดาประชาชาติของท่าน ดังที่พระองค์ ﷺ ตรัสว่า :

(21:)

ความว่า"โดยแน่นอนในเราะฮูตของอัลลอฮฺ มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอฮฺ ﷻ และวันอาคิเราะฮฺและรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ อย่างมาก".

(อัลอะหฺซาบ : 21)

¹ คือ อิบรอฮีมและบรรดาผู้ศรัทธาที่อยู่ร่วมกับเขานั้นเป็นแบบอย่างที่ดีในการปลีกตัวออกจากพวกกุฟฟารแก่บรรดาผู้ที่หวังในการตอบแทนต่ออัลลอฮฺﷻ และกล่าวการลงโทษของพระองค์ในวันอาคิเราะฮฺ และถ้าผู้ใดผินหลังให้โดยไม่ยึดถือแบบอย่างที่ดีดังกล่าวและคบพวกปฏิเสธศรัทธาเป็นมิตรแล้ว อัลลอฮฺﷻ ก็จะทรงพอเพียงจากการศรัทธาของเขา .

² คือ แบบฉบับอันสูงส่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติตามในทุกคำพูด การปฏิบัติและสถานะ เพราะท่านมิได้พูดและปฏิบัติตามอารมณ์หากแต่เป็นวะฮีย์และการประทานให้ลงมา .

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “โดยแน่นอนในเราะสูลของอัลลอฮ์ ﷺ มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว” อายะฮ์นี้เป็นการตำหนิต่อผู้ที่หนีหรือหันหลังให้กับสงคราม หมายถึง สำหรับพวกเจ้าแล้ว มีแบบอย่างอันดีงามจากท่านนบีจากการทุ่มเท เสียสละ ตัวเองในการช่วยเหลือศาสนาของอัลลอฮ์ ﷺ โดยการออกไปสู่สงครามคอนค็อก¹ และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “สำหรับผู้หวัง (จะพบ) อัลลอฮ์ ﷻ และวันอาคีเราะฮ์” ก็คือ สำหรับผู้ที่หวังจะพบกับอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการศรัทธาต่อพระองค์ ﷻ และยอมรับในการฟื้นคืนชีพว่ามีการตอบแทนจากทุกการกระทำ (al-Qurtubiy , 1996 : 14/102) อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า :

(4 :)

ความว่า“และแท้จริงเจ้านั้นอยู่บนคุณธรรมอันยิ่งใหญ่”.

(อัลเกาะลิม: 4)

คำว่า “คุณธรรมอันยิ่งใหญ่” ในที่นี้ มีนักวิชาการได้ให้ทัศนะเอาไว้หลากหลายด้วยกัน อย่างเช่น หมายถึง แท้จริงแล้วท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ อยู่บนคุณธรรมที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสั่งให้ท่านปฏิบัติซึ่งมีอยู่แล้วในอัลกุรอาน (al-Ashqar , 1985 : 757)

ในขณะที่ท่าน Ibn ‘Abbas ได้กล่าวว่า คำว่า "คุณธรรม" ในที่นี้หมายถึง ศาสนานั้นคือ แท้จริงแล้วเจ้านั้น² อยู่บนศาสนาอันยิ่งใหญ่ และยังมีนักวิชาการอีกส่วนหนึ่งที่มีความเห็นเหมือนกับท่าน เช่น Mujahid , al-Rabi‘ bin Anas , al-Dahḥaq (Ibn Kathir , 1992 : 4/429)

อิบนุ อับบาส (Ibn ‘Abbas) และ Mujahid กล่าวว่าคือ ศาสนาที่ยิ่งใหญ่ไม่มีศาสนาใดที่จัน্নรัก และยินยอมอย่างสิ้นเชิงในชีวิตของฉันทัน นอกจากศาสนาอิสลาม (al-Qurtubiy , 1996 : 18/148)

¹ คำว่า คอนค็อก แปลว่า คู หรือสนามเพลาะ สงครามคอนค็อก หรืออีกชื่อหนึ่งเรียกว่า สงครามอัลอะหฺซาบ (แปลว่า กลุ่มต่าง ๆ) เกิดขึ้นในเดือนเซาวาล (เดือนที่สิบของปีฮิจญเราะฮ์ศักราช)ในปีที่ 5 (หลังการอพยพของท่านเราะสูลﷺจากนครมักกะฮ์ไปยังนครมะดีนะฮ์) สาเหตุเกิดจากชาวอะฮฺลุลบัยต์ร่วมมือกับชาวกุร็ชชและเผ่าอื่น ๆ อีกหลายเผ่า ต้องการทำสงครามกับมุสลิม เมื่อข่าวนี้ออกไปยังท่านเราะสูลﷺ ท่านก็ได้ประชุมกับบรรดาเศาะหาบะฮ์ เพื่อหาแนวทางในการรับมือ ท่านซัลมาน อัลฟาริสี ได้เสนอให้มีการขุดคู หรือสนามเพลาะ การเสนอของท่านซัลมานได้สร้างความแปลกใจให้กับบรรดาเศาะหาบะฮ์เป็นอย่างมาก เพราะการขุดคูหรือสนามเพลาะ ไม่เคยมีในประวัติการสงครามของชาวอะหรับมาก่อน หลังจากนั้นบรรดาเศาะหาบะฮ์ก็ออกไปยังนอกเมืองมะดีนะฮ์และริบเร่งในการขุดคู สงครามครั้งนี้มุสลิมมีทั้งหมด 3,000 คน ในขณะที่กลุ่มต่าง ๆ ที่รวมมากับชาวกุร็ชชนั้นมีด้วยกันทั้งหมด 10,000 คน แต่ในที่สุดมุสลิมก็เป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ (al-buṭiy , 1991 : 213) .

² หมายถึง ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ

อัลหะสัน (al-Hasan) กล่าวว่า คือ มารยาทแห่งอัลกุรอาน
 เกาะตาดะฮฺ (Qatadah) กล่าวว่า คือ สิ่งที่ถูกสั่งใช้จากคำสั่งของอัลลอฮฺ ﷻ และถูก
 ระบุรับจากคำสั่งห้ามของอัลลอฮฺ ﷻ (al-Qurtubiy , 1996 : 18/148)

อัลเมาดูดี (al-Maududiy)¹ กล่าวว่า ประโยคนี้ให้ 2 ความหมายด้วยกัน นั่นคือ

1. เข้าได้รับการยกย่องให้มีลักษณะอันมีเกียรติสูงส่ง นั่นคือเหตุผลที่ว่าทำไมเจ้าจึง
 อดทน อดกลั้นต่อความทุกข์ยากลำบากในการนำทางผู้คนไปสู่หนทางที่ถูกต้อง มิเช่นนั้นแล้ว คน
 ที่มีลักษณะอ่อนแอจะไม่สามารถทำเช่นนั้นได้

2. นอกจากกุรอานแล้ว ลักษณะอันมีเกียรติสูงส่งของเจ้าก็เป็นข้อพิสูจน์อันชัดเจน
 ว่าข้อกล่าวหาบรรดาผู้ปฏิเสธว่า เจ้าเป็นคนเสียดินนั้นเป็นเรื่องเท็จ เพราะศีลธรรมอันสูงส่งกับ
 ความบ้านั้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันได้ภายในคนคนเดียว

คนบ้าคือคนที่เสียความสมดุลทางสติปัญญาและอารมณ์ ในทางตรงข้ามคุณธรรม
 อันสูงส่งของบุคคลเป็นสิ่งยืนยันว่าเขามีความคิด และธรรมชาติปกติและเป็นคนที่มีความสมดุล
 ทางด้านอารมณ์อย่างสมบูรณ์ (al-Maududiy , 1978 : 8/180)

คำอธิบายที่ดีที่สุดถึงลักษณะของท่านเราะซูล ﷺ ก็คือคำอธิบายที่ได้ให้ไว้ โดย
 ท่านหญิง ‘Aishah² ผู้ที่กล่าวว่า " กุรอานคือบุคลิกลักษณะของท่าน "

มุสลิม (Muslim)³ , อบูดาวูด (Abu Dawud)⁴ , อันนะสาอีย์ (al-Nasa'iy)⁵ ... ก็ได้
 อ้างคำพูดเช่นนี้โดยใช้คำพูดที่แตกต่างกันเล็กน้อย

¹ อัลเมาดูดีรู้จักกันในนาม อะบู อัลอะฮฺลา อัลเมาดูดี เป็นนักปราชญ์ร่วมสมัย เป็นนักคิด นักเขียนนักเคลื่อนไหวและดัดฟิรอัลกุ
 รอานในเชิงวิเคราะห์

² ท่านมีชื่อจริงว่า อาอิชะฮฺ บุตรของ อะบูบักร์ อัศศิดดีก มีมารดาชื่อ อุมมู รุมนานซึ่งเป็นบุตรของ อามิร จากตระกูล อัลกะนานิยะฮฺ
 ท่านเกิดเมื่อปีที่ 4 หรือปีที่ 5 หลังจากที่ท่านนบีถูกแต่งตั้งเป็นเราะซูล ท่านเราะซูล ﷺ ได้แต่งงานกับท่าน เมื่อท่านมีอายุเพียงแค่ 6 ปี
 เท่านั้น หรือบางรายงานกล่าวว่า 7 ปี และได้ร่วมหลับนอนกับท่านเมื่อท่านมีอายุได้ 9 ปี ในเดือนเซวาล ปีที่ 1 หลังจากการอพยพ
 ของท่านเราะซูล ﷺ หรือบางทัศนะกล่าวว่า เมื่อปีที่ 2 หลังการอพยพ ท่านเป็นภรรยาที่ท่านเราะซูล ﷺ รักมากที่สุดจากบรรดา
 ภรรยาของท่านทั้งหมด ท่านยังเป็นคนที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชานิติศาสตร์อิสลามมากกว่าภรรยาคนอื่น ๆ ของท่านเราะซูล
 ﷺ อีกด้วย และท่านยังเป็นคนที่รายงานหะดีษของท่านเราะซูล ﷺ อย่างมากมาย ท่านได้เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 58

³ มุสลิมมีชื่อเต็มว่า มุสลิม เป็นอัลหุญญานู เป็นปราชญ์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหะดีษ ได้รวบรวมและเขียนหนังสือหะดีษจน
 เป็นที่กล่าวขานและยอมรับจากนักวิชาการมุสลิมทั่วโลก หนังสือหะดีษของท่านเป็นรองแค่อิมามบุคอรีเท่านั้น ท่านเกิดเมื่อปี
 ฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 204 และเสียชีวิตเมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 261

⁴ อบูดาวูดมีชื่อเต็มว่า อะบูดาอุด อัลสิญีสตานีย์ เป็นนักปราชญ์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหะดีษ ท่าน ได้จดจำหะดีษมากมาย
 หนังสือมุสนัดอะบูดาอุด เป็นที่รู้จักของนักวิชาการมุสลิมทั่วโลก ท่านเกิดเมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 202 และเสียชีวิตเมื่อปีฮิจเราะฮ์
 ศักราชที่ 275

⁵ อันนะสาอีย์มีชื่อเต็มว่า อะบู อับดุลรอฮฺมาน อะหฺมัด เป็นซุฮัยบ เป็นอะลี เป็นสินาน เป็นบัหฺร เป็นคินาร อันนะสาอีย์ เกิดเมื่อปี
 ฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 251 และเสียชีวิตที่ปาเลสไตน์ในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 303 มีอายุได้ 88 ปี เป็นปราชญ์ที่มีความเก่งและเชี่ยวชาญ
 ทางด้านหะดีษที่เป็นที่รู้จักของนักวิชาการมุสลิมโดยทั่วไป

ท่านเราะฮูต رضي الله عنه ไม่เพียงแต่จะนำคำสอนของกูรอานมายังโลกนี้เท่านั้น แต่ท่านยังได้แสดงออกให้เห็นในรูปของการปฏิบัติจริง โดยท่านได้กระทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง อะไรที่อัลกูรอานสั่งสอน ท่านก็จะปฏิบัติด้วยตัวของท่านเองให้ผู้อื่นเห็นก่อน และอะไรก็ตามที่กูรอานสั่งห้าม ให้หลีกเลี่ยง ท่านก็จะหลีกเลี่ยง คุณสมบัติทางศีลธรรมและจริยธรรมของท่านทั้งหมดที่ถูกประกาศว่าเป็นศีลธรรม จริยธรรม อันสวยงามนั้นล้วนมาจากคัมภีร์อัลกูรอาน และสิ่งใดที่อัลกูรอานกล่าวว่าเป็นที่น่ารังเกียจ ก็จะไม่พบในตัวท่านเลยแม้แต่นิดเดียว (al-Maududiy , 1978 : 8/180)

ในอีกหะดีษหนึ่งท่านหญิง ‘Aishah ได้กล่าวว่า

‘ , , , رضي الله عنه)
, رضي الله عنه
, رضي الله عنه ,
(()
(3/175: 1978 ,)

ความว่า"ท่านเราะฮูต رضي الله عنه ไม่เคยเขียนตีบ่าวคนใด ไม่เคยเงื้อมมือต่อผู้หญิง ไม่ยึดมัน ถือมัน ไข่มือนของท่านทำร้ายใครตามอัธยาศัยของท่านเอง แต่ท่านจะทำไปเพราะอัลลอฮ ﷻ ได้บัญชา เมื่อใดก็ตามที่ท่านต้องเลือกระหว่างสองสิ่ง ท่านจะเลือกสิ่งที่ยากกว่า เว้นเสียแต่ว่ามันจะเป็นบาป และถ้ามันเป็นบาปท่านก็จะออกห่างจากมันให้มากที่สุด".

(Ahmad , 1978 : 3/175)

อนัส (Anas) กล่าวว่า

‘ , ,) رضي الله عنه
((,
()

ความว่า “จากท่าน Anas¹ رضي الله عنه กล่าวว่า ฉันรับใช้ท่านเราะสูล ﷺ มาเป็นเวลา 10 ปี ท่านไม่เคยแสดงความรังเกียจต่อสิ่งที่ฉันได้กระทำหรือพูดเลย ท่านไม่เคยถามว่าทำไมฉันถึงได้ทำสิ่งนั้น และไม่เคยถามว่าทำไมฉันถึงไม่ทำสิ่งนี้”

(al-Shaikhan²)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้บทสรุปในภาพรวมง่าย ๆ ของการมีจริยธรรมของท่านเราะสูล ﷺ เอาไว้พระองค์ตรัสว่า :

(199 :)

ความว่า“เจ้า (มุฮัมมัด ﷺ) จงยึดถือไว้ซึ่งการอภัย³ และจงใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และจงผินหลัง⁴ให้แก่ผู้โหดเหี้ยมทั้งหลายเถิด” .

(อัลอะรอฟ : 199)

อายะฮ์นี้ประกอบไปด้วยคำ 3 คำ แต่ (มีความหมาย) ครอบคลุมถึงหลักปฏิบัติ บทบัญญัติต่าง ๆ ของอิสลาม ทั้งที่เป็นคำสั่งใช้และคำสั่งห้าม ส่วนความหมายของโองการที่กล่าวว่า “เจ้า (มุฮัมมัด ﷺ) จงยึดถือไว้ซึ่งการอภัย” มีความหมายรวมไปถึงการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับผู้ที่เคยตัดขาดกันมาก่อน การให้อภัยต่อผู้ที่เคยหันหลังให้กัน การอ่อนโยนต่อผู้ที่สรีรทาศด้วยกัน และอื่น ๆ อีกมากมายที่เป็นจริยธรรมของผู้ที่ยำเกรง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับประโยคถัดมาของอายะฮ์ที่พระองค์ตรัสว่า “และจงใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ” อย่างการเชื่อมสัมพันธ์กันในระหว่างเครือญาติ มีความยำเกรงต่อพระองค์ทั้งในสิ่งที่หะลาล (อนุญาต) และสิ่งที่หะรอม (ไม่อนุญาต) การลดสาขตา และการเตรียมพร้อมสู่โลกแห่งการตอบแทน และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และจงผินหลังให้แก่ผู้โหดเหี้ยมทั้งหลายเถิด” เป็นการเร่งร้าวหรือกระตุ้นให้มีส่วนเกี่ยวข้อง สัมพันธ์อยู่กับวิชา

¹ อะนัส บุตรของมาลิก มาจากตระกูล อัลอันศอรีย์ เป็นคนที่คอยให้การบริการ รับใช้ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ท่านเป็นคนที่มิทัพซันและลูก ๆ ที่มากมาย อีกทั้งยังมีอายุที่ชราแล้ว เนื่องจากความเป็นสิริมงคลจากบทขอพรของท่านเราะสูล ﷺ ที่ขอให้กับท่าน ท่านได้เสียชีวิตในปี ฮ. ศ. 93

² บันทึกลงโดย อัลบุคอรีฮ์, 1996: หะดีษหมายเลข 5578 ; มุสลิม , 1998 :หะดีษหมายเลข 4269

³ หมายถึง ให้มีการผ่อนปรนตามสมควร

⁴ คือ ให้ปลีกตัวออกจากพวกเขา

ความรู้ และหันหลังให้กับผู้ที่อธรรม และหลีกเลี่ยงจากการขัดแย้งกับผู้ที่โง่เขลา เปาปัญญา และอื่นๆ ด้วยจริยธรรมที่ดีงาม และการปฏิบัติที่ถูกต้อง (al-Qurtubiy , 1996 : 7/218)

คำว่า “*สิ่งที่ชอบ*” มีความหมายครอบคลุมไปถึงทุกอย่างที่เป็นคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ และสนับสนุนการชี้นำต่าง ๆ ทั้งในรูปของการกระทำและการพูด ไม่มีการเจาะจงความหมายเพียงแค่บางส่วนเท่านั้น และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “*และจงผินหลังให้แก่ผู้โง่เขลาทั้งหลายเถิด*” เป็นคำสั่งใช้จากพระองค์แก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้หันหลังให้กับผู้ที่โง่เขลาทั้งหลาย และเป็นบทสั่งสอนแก่บรรดามุสลิมด้วยการตั้งใจต่อผู้ที่อธรรมหรือหันหลังให้กับพวกเขา แต่ใน อายะฮ์นี้ พระองค์มิได้ทรงสั่งให้หันหลังให้กับผู้ที่โง่เขลาในเรื่องของ (การเผยแพร่) ศาสนา และการนำเสนอ ชี้นำแนวทางการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นวาญิบต่อพวกเขา การดักเตือนพวกเขา เสมือนกับที่พระองค์ ﷻ ไม่ทรงสั่งให้มีการคบค้าสมาคมกับบรรดาผู้ปฏิเสธทั้งหลาย (al-Tabariy , 1997 : 4/109)

2.2.3. การชักชวนมนุษย์สู่ความดีงาม ใช้ให้กระทำในสิ่งที่ชอบและห้ามมิให้กระทำในสิ่งที่มิชอบ

พระองค์ ﷻ ตรัสว่า :

(104 :)

“ความว่า”และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดี และใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำสิ่งที่มิชอบ และชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ ”.

(อาลิอิมรอน: 104)

ความหมายของอายะฮ์นี้ก็คือ จัดให้มีกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งขึ้นมาจากประชาชาตินี้ ที่มีความพร้อมเพรียง ร่วมมือกันในการกิจนี้ (คือ การชักชวนมนุษย์สู่ความดี ใช้ให้กระทำในสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำในสิ่งที่มิชอบ) (Ibn Kathir , 1992 : 1/398)

จากอายะฮ์นี้ชี้ให้เห็นว่า จำเป็นที่เราจะต้องให้มีกลุ่มชนหนึ่งขึ้นมา เพื่อการชักชวนมนุษย์สู่ความดีงามด้วยการสั่งสอน ดักเตือน และชี้แนะให้พวกเขากระทำความดี ร่วมกัน

นั่นก็ห้ามพวกเขาจากการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี อาจจะโดยการหักห้ามด้วยกำลัง หรือคำพูด หรือการ
 หลีกเลียงด้วยหัวใจ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถและสถานการณ์ของแต่ละคน สุดท้ายอัลลอฮฺ ﷻ
 ก็ให้คำสัญญาต่อผู้ที่กระทำในสิ่งดังกล่าวว่า คนเหล่านี้แหละคือผู้ที่ได้รับความสำเร็จอย่างแท้จริง .
 พระองค์ตรัสว่า :

....

(110 :)

ความว่า"พวกเจ้า' นั้น เป็นประชาชาติที่ดียิ่ง ซึ่งถูกให้อุบัติขึ้นสำหรับ
 มนุษย์ชาติ โดยที่พวกเจ้าใช้ให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่
 มิชอบ และศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ...."

(อาลิอิมรอน : ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 110)

อิบนุ อับบาส (Ibn 'Abbas) กล่าวว่า และความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า "พวก
 เจ้านั้นเป็นประชาชาติที่ดียิ่ง ซึ่งถูกให้อุบัติขึ้นสำหรับมนุษย์ชาติ" หมายถึง ผู้ที่อพยพจากนครมัก
 กะฮฺไปยังนครมะดีนะฮฺและผู้ที่ตายชะฮีด¹ในสงครามอัลบัตร์และอัลหุฎัยบียะฮฺ บางท่านให้ทัศนะ
 ว่า ความหมายของอายะฮฺนี้คือ บรรดาประชาชาติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งหมด คือ ผู้ที่ปฏิบัติใน
 สิ่งที่ดีจากประชาชาติของท่าน และผู้ที่มีความประเสริฐ (al-Qurtubiy , 1996 : 4/109)

ความเป็นประชาชาติที่ดีเลิศของประชาชาตินี้ นั้น สาระสำคัญอยู่ที่ภาระหน้าที่ของ
 พวกเขา นั่นก็คือ การใช้ให้มนุษย์ปฏิบัติในสิ่งที่ชอบ สิ่งที่ดี ห้ามปรามพวกเขาจากสิ่งที่มีชอกและ
 สุดท้ายคือการศรัทธาในอัลลอฮฺ ﷻ แต่หากขาดซึ่งภารกิจ หรือองค์ประกอบเหล่านี้ความเป็น
 ประชาชาติที่ดีเลิศของเขาก็ไม่มีประโยชน์อะไรเลย . พระองค์ตรัสว่า :

(114 :)

¹ หมายถึง บรรดาผู้ที่ศรัทธาต่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

² ชะฮีดคือ ผู้ที่เสียชีวิตในการออกสู้ศึกสงครามกับผู้ปฏิเสธ เพื่อปกป้องศาสนาอิสลามและพระองค์ทรงสัญญาว่าจะตอบแทนพวกเขาด้วยสวนสวรรค์

ความว่า "พวกเขาศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และวันอากิเราะฮ์ และใช้ให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่ไม่ชอบ และต่างริบเร่งกันในบรรดาสัจธรรมและชนเหล่านี้แหละอยู่ในหมู่ผู้ที่ประพฤติดี".

(อาลิอิมรอน: 114)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า "และใช้ให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ" คือการชักชวนมนุษย์สู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์สูลของพระองค์ และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า "และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่ไม่ชอบ" คือห้ามมนุษย์จากการปฏิเสธต่ออัลลอฮ์ ﷻ และใส่ไคล้ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และสิ่งที่ (เป็นหลักคำสอนต่าง ๆ) ท่านเราะฮ์สูล ﷺ นำมาบอกแก่พวกเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่มาจากพระองค์ ﷻ (al-Tabariy, 1997 : 2/365)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า "พวกเขาศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ" คือ การมีความมั่นคงต่ออัลลอฮ์ ﷻ และยอมรับต่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ "และใช้ให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ" บางทีศนะให้ความหมายว่า คือ ทุกอย่างที่เป็นความดี ในขณะที่บางท่านให้ที่ศนะว่า ความหมายของความดีในที่นี้ คือ คำสั่งใช้ที่ให้ปฏิบัติตามสุนนะฮ์ (แนวทาง) ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า "และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่ไม่ชอบ" คือ การละเว้นหรือห้าม (ปฏิบัติ) จากสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ หรือสิ่งที่ขัดต่อหลักคำสอนของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า "และต่างริบเร่งกันในบรรดาสัจธรรม" ในสิ่งที่พวกเขาปฏิบัติ ริบเร่งกันในเรื่องที่ไม่เป็นการยุ่งยากสำหรับพวกเขา ด้วยการรู้ถึงขอบเขตในการกระทำที่นำมาซึ่งรางวัลแห่งความดีงามของพวกเขา บางทีศนะให้ความหมายว่า การริบเร่งในที่นี้คือ การริบเร่งในการประกอบภารกิจก่อนที่จะเวลาจะหลุดลอยไป "และชนเหล่านี้แหละอยู่ในหมู่ผู้ที่ประพฤติดี" คือ พวกเขาอยู่พร้อม ๆ กับผู้ที่ประพฤติดีจากประชาชาติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในสวนสวรรค์ (al-Qurtubiy, 1996 : 4/113)

การชักชวนผู้คนสู่การปฏิบัติในสิ่งที่ชอบและห้ามปรามจากสิ่งที่มีโทษ และการริบเร่งในการทำความดีโดยการแข่งขันกันเพื่อที่จะทำให้ได้มากกว่า ด้วยความพยายามดังกล่าว จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่พวกเขาจะอยู่ในกลุ่มคนที่ดีงามของอัลลอฮ์ ﷻ และผู้คนในสังคม พระองค์ตรัสว่า :

....

ความว่า"คือบรรดาผู้ปฏิบัติตามเราะสุล ﷺ ผู้เป็นนบีที่เขียนอ่านไม่เป็นที่พวกเขาพบ เขาถูกจารึกไว้ ณ ที่พวกเขา ทั้งในอัล-เตารอตและในอัล-อินญิล โดยที่เขาจะใช้พวกเขาให้กระทำในสิ่งที่ชอบ และห้ามพวกเขามิให้กระทำในสิ่งที่ไม่ชอบ และอนุมัติให้พวกเขาซึ่งสิ่งที่ดี ๆ ทั้งหมด และจะให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขา ซึ่งสิ่งที่เลวทั้งหลาย"

(อัลอะอรอฟ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 157)

นี่คือคุณลักษณะของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ระบุอยู่ในคัมภีร์ก่อน ๆ โดยการแจ้งข่าวดีแก่ประชาชาติของพวกเขาถึงการกำเนิดของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และสั่งใช้พวกเขาให้ติดตามท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และคุณลักษณะเหล่านี้ (คือการชักชวนมนุษย์สู่ความดีงามและห้ามปรามมนุษย์จากความชั่วต่าง ๆ) ยังคงอยู่ในคัมภีร์ของพวกเขา บรรดาผู้รู้ของพวกเขาต่างรู้ในเรื่องเหล่านี้เป็นอย่างดี และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวไว้ว่า "ใช้พวกเขาให้กระทำในสิ่งที่ชอบ และห้ามพวกเขามิให้กระทำในสิ่งที่ไม่ชอบ" นี้คือ คุณลักษณะของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ระบุในคัมภีร์ก่อน ๆ และในความเป็นจริงในชีวิตของท่าน คุณลักษณะของท่านก็เป็นเช่นนี้จริง ๆ คือ ท่านจะไม่สั่งให้กระทำสิ่งใด นอกจากสิ่งนั้นจะมีความดีงาม และท่านจะไม่สั่งห้ามกระทำสิ่งใด นอกจากในสิ่งนั้นจะมีสิ่งที่ไม่ดี (Ibn Kathir , 1992 : 2/262) พระองค์ตรัสว่า :

(71 :)

ความว่า"และบรรดามุอฺมิน⁴ชายและบรรดามุอฺมินหญิงนั้น บางส่วนของพวกเขาเป็นผู้ช่วยเหลืออีกบางส่วน⁵ ซึ่งพวกเขาจะใช้ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ชอบและห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ชอบ และพวกเขาจะดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและจ่ายซะกาต และรักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ และเราะสุลของ

¹ หมายถึง ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

² หมายถึง พวกยะฮูดีย์และนัศรอญีย์ กล่าวคือ พวกยิวและคริสต์ได้พบชื่อและลักษณะของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ อยู่ในคัมภีร์ของพวกเขาทั้งในอัล-เตารอตและอัล-อินญิลว่า เป็นผู้ที่จะอุบัติขึ้นเป็นนบีและเราะสุลคนสุดท้าย

³ คือ นบีมุฮัมมัด ﷺ

⁴ คือ ผู้ที่ศรัทธาต่อนบีมุฮัมมัด ﷺ ทรงส่งมา

⁵ คือ ต่างเป็นผู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

พระองค์ ชนเหล่านี้แหละอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงเอ็นดูเมตตาแก่พวกเขา
แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงเดชานุภาพผู้ทรงปรีชาญาณ ”.

(อัลเตาบะฮ์: 71)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “บางส่วนของพวกเขาเป็นผู้ช่วยเหลืออีก
บางส่วน” คือ จิตใจของพวกเขาเป็นหนึ่งเดียวในความสัมพันธ์ ความรัก ความอ่อนโยน “ซึ่งพวกเขา
จะใช้ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ชอบ” ด้วยการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และให้ความเป็นเอกภาพแก่
ท่านและทุกสิ่งที่อยู่ในครรลองดังกล่าว “และห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ชอบ” คือ จากการเคารพภักดีต่อ
บรรดาเจว็ดทั้งหลายและทุกสิ่งที่อยู่ในครรลองดังกล่าว และท่าน al-Qurtubiy ได้กล่าวว่า จากท่าน
al-‘Aliyah กล่าวว่า ทุกสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกล่าวไว้ในอัลกุรอาน จากการใช้ให้มนุษย์
กระทำความดีและห้ามปรามมนุษย์จากการทำชั่ว นั่นก็คือการห้ามมนุษย์จากการกราบไหว้หรือ
บูชาบรรดาเจว็ดและชัศตอนมารร้าย (al-Qurtubiy , 1996 : 8/129)

การทำความดี ละเว้นสิ่งที่ไม่ดี การละหมาด การบริจาคชะกาต ภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ
และเราะฮูล ﷻ ผู้ที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจะได้รับความเอ็นดู เมตตา และประสบกับความ
ความสำเร็จในชีวิตทั้งโลกนี้และโลกหน้า พระองค์ตรัสว่า :

(112 :)

ความว่า”บรรดาผู้กลับเนื้อกลับตัว ผู้กระทำการอิบาดะฮ์ ผู้กล่าวคำ
สรรเสริญ ผู้เดินทางเพื่อต่อสู้หรือแสวงหาวิชาความรู้ ผู้รูกะฮ์ ผู้สุญูด¹
ผู้กำชับให้ทำความดี ผู้ห้ามปรามให้ละเว้นความชั่ว และบรรดาผู้รักษา
ขอบเขตของอัลลอฮ์ ﷻ และจงแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้ศรัทธาเถิด ”.

(อัลเตาบะฮ์: 112)

¹ นักตั้งชื่อบางท่านให้ความหมายของคำว่า "อิชชาอิฮุน" คือ ผู้ถือศีลอด บางท่านให้ความหมายว่า ผู้ทำการสู้รบในทางของอัลลอฮ์
ﷻ และบางท่านก็ว่าหมายถึง ผู้อพยพหรือเดินทางเพื่อต่อสู้หรือแสวงหาวิชาความรู้

² ลักษณะของผู้โค้งคำนับโดยเอามือทั้งสองจับหัวเข่าทั้งสอง

³ ลักษณะของผู้ก้มลงกราบกับพื้น โดยเอาหน้าและจมูกจรดพื้น

อายะฮ์นี้ เป็นการโต้ตอบของอัลลอฮ์ ﷻ ต่อบรรดาผู้ที่ศรัทธาทั้งหลายที่พระองค์ทรงซื้อพวกเขาทั้งร่างกาย และทรัพย์สินของพวกเขาด้วยคุณลักษณะที่สวยงามและความสูงส่ง ดังความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “บรรดาผู้กลับเนื้อกลับตัว” จากบรรดาสิ่งที่เปื้อนบาปทั้งหมด และการละทิ้งจากสิ่งที่น่ารังเกียจทั้งหมด “ผู้กระทำการอิบาดะฮ์” คำรณรงค์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการกระทำอิบาดะฮ์¹ และรักษา (อิบาดะฮ์) ไว้ทั้งในด้านคำพูดและการกระทำ และส่วนหนึ่งจากคำพูดที่เป็นการเฉพาะนั้นก็คือ การกล่าวคำสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังอายะฮ์ที่กล่าวว่า “ผู้กล่าวคำสรรเสริญ” และส่วนหนึ่งจากแนวทางการปฏิบัติที่มีความประเสริฐที่สุด ก็คือการถือศีลอด เป็นการละทิ้งความเริ่ดอร่อยจากบรรดาอาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ และการร่วมหลับนอนกับภรรยา นั่นแหละคือความหมายของการเดินทางเพื่อการต่อสู้อย่างแท้จริง ดังอายะฮ์ที่กล่าวว่า “ผู้เดินทางเพื่อต่อสู้” ดังเช่นกับการรุกฆะอ และสุญูด ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการละหมาด ดังอายะฮ์ที่พระองค์ ﷻ ทรงกล่าวว่า “ผู้รุกฆะอ ผู้สุญูด” พวกเขาสร้างคุณประโยชน์แก่สรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างมา และชี้แนะแนวทางสู่การยำเกรงต่อพระองค์ ﷻ ด้วยการกำชับกันให้กระทำความดี และห้ามปรามจากการกระทำความชั่ว พร้อมกับมีความรอบรู้และเข้าใจถึงอะไรที่ควรปฏิบัติ และอะไรที่ควรละทิ้ง และพวกเขาดำรงไว้ซึ่งขอบเขตของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งที่เป็นสิ่งที่อนุมัติหรือสิ่งที่ต้องห้าม มีความรู้ พร้อมการปฏิบัติ ดำรงอยู่ในการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างแท้จริง ตอนสุดท้ายของอายะฮ์พระองค์จึงกล่าวว่า “และจงแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้ศรัทธาเถิด ” (Ibn Kathir , 1992 : 2/406) พระองค์ตรัสว่า :

(41 :)

ความว่า”บรรดาผู้ที่เราให้พวกเขามีอำนาจบนหน้าแผ่นดิน” คือบรรดาผู้ที่ดำรงการละหมาด และบริจาคซากาตและใช้กันให้กระทำความดี และ

¹ อิบาดะฮ์ คือ คำนามที่ครอบคลุมถึงทุกสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงรักและทรงพึงพอพระทัย ทั้งจากคำพูดและการกระทำ ทั้งที่อยู่ภายในและเปิดเผย ดังนั้น การละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด การทำฮัจญ์ การมีศีลใจ การรักษาญะมาอะฮ์ การทำความดีต่อบิดามารดา การติดต่อสัมพันธ์ทางเครือญาติ การสั่งใช้ให้กระทำความดีและห้ามปรามจากความชั่ว การญิฮาดสำหรับผู้ปฏิบัติศาสนานา และพวกหน้าไหว้หลังหลอก การปฏิบัติดีต่อเพื่อนบ้าน เด็กกำพร้า คนยากจน คนอนาถา คนเดินทาง การขอดูอา การซิกร และสิ่งต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการปฏิบัติที่เป็นอิบาดะฮ์ทั้งสิ้น (Ibn Taymiyyah , n.d. : 10/149 ; al-Ashqar , 1995 : 260)

² อิบนิอับบาส กล่าวว่า หมายถึงพวกมุฮาญีรีน พวกอันศอร และพวกที่ดำเนินตามแบบฉบับที่ดี

ห้ามปรามกันให้ละเว้นความชั่ว และบั่นปลายของกิจการทั้งหลายย่อม
กลับไปหาอัลลอฮฺ ﷻ " .

(อัลหัจญ: 41)

ความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า “และใช้กันให้กระทำความดี” คือ การชักนำ
มนุษย์สู่ความเป็นเอกภาพของอัลลอฮฺ ﷻ และปฏิบัติในสิ่งที่เป็นการเชื่อฟังต่ออัลลอฮฺ ﷻ ไปสู่
การสร้างความดีต่อบรรดาผู้ศรัทธาจากสังขรณ์ “และห้ามปรามกันให้ละเว้นความชั่ว” ด้วยการ
ห้ามจากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ ﷻ และการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นบาป และทุกสิ่งทีบรรดาผู้ศรัทธา
รังเกียจ จากความเท็จทั้งหลาย Abu al-‘Aliyah กล่าวว่า แท้จริงการสั่งใช้ให้กระทำความดีนั้นก็คือ
การชักชวนไปสู่ความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮฺ ﷻ แต่เพียงผู้เดียว โดยไม่มีการตั้งภาคีใด ๆ ต่อ
พระองค์ และการห้ามจากสิ่งชั่วนั้นก็คือ การห้ามจากการเคารพภักดีต่อบรรดาเจว็ดทั้งหลาย และ
การเชื่อฟังต่อชัยฏอน ดังนั้นผู้ใดที่ชักนำหรือชักชวนมนุษย์ไปสู่ (การเคารพภักดี) อัลลอฮฺ ﷻ นั้น
ก็คือ การชักชวนมนุษย์ไปสู่ความดีงาม และผู้ใดก็ตามที่ห้ามมนุษย์จากการเคารพภักดีอื่นจาก
อัลลอฮฺ ﷻ นั่นก็คือ การห้ามปรามมนุษย์จากการกระทำในสิ่งที่ชั่วเช่นเดียวกัน (al-Ṭabariy , 1997
: 5/442) พระองค์ตรัสว่า :

(17 :)

ความว่า"โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและจงใช้กันให้กระทำ
ความดี และจงห้ามปรามกันให้ละเว้นการทำความชั่ว และจงอดทนต่อสิ่ง
ที่ประสบกับเจ้า ' แท้จริง นั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่น มั่นคง"

(ลูกมาน: 17)

ความหมายของอายะฮฺที่พระองค์ ﷻ ทรงกล่าวว่า “โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่ง
การละหมาด” ด้วยขอบเขตของการละหมาด ด้วยกฏ ข้อบังคับของละหมาด และด้วยเวลาของ

¹ คือ จงอดทนต่อความยากลำบาก ความยากแค้น และภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะผู้เรียกร้องไปสู่สังขรณ์นั้นย่อมเผชิญกับการถูกทำร้ายอยู่
เสมอ

² ในกิจการดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งจากการที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตัดสินใจอย่างแน่วแน่ และทรงใช้ให้กระทำ ท่านอับนิอับบาสกล่าว
ว่า ส่วนหนึ่งจากการมีความศรัทธาอย่างแท้จริงคือ การอดทนต่อความทุกข์ยากความลำบากนานาประการ

ละหมาด “และจงใช้กันให้กระทำความดี และจงห้ามปรามกันให้ละเว้นการทำความชั่ว” ด้วยความสามารถและความพยายามที่มี “และจงอดทนต่อสิ่งที่ประสบกับเจ้า” เป็นที่ทราบกันว่าแท้จริงแล้ว การชักชวนมนุษย์สู่ความดีงาม และห้ามปรามจากสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการขัดขวางและสร้างความยุ่งยากจากผู้คน ดังนั้นจึงจำเป็นที่ต้องมีความอดทน “แท้จริง นั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่น มั่นคง” แท้จริงแล้ว การอดทนจากการสร้างความเจ็บปวดโดยมนุษย์นั้น เป็นส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่นและมั่นคง (Ibn Kathir , 1992 : 3/455)

จากอาเยฮ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการชักชวนมนุษย์ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ไม่ใช่เรื่องง่าย ที่ใคร ๆ จะกระทำก็ได้ เพราะการที่จะชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติสิ่งที่ดีงามในอิสลามจำเป็นที่ผู้ชักชวนจะต้องรู้ด้วยว่า สิ่งใดบ้างที่เป็นความดีงามในหลักการของอิสลาม มิใช่คิดเอาเอง ดังนั้นความรู้จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เป็นตัวแปรหลักที่จะมาช่วยให้ทำงานได้ถูกต้องและสะดวกมากยิ่งขึ้น ในขณะที่การห้ามผู้อื่นจากการปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีก็ยิ่งยากขึ้นไปอีก จึงไม่แปลกที่อัลลอฮ์จะตั้งรางวัล หรือผลตอบแทนให้กับผู้ที่ปฏิบัติในสิ่งเหล่านี้ด้วยรางวัลที่มีค่าและสูงส่งเป็นอย่างมาก นั่นก็คือความสำเร็จในชีวิตทั้งโลกนี้และโลกหน้า .

2.2.4 การให้อภัย

การให้อภัย นับเป็นอีกคุณลักษณะหนึ่ง ที่บ่งบอกถึงการมีจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ เพราะคนที่ประสบกับความยุ่งยากในชีวิต อาจโดยการกลั่นแกล้งจากผู้อื่น การถูกลิดรอนสิทธิโดยไม่ชอบธรรม การถูกทำร้ายโดยเจตนา หรืออื่น ๆ แต่เขาเลือกที่จะให้อภัยต่อคู่กรณี แทนการโต้ตอบในทางที่ไม่ดี นับว่าเป็นการกระทำที่ไม่ง่ายเลย เพราะฉะนั้นการให้อภัยจึงเป็นคุณลักษณะที่สูงส่ง ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ﷻ ที่ได้กล่าวเอาไว้อย่างมากมาย เช่น :

(134 :)

ความว่า"คือ บรรดาผู้ที่บริจาคทั้งในยามสุขสบาย และในยามเดือดร้อน และบรรดาผู้ข่มโทษ และบรรดาผู้ให้อภัยแก่เพื่อนมนุษย์ และอัลลอฮ์ﷻ นั้นทรงรักผู้กระทำดีทั้งหลาย "

(อาลิอิมรอน: 134)

ความหมายของอายะฮ์ที่พระองค์ทรงกล่าวว่า “คือบรรดาผู้ที่บริจาคน้ำในยามสุขสบายและในยามเดือดร้อน” คือทั้งในยามเดือดร้อนและในยามผาสุก ในยามสะดวกสบายและในยามตึงเครียด ในยามสุขสบายและในยามป่วยไข้ และทุก ๆ สถานการณ์ของชีวิต และความหมายของอายะฮ์ที่พระองค์ทรงกล่าวว่า “และบรรดาผู้ข่มโทษ และบรรดาผู้ให้อภัยแก่เพื่อนมนุษย์” เมื่อเวลาที่เขาคงอยู่ในความโกรธ เขาก็จะระงับความโกรธเหล่านั้น โดยไม่มีการโต้ตอบใด ๆ และให้อภัยในเรื่องดังกล่าวกับผู้ที่ให้ร้ายต่อเขา (Ibn Kathir , 1992 : 3/413) พระองค์ตรัสว่า :

(43 :)

ความว่า“และแน่นอน ผู้ที่อดทนและให้อภัย แท้จริงนั่นคือ ส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่น มั่นคง”

(อิซซูรอ: 43)

อายะฮ์นี้พระองค์ ﷺ ได้ให้กำลังใจแก่มุสลิม ในการอดทน อดกลั้น ต่อสิ่งที่ไม่ดีที่มาประสบกับพวกเขา และให้อภัยกับผู้ที่ย่ำแย่พวกเขา และให้รำลึกอยู่เสมอว่า การอดทน การยกโทษ และการให้อภัยนั้น เป็นหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่นและมั่นคงที่พระองค์ทรงส่งเสริมสนับสนุน แก่บ่าวของพระองค์ให้ยึดถือปฏิบัติด้วยความมุ่งมั่นอย่างแท้จริง (al-Tabariy , 1997 : 6/571)

ความหมายของอายะฮ์ที่พระองค์ทรงกล่าวว่า “และแน่นอนผู้ที่อดทน และให้อภัย” คือการอดทนจากการถูกทำร้าย และอดทนในการรักษาความลับ “แท้จริงนั่นคือ ส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่นมั่นคง” ท่าน Sa'id bin Jubair กล่าวว่า ความหมายในที่นี้คือ ความดีงามเหล่านี้จะยังประโยชน์แก่ผู้ที่ดำเนินอยู่ในการขอบคุณต่ออัลลอฮ์ ﷻ การปฏิบัติในสิ่งที่ดี ที่นำมาซึ่งรางวัลแห่งความดีงามหรือผลบุญที่มากมายและการยกย่องที่สวยงาม (Ibn Kathir , 1992 : 4/129)

การอดทนจากการถูกทดสอบ และการให้อภัยจากการถูกลิดรอนสิทธิ หรือถูกอธรรม เป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเตรียมผลตอบแทนเอาไว้เป็นอย่างดีทีเดียว พระองค์ตรัสว่า :

¹ และสำหรับผู้ที่ย่ำแย่ต่อการทำร้ายและให้อภัยเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรารถนาในอิสลามเพราะการอดทน และการให้อภัยนั้นเป็นกิจการที่น่าสรรเสริญซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้ให้กระทำ

(90 :)

ความว่า"แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้ให้รักษาความยุติธรรมและทำดี และการบริจาคแก่ญาติใกล้ชิด และให้ละเว้นจากการทำลามกและการชั่วช้า และการอธรรม'พระองค์ ﷻ ทรงตักเตือนพวกเจ้าเพื่อพวกเจ้าจักได้รำลึก".

(อِنَّนะหุ: 90)

พระองค์ ﷻ ทรงสั่งให้บ่าวของพระองค์มีความยุติธรรม คือมีความเที่ยงตรง ความเสมอภาค และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ท่าน Sa'id กล่าวจากท่าน Qatadah ว่า ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า "แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้ให้รักษาความยุติธรรมและทำดี" ก็คือ ไม่ใช่เป็นมารยาทที่ดีงามจากพวกญะฮิลียะฮ์ในการปฏิบัติของพวกเขา ถึงแม้ภรรยาของพวกเขาจะพยายามทำให้คู่สวองามก็ตาม นอกจากสิ่งนั้นจะเป็นการสั่งใช้จากอัลลอฮ์ ﷻ และไม่เป็นมารยาทที่ไม่ดีจากความพยายามปฏิบัติของพวกเขาในระหว่างพวกเขาด้วยกัน นอกจากสิ่งนั้นจะเป็นการสั่งห้ามจากอัลลอฮ์ ﷻ และการนำเสนอจากอัลลอฮ์ ﷻ และแท้จริงแล้ว พระองค์ทรงห้ามจากการมีมารยาทที่ไม่ดี (Ibn Kathir , 1992 : 2/604)

จากบรรดาอายะฮ์ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการให้อภัย ความยุติธรรมและการกระทำความดีนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นความดีงามซึ่งกำลังที่จะเลือนหายไปจากสังคม ดังนั้น ใครก็ตามที่ดำรงไว้ซึ่งคุณงามความดีดังกล่าวก็จะได้รับการตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยผลตอบแทนที่มากมาย.

2.2.5 การอดทน

ผู้ที่มีความอดทนเป็นเพื่อนร่วมทางในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะไปที่ไหนชีวิตก็จะมีแต่ความสุข สุขที่ได้รับความดีงามจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และสุขที่ได้รับผลตอบแทนอย่าง

¹ ด้วยการมีมารยาทที่ดีแก่มนุษย์โดยทั่วไป .

² ทั้งคำพูดและการกระทำ อิบน์มัศอูดกล่าวว่าอายะฮ์นี้เป็นอายะฮ์ที่มีความหมายครอบคลุมมากยิ่งในอัลกุรอานที่เกี่ยวกับความดีที่จะนำมาปฏิบัติและความชั่วที่จะปลื้กตัวออกห่าง

มากมายจากอัลลอฮ์ ﷺ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังตัวอย่างของอายะฮ์ต่าง ๆ ต่อไปนี้ : พระองค์
ตรัสว่า :

(45 :)

ความว่า"และพวกเจ้าจงอาศัยความอดทน¹ และการละหมาดเถิด² และ
แท้จริงการละหมาดนั้นเป็นสิ่งที่ใหญ่โต นอกจากบรรดาผู้ที่นอบน้อมถ่อม
ตนเท่านั้น".

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 45)

พระองค์ทรงสั่งให้บ่าวของพระองค์ ﷺ ที่มีความหวังจะได้รับความดีงามทั้งใน
โลกนี้และโลกหน้าด้วยการช่วยเหลือกันให้มีความอดทนและการละหมาด ดังที่ท่าน Maqatil bin
Haiyan กล่าวถึงความหมายของอายะฮ์นี้ว่าจงช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแสวงหาโลกอาคิเราะฮ์
ด้วยความอดทนจากการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นวาญิบ (กฎ ข้อบังคับ) และการละหมาด ส่วนความ
อดทนนั้น นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าในที่นี้หมายถึง การถือศีลอด Abu al-‘Aliyah กล่าวว่า
ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และพวกเจ้าจงอาศัยความอดทน และการละหมาดเถิด” หมายถึง
จากความพึงพอใจของอัลลอฮ์ ﷻ และจงรู้ไว้เถิดว่า แท้จริงแล้ว สิ่งเหล่านั้นนั้น คือการเชื่อฟัง
ต่ออัลลอฮ์ ﷻ และคำว่า “และจงอาศัยการละหมาดเถิด” เพราะการละหมาดเป็นส่วนหนึ่งจากการ
ช่วยเหลือของพระองค์ ให้มีความหนักแน่นในการปฏิบัติภารกิจของพระองค์ ﷻ (Ibn Kathir ,
1992 : 1/90) พระองค์ตรัสว่า :

(120 :)

ความว่า"หากมีความดีใด ๆ ประสพแก่พวกเจ้าก็ทำให้พวกเขาเศร้าใจ
และถ้าหากความชั่วใด ๆ ประสพแก่พวกเจ้า พวกเขาก็ดีใจ เนื่องด้วย
ความชั่วนั้น และถ้าพวกเจ้าอดทน และยำเกรงแล้วไซ้ ุบายของพวกเขา

¹ ให้ใช้ความอดทนเป็นสำคัญในการปฏิบัติตามบัญญัติศาสนา .

² ให้ดำรงไว้ซึ่งการละหมาดด้วย เพราะการละหมาดจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และมีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ .

ก็ยอมไม่เป็นอันตรายแก่พวกเขาแต่อย่างใด แท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ นั้นทรง
 ล้อม' ซึ่งสิ่งที่พวกเขากระทำกัน " .

(อาลิอิมรอน: 120)

ความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า “และถ้าพวกเขาอดทน และยำเกรงแล้วไซ้
 อุบายของพวกเขา ก็ยอมไม่เป็นอันตรายแก่พวกเขาแต่อย่างใด” พระองค์ทรงชี้ให้เราปลอดภัย
 จากเล่ห์เหลี่ยม กลดลงแห่งความชั่วร้าย ด้วยการอดทน ยำเกรงและมอบหมายการงานทุกอย่างต่อ
 พระองค์ ﷻ ผู้ซึ่งรอบรู้ทุกอย่างจากศรัทธาของพวกเขา ไม่มีความเข้มแข็งใด ๆ ในพวกเขา นอกจาก
 เป็นความประสงค์ของพระองค์เท่านั้น พระองค์ ﷻ ผู้ซึ่งประสงค์จะให้มิสิ่งใด สิ่งนั้นก็เกิด
 ขึ้นมาทันที และหากพระองค์ ﷻ ไม่ประสงค์จะให้มิสิ่งใด สิ่งนั้นก็จะมีเกิดขึ้นมา และจะไม่มี
 ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากเป็นความสามารถและความประสงค์ของพระองค์เท่านั้น และใครก็
 ตามที่มอบหมายการงานทุกอย่างต่อพระองค์ ﷻ มันก็เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับชีวิตเขา (Ibn
 Kathir , 1992 : 1/408)

ความอดทนในการต่อสู้กับศัตรู หรือกับภาระที่หนักพร้อม ๆ กับการยำเกรง
 ต่ออัลลอฮฺ ﷻ เป็นทางออกที่ดีที่สุด ที่จะทำให้เราปลอดภัย เพราะผู้ที่คอยช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง
 แห่งการ อดทนและความยำเกรง ก็คืออัลลอฮฺ ﷻ นั่นเอง . พระองค์ตรัสว่า :

(200 :)

ความว่า"โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงมีความอดทน และจงต่างอดทน
 ซึ่งกันและกันเถิด และจงประจำอยู่ชายแดน² และพึงกลัวเกรงอัลลอฮฺ
 ﷻ เถิดเพื่อว่าพวกเขาจะได้รับความสำเร็จ " .

(อาลิอิมรอน: 200)

ความหมายของการอดทนในที่นี้หมายถึง อดทนต่อ (การปฏิบัติ) ศาสนาของ
 พระองค์ ﷻ ต่อการเคาะพักกดี เชื่อฟังต่อพระองค์ ﷻ เพราะพระองค์ ﷻ มิได้จำกัดความหมาย
 ของการอดทนอยู่ที่แค่ศาสนา หรือการเชื่อฟังอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นความหมายของการ
 อดทนในที่นี้จึงอยู่ในรูปของภาพรวมโดยทั่วไป โดยมีความครอบคลุมไปถึงการอดทนในทุกสิ่งที่

¹ คำว่า ล้อม นั้นหมายถึง รู้ เพราะสิ่งที่ถูกล้อมไว้ นั้นย่อมอยู่ในการรู้เห็นโดยสิ้นเชิง .

² เพื่อตอบโต้ฝ่ายศัตรูที่จะล่วงล้ำเข้ามารุกราน

เป็นการเชื่อฟังต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในสิ่งที่พระองค์ทรงสั่ง และทรงห้าม ทั้งในยามยากลำบาก แร้นแค้น ในยามสุขสบายและง่ายดาย และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวไว้ว่า “และจงต่างอดทนซึ่งกันและกันเถิด” ก็คือ ต่างอดทนซึ่งกันและกันต่อศัตรูผู้ปฏิเสธพระองค์ (al-Tabariy , 1997 : 2/484) และจงเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ เมื่อนั้นแหละพวกเจ้าก็จะประสบความสำเร็จ . พระองค์ตรัสว่า :

(126 :)

ความว่า"และหากพวกเจ้าจะลงโทษ (ฝ่ายปรปักษ์)¹ ก็จงลงโทษเยี่ยงที่พวกเจ้าได้รับโทษและหากพวกเจ้าอดทน แน่นอนมันเป็นการดียิ่งสำหรับบรรดาผู้ออดทน".

(อันนะหฺลุ: 126)

พระองค์ ﷻ ทรงสั่งให้มีความเที่ยงธรรม ในการตัดสินคดีความการประหารชีวิต (การฆ่าทดแทนตามกัน) และการตัดสินคดีความในเรื่องอื่น ๆ ก็เช่นกัน ให้ยึดมั่นอยู่ในสัจจะ ความเที่ยงธรรมเป็นสำคัญ (Ibn Kathir , 1992 : 2/613)

ช่วงเวลาแห่งสงครามนับเป็นเวลาที่เลวร้ายมากในชีวิตของแต่ละคน เพราะต้องประสบกับความยากลำบากมากกว่าเวลาธรรมดา ดังนั้น ใครก็ตามที่สามารถข่มอารมณ์แห่งความโกรธของตัวเอง และยกโทษให้กับศัตรูเมื่อกำชัยเหนือพวกเขา นับเป็นจริยธรรมที่สูงส่งและน่ายกย่องมากที่สุดทีเดียว . พระองค์ตรัสว่า :

(127 :)

ความว่า"และจงอดทนเถิดและการอดทนของเจ้าจะมีขึ้น ไม่ได้เว้นแต่ด้วย (การเต่าฟีกของ) อัลลอฮ์² ﷻ และอย่าเศร้าโศกต่อพวกเขา และอย่าคับใจในสิ่งที่พวกเขาว่างกลอุบาย".

(อันนะหฺลุ: 127)

¹ ผู้ที่อธรรมต่อพวกเจ้าและทำร้ายพวกเจ้า ก็จงปฏิบัติเยี่ยงที่พวกเขากระทำต่อพวกเจ้า อย่าทำให้เกินกว่า .

² จงอดทนต่อสิ่งที่เจ้าได้รับจากการทำร้ายในทางของอัลลอฮ์ ﷻ เจ้าจะไม่บรรลุสู่ตำแหน่งอันสูงส่งนี้ได้นอกจากการช่วยเหลือและการเต่าฟีกของอัลลอฮ์ ﷻ .

ความหมายของอายะฮ์นี้คือ เป็นการตอกย้ำถึงภารกิจต่าง ๆ (หรือการงานต่าง ๆ) ว่าต้องมีการอดทน และจากอายะฮ์นี้ก็เป็นกรบอกว่ แท้จริงแล้วความอดทนนั้นมนุษย์ไม่สามารถที่จะไปถึงยังจุดที่เป็นการอดทนอย่างแท้จริงได้ นอกจากเป็นความประสงค์ (ความเมตตา) และการช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น (Ibn Kathir , 1992 : 2/614)

การอดทนใว้ใคร ๆ ก็จะมีปฏิบัติกันได้ เพราะหากขาดซึ่งการชี้แนะ (เตาฟีก) ของอัลลอฮ์ ﷻ แล้วไซ้ร้ก็ไม่มีทางที่จะกระทำไ้ พระองค์ตรัสว่า :

(96 :)

ความว่"สิ่งที่อยู่กับพวกเจ้ายอมอันตรธาน และสิ่งที่อยู่กับอัลลอฮ์ ﷻ นั้นยอมจีรัง และแน่นอน เราจะตอบแทนผู้อดทน ซึ่งรางวัลของพวกเขาก็ดียิ่งกว่าที่พวกเขาไ้เคยกระทำไ้"¹.

(อันนะหฺลุ : 96)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่ “และแน่นอนเราจะตอบแทนผู้อดทน ซึ่งรางวัลของพวกเขาก็ดียิ่งกว่าที่พวกเขาไ้เคยกระทำไ้” อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงตอบแทนให้กับพวกเจ้าด้วยรางวัล (จากผลแห่งความดี) แก่ผู้ที่มีความอดทนจากการเครพ เชื่อฟังต่อพระองค์ ﷻ ทั้งในยามสุขสบายและยามทุกข์ยาก และเร่งรีบในการแสวงหาความพอใจจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการตอบแทนรางวัลที่ดีที่สุด ยิ่งกว่าที่พวกเขาไ้เคยกระทำไ้ จากการกระทำต่าง ๆ และจะทรงอภัยโทษให้กับพวกเขาในความผิดต่าง ๆ ที่พวกเขาเคยไ้กระทำไ้ ด้วยคุณลักษณะที่ประเสริฐยิ่งของพระองค์ (al-Ṭabariy , 1997 : 5/12) พระองค์ตรัสว่า :

(155 :)

¹ นี้คือสัญญาอันมีเกียรติ ด้วยการให้การตอบแทนที่ดียิ่งต่อการกระทำที่ดียิ่ง ทั้งหมดนี้ด้วยความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ .

ความว่า"และแน่นอน เราจะทดลองพวกเจ้าด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากความกลัว และความหิว และด้วยความสูญเสีย (อย่างใดอย่างหนึ่ง) จากทรัพย์สินสมบัติ ชีวิต และพืชผล และเจ้าจงแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้ออกตนเถิด".

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 155)

การอดทนนั้นมี 2 อย่างด้วยกัน คือ อดทนจาก (การปฏิบัติ) สิ่งที่ไม่ดี ซึ่งเรียกว่า ผู้ที่มีความมานะ เพียรพยายาม และอดทนใน (การปฏิบัติ) เพื่อแสดงความเคารพ เชื่อฟังต่อพระองค์ ﷻ ซึ่งเรียกว่า ผู้ภักดี ผู้ใดอดทนจากการทำในสิ่งที่ไม่ดี และอดทนในการเชื่อฟังต่อพระองค์ ﷻ พระองค์ ﷻ ก็จะให้เขาได้รับซึ่งความพึงพอใจจากพระองค์ ﷻ จากการทำงานของพวกเขา (al-Qurtubiy , 1996 : 2/117)

พระองค์ ﷻ ตรัสว่าพระองค์ ﷻ จะทรงทดลองบ่าวของพระองค์ ﷻ หมายถึง การทดสอบพวกเขา บางครั้งจากความสุขสบาย และบางครั้งก็จากความทุกข์ยาก จากความกลัวและความหิวโหยของพวกเขา และความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า “ด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากความกลัว และความหิว” ก็คือ ส่วนหนึ่ง (ส่วนน้อย) จากการสูญเสีย (ในสิ่ง) ดังกล่าว “และด้วยความสูญเสีย (อย่างใดอย่างหนึ่ง) จากทรัพย์สินสมบัติ” คือ ทรัพย์สินสมบัติบางส่วนขาดหายไป “(และด้วยการสูญเสีย) ชีวิต” อย่างเช่น การเสียชีวิตของเพื่อน ของญาติพี่น้อง และของคนที่เรารัก “(และด้วยการสูญเสีย) พืชผล” ก็คือไม่สามารถให้ผลผลิตได้อย่างที่ควรเป็น ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นเพียงแค่ว่าอย่างที พระองค์ทรงทดสอบแก่บ่าวของพระองค์ ﷻ ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่อดทน เขาก็จะได้รับรางวัลแห่งความอดทนของเขา และใครก็ตามที่สิ้นหวัง ท้อแท้ใจเขาก็จะได้รับผลตอบแทนของเขาเช่นกัน ดังนั้น พระองค์ ﷻ จึงตรัสเอาไว้ในช่วงสุดท้ายของอายะฮฺว่า “และเจ้าจงแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้ออกตนเถิด” (Ibn Kathir , 1992 : 1/203)

ความกลัว ความหิว การสูญเสียทรัพย์สินสมบัติ ชีวิต และพืชผล สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์ประสบพบเจอในชีวิตประจำวันอยู่บ่อย ๆ แต่เคยรู้ถึงเป้าหมายที่แท้จริงของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ให้ต้องพบกับการสูญเสียในสิ่งเหล่านี้บ้างไหม ? นอกเหนือจากการเสียอก เสียใจ ระทมทุกข์ และเศร้าหมองแล้ว เคยคิดบ้างไหมว่า นี่คือการทดสอบจากอัลลอฮ์ ﷻ ถึงขีดความศรัทธาของมนุษย์ หากมนุษย์รู้ถึงเป้าหมายที่แท้จริงของอัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติไปตามครรลองแห่งความดีงามโดยการอดทน แน่ใจว่า ข่าวดีซึ่งหมายถึงสวนสวรรค์ก็จะเป็นของพวกเขา .

2.3 ความหมายของจริยธรรมที่กล่าวไว้ในอัลหะดีษ

ความหมายของจริยธรรมที่กล่าวไว้ในวณะของท่านเราะสูด ﷺ นั้น มีมากมาย และหลากหลายคุณลักษณะ แต่จะขอกล่าวเพียงแค่ว่าบางส่วน ถึงผลดีของการมีมารยาทที่ดีงาม เพื่อความสะดวกและง่ายดายในการศึกษา ค้นคว้า และนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติต่อไป .

2.3.1 ความต่างของจริยธรรม

มารยาทที่งดงามของท่านเราะสูด ﷺ นั้น เปรียบได้ดั่งเอกลักษณ์ของอิสลาม เพราะไม่ว่าท่านเราะสูด ﷺ จะอยู่ในอิริยาบถใด ก็ล้วนแล้วแต่เหมาะแก่การนำมาเป็นแบบอย่างสู่การปฏิบัติได้ทั้งหมด จึงไม่แปลกเลยที่ว่า ทำไมเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮ์ จึงพยายามที่จะลอกเลียนแบบทุกอิริยาบถที่เป็นการเคลื่อนไหวของท่านเราะสูด ﷺ ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การนั่ง การกิน การดื่ม การอยู่กับครอบครัว ฯลฯ ดังวณะของท่านต่อไปนี้

- ความรู้สึกดีและอิมเอบใจในรศชาติของการมีมารยาทที่ดีงาม ไม่ต่างกับอิบาดะฮ์อย่างอื่น

)) ﷺ :

((

(24361: 1978 ,)

ความว่า"จากท่านหญิง 'Aishah มารดาแห่งศรัทธาชน กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะสูด ﷺ กล่าวว่า แท้จริงแล้วผู้ศรัทธา (มุอฺมิน) นั้น สามารถที่จะสัมผัสได้ถึงการมีมารยาทที่ดีงามของเขานั้น ไม่ต่าง (ในด้านความรู้สึกดีและอิมเอบใจในรศชาติของอิบาดะฮ์) ไปจากระดับชั้นของคนที่ทำอิบาดะฮ์ตลอดเป็นประจำ และคนที่ทำอิบาดะฮ์ละหมาดเป็นประจำในยามค่ำคืน."

(Ahmad,1978 : 24361)

))
((

(23864 :1978 ,)

และในบางสายรายงานกล่าวว่า " แท้จริงแล้ว ผู้ศรัทธานั้นสามารถที่จะสัมผัสได้ถึงการมีมารยาทอันดีงามของเขา ไม่ต่าง (ในด้านความรู้สึกดีมีค่าในรสชาติอึบาคะฮฺ) ไปจากผู้ที่ละหมาดเป็นประจำในเวลากลางคืนและถือศีลอดเป็นประจำในเวลากลางวัน "

(Ahmad , 1978 : 23454)

- ผู้ที่มีมารยาทที่ดี ในวันกียามะฮฺจะได้อยู่ร่วมกับท่านเราะฮฺสูด ﷺ

)) ﷺ : ﷺ

— — ,
((: , , :
(6447 : 1978 ,)

ความว่า"จาก Abdullah bin 'Amrin ﷺ กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านเราะฮฺสูด ﷺ กล่าวว่า " เอาไหมฉันจะบอกพวกท่านถึงคนที่ฉันรักมากที่สุด และอยู่ในกลุ่มที่ใกล้ชิดกับฉันมากที่สุดในวันกียามะฮฺ (ท่านกล่าวอย่างนี้ประมาณ 2-3 ครั้ง) พวกเรา (บรรดาเศาะหาบะฮฺ) ตอบว่า " เอาซิ โอ้เราะฮฺสูดของอัลลอฮฺ ท่านเราะฮฺสูด ﷺ จึงกล่าวว่า " คือคนที่มีมารยาทที่ดีงามจากหมู่พวกเจ้า ".¹

(Ahmad , 1978 : 6447)

¹ ยังมีหะดีษที่มีตัวบทและความหมายของหะดีษใกล้เคียงกันกับหะดีษดังกล่าว ดังนี้

,) ﷺ : ﷺ
(6738 : 1978,) ((: :

ความว่า"จากอับดุลลอฮฺ เป็นอัมรฺ ﷺ กล่าวว่า แท้จริงท่านเราะฮฺสูด ﷺ ได้กล่าวแก่พวกเรา (บรรดาเศาะหาบะฮฺ) ในขณะที่นั่งชุมนุมกันว่า " เอาไหมฉันจะบอกพวกท่านถึงคนที่ฉันรักมากที่สุด และอยู่ในกลุ่มที่ใกล้ชิดกับฉันมากที่สุดในวันกียามะฮฺ ท่านกล่าวอย่างนี้ 3 ครั้งด้วยกัน พวกเรา (บรรดาเศาะหาบะฮฺ) ต่างก็ตอบว่า " เอาซิ โอ้เราะฮฺสูดของอัลลอฮฺ ท่านเราะฮฺสูด ﷺ จึงกล่าวว่า " คือคนที่มีมารยาทที่ดีงามจากหมู่พวกเจ้า". (Ahmad ,1978 : 6738)

- สิ่งที่น่าทึ่งที่สุดในตางซัง ในวันแห่งการตัดสิน คือ การมีมารยาทที่ดีงาม

)) ﷺ ﷺ
((,
(26275 : 1978 ,)

ความว่า"จากท่าน *Abu al-Darda*¹ ﷺ จากท่านนบี ﷺ กล่าวว่า " สิ่งที่น่าทึ่งที่สุดในตางซัง (ของผู้ศรัทธา) ในวันกิยามะฮ์คือ การมีมารยาทที่ดีงาม".

(Ahmad , 1978 : 26275)

- มุสลิมที่ดีที่สุด คือมุสลิมที่มีมารยาทงดงามที่สุด

ﷺ : ﷺ
) ﷺ , ﷺ
((, ,
(19915: 1978 ,)

ความว่า"จากท่าน *Jabir ibn Samrah*² ﷺ กล่าวว่า ฉันได้นั่งอยู่ในวงสนทนาซึ่งมีท่านเราะฮ์สูลอยู่ด้วย ท่านเราะฮ์สูลได้กล่าวในขณะที่ท่าน *Ibn Samrah* ﷺ นั่งอยู่หน้าฉัน ท่านเราะฮ์สูลได้กล่าวว่า แท้จริงแล้วความหยาบช้า และผู้ปฏิบัติความหยาบช้า ทั้งสองนั้นไม่มีส่วนอะไรเลยในอิสลาม และแท้จริงแล้วผู้นับถือศาสนาอิสลามที่ดีที่สุดนั้นก็คือ ผู้ที่มีมารยาทอันดีงาม ".

(Ahmad , 1978 : 19915)

¹ อะบี อัลดาร์อะฮ์มีชื่อเต็มว่า อุวัยมร์ เป็นมาลิก อัลค็อชรียะฮ์ เป็นเศาะหาบะฮ์ผู้ทรงเกียรติ เคยถูกส่งไปเป็นผู้พิพากษาที่คิมิฆกในยุคสมัยของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ เป็นอัฟฟาน เสียชีวิตในปีอิจเราะฮ์ศักราชที่ 33

² ญาบิร บุตรของตัมรอฮ์ เป็นหนึ่งจากบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านเราะฮ์สูล มาจากตระกูล อัศสะวาอียะฮ์ อัลมะคะนียะฮ์ มีชื่อเล่นว่า อะบูอับดุลลอฮ์ อาศัยอยู่ที่เมืองกูฟะฮ์ และเสียชีวิตที่กูฟะฮ์เช่นกัน เมื่อปี ฮ.ศ. 74

- การมีมารยาทที่ดีงามบ่งบอกถึงลักษณะของความศรัทธาในแต่ละคน

)) ﷺ :
((
(23073 : ,1978)

ความว่า“จากท่านหญิง ‘Aishah กล่าวว่า ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า แท้จริงแล้วส่วนหนึ่งจากความสมบูรณ์ของการศรัทธาในมุอฺมิน คือการมีมารยาทที่ดีงาม ”¹

(Ahmad , 1978 : 23073)

-ค่าของมนุษย์อยู่ที่จริยธรรมในตัวของเขาเอง

,²) ﷺ : ﷺ
((⁴ : ,³
⁵(3476 : 1996 ,)

¹ ยังมีหะดีษที่มีตัวบทและความหมายของหะดีษใกล้เคียงกันกับหะดีษดังกล่าว ดังนี้

)) ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ
(20038 : 1978 ,) ((

ความว่า"จากท่านญาบิร เป็น สัมรอซุ ﷺ กล่าวว่า ฉันได้นั่งอยู่ในวงสนทนาซึ่งมีท่านเราะสูลﷺอยู่ด้วย และท่านอะบิ สัมรอซุ ﷺ ก็นั่งอยู่หน้าฉัน ท่านเราะสูลﷺได้กล่าวว่า แท้จริงแล้วความหยาบช้า และผู้ปฏิบัติความหยาบช้าทั้งสองนั้นไม่มีส่วนอะไรเลยในอิสลาม และแท้จริงแล้วผู้นับถือศาสนาอิสลามที่ดีที่สุดนั่นก็คือ ผู้ที่มีมารยาทอันดีงาม ". (Ahmad , 1978 : 20038)

² คำว่า() หมายถึง การพูดในสิ่งที่น่ารังเกียจ ลามกอนาจาร คือการพูดในสิ่งที่เกินขอบเขตแห่งความดีงามที่กำหนดไว้ ในบทบัญญัติอิสลาม (al-Bukhariy , 1996:7/271)

³ คำว่า() หมายถึง การกระทำในสิ่งดังกล่าวโดยเจตนา คือ ท่านเราะสูลﷺนั้นไม่มีคุณลักษณะ (ที่น่ารังเกียจ) ดังกล่าวในตัวของท่าน ทั้งโดยมารยาท และอิริยาบถอื่น ๆ (al-Bukhariy , 1996:7/271)

⁴ และคำว่า ()หมายถึง การเลือกปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดี และประเสริฐ และการละทิ้งในสิ่งที่ไร้สาระและไม่ดี (al-Bukhariy , 1996:7/271)

⁵ ยังมีหะดีษที่มีตัวบทและความหมายของหะดีษใกล้เคียงกันกับหะดีษดังกล่าว ดังนี้

((: , , ﷺ)) ﷺ
(7/260 : 1996 ,)

ความว่า“จากอัลคุดลอซุบุตรของอัมเร็น ﷺ กล่าวว่า“ท่านเราะสูล ﷺ ไม่ใช่ผู้ที่พูดในสิ่งที่น่ารังเกียจหยาบคาย และไม่ใช่ผู้ที่ปฏิบัติในสิ่งเหล่านั้น และท่าน ﷺ กล่าวว่าคนที่ดีที่สุดจากหมู่พวกเขา คือคนที่มีมารยาทดีงาม”.(al-Bukhariy , 1996 : 7/260)

ความว่า“จาก ‘Abdullah bin ‘Amrin رضي الله عنه กล่าวว่ “แท้จริงท่านเราะฮ์สูด رضي الله عنه ไม่ใช่ผู้ที่เลวทราม หยาบคาย และไม่ใช่ผู้ที่ปฏิบัติในสิ่งเหล่านั้น และท่าน رضي الله عنه กล่าวว่ “แท้จริงแล้วคนที่ฉันรักมากที่สุดจากหมู่พวกเจ้า คือ คนที่มีมารยาทดีงาม”.

(al-Bukhariy , 1996 : 3476)

-แบบอย่างแห่งความดีงามที่สัมผัสได้จริงจากจริยวัตรของท่านเราะฮ์สูด رضي الله عنه

‘ , ‘ رضي الله عنه)) رضي الله عنه
 ((,
 (6038 : 1996 ,)

ความว่“จากท่านAnas رضي الله عنه กล่าวว่ “ฉันรับใช้ (ให้บริการบริกร) แก่ท่านเราะฮ์สูด رضي الله عنه มาเป็นเวลา 10 ปี ท่านไม่เคยดุ หรือตะคอกฉันเลย และท่านไม่เคยถามว่ ทำไมฉันถึงได้กระทำสิ่งนั้น และทำไมฉันถึงไม่กระทำสิ่งนี้”.

(al-Bukhariy , 1996 : 6038)

จากหะดีษต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่าจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุก ๆ คนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ศรัทธา สังคมสามารถที่จะอยู่ในความสงบสุขได้ก็ต่อเมื่อผู้คนในสังคมนั้นดำรงอยู่ในคุณธรรมและจริยธรรม และเมื่อเราสิ้นชีวิต กลับไปสู่อัลลอฮ์ رضي الله عنه ความดีงามแห่งจริยธรรมที่ดีก็คอยติดตามช่วยเหลือเรา ให้รอดพ้นจากการถูกลงโทษในไฟนรก และนำเราสู่สวนสวรรค์ อยู่ใกล้ชิดกับท่านนบีของเราอีกด้วย

ยังมีความดีงามอีกมากมายที่ประจักษ์ต่อสายตาของสังคมถึงการมีจริยธรรมที่ดี ที่ท่านเราะฮ์สูด رضي الله عنه เคยยึดถือปฏิบัติและบอกกล่าว ตักเตือน สั่งสอนให้แก่ประชาชาติของท่านได้ปฏิบัติตาม อย่างเช่น ตัวอย่างความนอบน้อมถ่อมตนของท่านเราะฮ์สูด رضي الله عنه ที่มีต่อคนรอบข้าง .

บรรดาผู้ที่มีชีวิตอยู่ร่วมสมัยกับท่านและมีโอกาสได้พบเห็นท่านทั้งหลาย ต่างก็เห็นพ้องกันว่า ท่านเป็นบุคคลที่มักเริ่มการทักทายโดยการกล่าวสละมแก่เศาะหาบะฮ์ของท่านก่อนเสมอ ท่านจะปฏิบัติตนอย่างเต็มที่ต่อคู่สนทนาของท่านไม่ว่าจะเป็นเด็ก หรือผู้ใหญ่ และเมื่อจับมือให้สละมแก่ผู้ใด ท่านก็จะไม่เป็นฝ่ายดึงมือออกก่อน เมื่อท่านเดินมายังสถานที่ชุมนุมใด ๆ ท่านก็จะนั่งลงในแถวสุดท้ายที่บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านนั่งอยู่ก่อนแล้ว ท่านเคยเดินไปเทศนาและเคย

แบกสินค้าไปขายด้วยตัวเอง ท่านไม่เคยแสดงการหยิ่งทะนงตัว หรือรังเกียจต่ออาชีพลูกจ้างหรือ
กรรมกรเลย ท่านยังเคยร่วมสร้างมัสยิดอัลมะดีนะฮฺ หรือร่วมสร้างสนามเพาะ ท่านมักตอบรับคำ
เชิญของทั้งผู้เป็นไทและทาสด้วยดีเสมอ ท่านยินดีรับคำขอโทษ เคยปะเย็บเสื้อผ้า และซ่อมรองเท้า
ช่วยเหลืองานบ้าน ร่วมรับประทานอาหารพร้อมคนใช้ ช่วยเหลือในความต้องการของผู้อ่อนแอและ
ยากไร้ พระองค์อัลลอฮฺ ﷺ ตรัสว่า :

(215 :)

ความว่า “และจงลดปีกของเจ้า (จงนอบน้อม อ่อนโยน) แก่บรรดาผู้
ศรัทธาที่ปฏิบัติตามเจ้า”.

(อัซซุอะรออ์ : 215)

- จงเลือกในสิ่งที่ย่าย ที่ไม่มีกลิ่นไอของบาป

1 ﷺ))

((ﷺ 2

³(3296 : 1996,)

ความว่า “จากท่านหญิง ‘Aishah กล่าวว่า เมื่อใดก็ตามที่ท่านเราะฮฺลุล ﷺ
ต้องเลือกระหว่างสองสิ่ง ท่านจะเลือกสิ่งที่ย่ายกว่า และไม่เป็นบาป และ
ถ้าสิ่งนั้นเป็นบาป ท่านก็จะเป็นคนออกห่างจากมันมากที่สุดในกลุ่มมนุษย์
ด้วยกัน และท่านเราะฮฺลุล ﷺ ไม่เคยคิดทำร้ายใครเป็นการส่วนตัว

¹ คำว่า () ระหว่างสองสิ่ง หมายถึง การงานที่เกี่ยวกับคุณชา สืบเนื่องจากคำกล่าวประโยคถัดไปของท่านเราะฮฺลุล ﷺ ที่ว่า
() ซึ่งมีความหมายว่า จากสิ่งที่ไม่เป็นบาป เพราะแท้จริงแล้วการงานแห่งโลกอาคิเราะฮฺนั้นไม่มีสิ่งใดที่ปฏิบัติแล้ว
เป็นบาป หรือสร้างความแคลงใจแก่ผู้ปฏิบัติ (al-Bukhariy , 1996 : 7/272)

² คำว่า () ท่านจะไม่แก้แค้นใคร หมายถึง เป็นการแก้แค้นในเรื่องส่วนตัว นักวิชาการบางท่านให้ทัศนะว่า หมายถึง ท่าน
จะไม่ทำการแก้แค้นกับใคร トラบใดที่พวกเขาไม่สร้างความลำบากใจ หรือเจ็บปวด จนเป็นเหตุให้ต้องออกจากศาสนาอิสลาม
หรือปฏิเสธอัลลอฮฺ ﷻ (al-Bukhariy , 1996 : 7/272)

³ (al-Bukhariy , 1996 : 7/260)

เว้นเสียแต่ว่าเขาฝ่าฝืนขอบเขตที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกำหนดไว้และท่านจะไม่ลงโทษคนนั้นนอกจากเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น”¹.

(al-Bukhariy , 1996 : 3296)

- ความสุภาพ อ่อน โยน เป็นคุณลักษณะที่ดีที่ทุกคนควรยึดถือปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด

)) ﷻ :

((, ,)

(4697 : 1998 ,)

ความว่า"จากท่านหญิง 'Aishah ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า แท้จริงแล้วอัลลอฮ์ ﷻ นั้นสุภาพ อ่อน โยน และรักผู้ที่สุภาพอ่อน โยน ท่านจะให้กับผู้ที่สุภาพ อ่อน โยน ในสิ่งที่ผู้ที่แข็งกระด้าง หยาบคายไม่ได้และคนอื่น ๆ (ที่ไม่มีความอ่อน โยน) เช่นกัน”

(Muslim ,1998 : 4697)

- จริยวัตรของท่านเราะสูล ﷺ ขณะเมื่ออยู่กับครอบครัว

ﷻ)) : ﷻ

, , :

((

(5363 :1996 ,)

¹ ยังมีหะดีษที่มีตัวบทและความหมายของหะดีษใกล้เคียงกันกับหะดีษดังกล่าว ดังนี้

, ﷻ))

(4295 : 1998 ,) ((

ความว่า"จากท่านหญิงอาอิชะฮฺกล่าวว่า เมื่อใดก็ตามที่ท่านเราะสูล ﷺ ต้องเลือกระหว่างสองสิ่ง ท่านจะเลือกสิ่งที่ยากกว่าและไม่เป็นบาป และถ้ามันเป็นบาป ท่านก็จะเป็นคนออกห่างจากมันมากที่สุดในกลุ่มมนุษย์ด้วยกัน” (Muslim ,1998 : 4295)

ความว่า"จากท่าน *al-Aswad*¹ رضي الله عنه กล่าวว่า ฉันได้ถามท่านหญิง 'Aishah ว่า " ท่านเราะสูล صلى الله عليه وسلم ทำอะไรบ้างเมื่อท่านอยู่ที่บ้าน ท่านหญิง 'Aishah ตอบว่า " ท่าน صلى الله عليه وسلم จะทำการช่วยเหลือคนที่อยู่ในครอบครัวของท่าน เมื่อถึงเวลาละหมาดท่านก็จะออกไปยังสถานที่ละหมาดทันที "

(al-Bukhariy , 1996 : 5363 ²)

-มีความเมตตา เอ็นดูต่อเด็ก ๆ

(رضي الله عنه)

((رضي الله عنه : رضي الله عنه)

(6203 : 1996 ,)

ความว่า " จาก *Anas* رضي الله عنه ท่านเราะสูล صلى الله عليه وسلم เป็นผู้ที่มีการยาดีที่สุดในหมู่ มวลมนุษย์ด้วยกัน และฉันก็มีพี่น้องคนหนึ่งซึ่งยังเป็นเด็กที่เพิ่งหย่านม มีชื่อว่า อะบอุมัยร อะบอุมัยร มีนกออยู่ตัวหนึ่งซึ่งมันกำลังป่วย นกของเขา มีชื่อว่า นุญัยร ท่านเราะสูล صلى الله عليه وسلم ก็เป็นที่รู้กันว่าท่านเป็นคนที่เอ็นดูเด็ก ๆ มาก แล้วท่านก็กล่าวแก่อะบอุมัยร (ในเชิงหยอกล้อและเอ็นดู) ว่า โอ้อะบอุมัยร ท่านทำอะไรนุญัยรหรือ "

(al-Bukhariy , 1996 : 6203)

- เป้าหมายหลักของการกำเนิดท่านเราะสูล صلى الله عليه وسلم คือการนำเอามารยาทที่ประเสริฐ มาเผยแผ่แก่มนุษยชาติทั้งหมด

¹ ชื่อว่า อัศวัต บุตรของยะซิด เป็นตาบิอินรุ่นแรก ๆ มีเชื้อสายมาจากตระกูล อัลนัคอีย มีชื่อเล่นว่า อะบูอัมเร็น อาศัยอยู่ในเมืองกูเฟซ และเสียชีวิตที่เมืองกูเฟซเช่นกัน เมื่อปี ฮ.ศ. 75

² อะหมัด , 1978 : 23093

)) ﷺ : ﷺ ((
(8595 : 1978 ,)

ความว่า "จาก *Abi Hurairah* ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า แท้จริงแล้ว ฉันถูกบังเกิดขึ้นมา เพื่อขัดเกลาซึ่งกิริยามารยาททั้งความให้สมบูรณ์".

(Ahmad , 1978 : 8595)

-การให้อภัยต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

)) ﷺ ((
(4644 : 1996 ,)

ความว่า"จากท่าน *'Abdullah ibn Zubair*¹ กล่าวว่า อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสั่งท่านเราะสูล ﷺ ให้นำเอาการให้อภัย มาเป็นส่วนหนึ่งจากมารยาทที่ดีของมนุษย์".

(al-Bukhariy , 1996 : 4644)

((: ﷺ)) ﷺ
(6203 : 1996 ,)

ความว่า"จากท่าน *Anas* ﷺ กล่าวว่า" แท้จริงท่านเราะสูล ﷺ เป็นผู้ที่มีมารยาทที่ดีงามที่สุดในหมู่มวลมนุษย์ด้วยกัน".

(al-Bukhariy , 1996 : 6203)

)) ﷺ ﷺ ﷺ
((, , ,)
(3285 : 1996 ,)

¹ ชื่อว่า อับดุลลอฮ์ บุตรของ ซุบัยร เป็นเสาะหาบะฮ์ของท่านเราะสูล ﷺ มาจากตระกูล อัลอะสะดีย์ อัลกุรอซีย์ มีชื่อเล่นว่า อะบูบักร์อาศัยอยู่ในเมือง มะรฺ อีรฺูซ และเสียชีวิตในเมืองมักกะฮ์ เมื่อปี ฮ.ศ. 73

ความว่า“จากท่าน Abu Ishaq¹ กล่าวว่า ฉันได้ยืมท่าน al-Bara² กล่าวว่า ท่านเราะฮูต นั้นเป็นผู้มีโฉมหน้าที่ยังคงงามมาก และมีสัดส่วนของร่างกายที่ภูมิฐาน ไม่สูงจนเกินไป และไม่ต่ำจนเกินไป .

(al-Bukhariy ,19696 : 3285)³

- บุคลิกที่งดงามของท่านเราะฮูต

))
 ((,
 (3297 : 1996 ,)

ความว่า"จากท่าน Anas กล่าวว่า ฉันไม่เคยสัมผัสกับคิบบาจ (ผ้าไหมชนิดหนึ่ง) และผ้าไหมใด ๆ ที่มีความนุ่มนวลมากไปกว่าผ้ามือของท่านเราะฮูต และฉันก็ไม่เคยสัมผัสกลิ่นหอมใด ๆ ที่มีความหอมมากกว่ากลิ่นหอมของท่านเราะฮูต".

(al-Bukhariy , 1996 : 3297)⁴

-ลักษณะของความดี และลักษณะของความชั่ว

:
 ,)
 ((
 (4632 : 1998 ,)

ความว่า“จากท่าน Nawwas bin Sam'an⁵ กล่าวว่า ฉันได้ถามท่านเราะฮูต ถึงสิ่งที่เป็นความดี และสิ่งที่เป็นบาป ? ท่านเราะฮูต ตอบ

¹ อะบูอิสฮากมีชื่อเต็มว่า อัมเร็น บุตรของอับดุลลอฮฺ เป็นคาบิอิน มาจากตระกูล อัลสุบัยฮีย อัลฮัมดานีย มีชื่อเล่นว่า อะบูอิสฮาก อาศัยอยู่ในเมืองกูฟะฮฺ และเสียชีวิตที่เมืองกูฟะฮฺเช่นกัน เมื่อปี ส.ศ. 128
² อัลบรัรออมีชื่อเต็มว่า ชื่อว่า อัลบรัรออ บุตรของ อาซิบ เป็นเศาะหาบะฮฺของท่านเราะฮูต มาจากตระกูล อัลอันศอรีย อัลเอาลีฮฺ มีชื่อเล่นว่า อะบูมาเราะฮฺ อาศัยอยู่ในเมืองกูฟะฮฺ และเสียชีวิตในเมืองกูฟะฮฺเช่นกัน เมื่อปี ส.ศ. 72
³ (al-Bukhariy , 1996 : 7/258)
⁴ (al-Bukhariy , 1996 : 7/260)
⁵ อันเนาวาส บุตรของสัมอาน เป็นเศาะหาบะฮฺของท่านเราะฮูต มาจากตระกูล อัลกิลาบีย อาศัยอยู่ที่เมืองฮาม (ซีเรียในปัจจุบัน)

ว่าสิ่งที่มีความดีนั้น คือ การมีมารยาทที่ดีงามและสิ่งที่เป็นการบาปนั้นก็คือ สิ่งที่ขัดกับความรู้สึกที่อยู่ในทรวงอกของเจ้า และสิ่งนั้นเจ้าก็เกลียดที่จะ ให้มนุษย์เห็นมัน .

(Muslim , 1998 : 4632)

- สิ่งที่น่าพามนุษย์เข้าสวรรค์และนรก

)) ﷺ ﷺ
 , : , : ,
 ((, :
 (9319 : 1978 ,)

ความว่า"จากท่าน *Abi Hurairah* ﷺ จากท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า แท้จริง สิ่งที่น่าพามนุษย์สู่นรกมากที่สุด คือ สองสิ่งที่เป็นรู (หรือเป็น โพรง) พวกเรา (บรรดาเศาะหาบะฮ์) ถามว่า อะไรคือสองสิ่งที่เป็นรู (หรือ เป็น โพรง) ? ท่านเราะสูล ﷺ ตอบว่า คือ อวัยวะเพศและปาก ท่าน เราะสูล ﷺ พูดต่ออีกว่า พวกเจ้ารู้ไหม สิ่งที่น่าพามนุษย์เข้าสวรรค์มากที่สุด คือการขำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ และการมีมารยาทที่ดีงาม".

(Ahmad ,1978 : 9319)

- คุณค่าของการละอาย

)) ﷺ ﷺ
 ((, ﷺ ,
 (24 : 1996 ,)

ความว่า"จาก *Ibn 'Umar*¹ ﷺ แท้จริงท่านเราะสูล ﷺ ได้เดินผ่านยังชาย คนหนึ่งซึ่งเขากำลังอบรม ตักเตือนน้องของเขาถึงการละอาย ท่านเราะสูล

¹ อับดุลลอฮ์ บุตรของอุมัร เป็นเศาะหาบะฮ์ของท่านเราะสูล ﷺ มาจากตระกูล อัลอะคะบีย อัลกุรชีย มีชื่อเล่นว่า อะบูอับดุลรอฮมาน อาศัยอยู่ในนครมะดีนะฮ์ และเสียชีวิตที่นครมะดีนะฮ์เช่นกัน เมื่อปี ฮ.ศ. 73

ﷺ จึงกล่าวแก่ชายคนนั้นว่า จงบอกน้องของท่านเถิดว่า แท้จริงแล้วการ
ละอายนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา ”.

(al-Bukhariy , 1996 : 24)

)) ﷺ : ﷺ
((
(5652 : 1996 ,)

ความว่า"จาก 'Imran bin Husain ﷺ กล่าวว่่า ท่านเราะสูลﷺ ได้กล่าวว่่า
การละอายจะไม่นำมาซึ่งสิ่งใด นอกจากความดีงาม ”.

(al-Bukhariy , 1996 : 5652)¹

2 ﷺ)) ﷺ
((³ ,
(⁴ 5637 : 1996 ,)

ความว่า "จาก Abi Sa'id al-Khadriy ⁵ ﷺ ได้กล่าวว่่า แท้จริงท่านเราะสูล
ﷺ เป็นผู้ที่มีความละอายมากที่สุดมากกว่าหญิงสาวพรหมจรรย์ (บริสุทธิ์)
ที่อยู่หลังม่านหรือในห้องของนางเสียอีก เมื่อใดก็ตามที่ท่าน ﷺ เห็นใน
สิ่งที่น่ารังเกียจ พวกเราก็สามารถรู้ได้ทันทีจากสีหน้าของท่าน ﷺ ”.

(al-Bukhariy , 1996 : 5637)

¹ (al-Bukhariy , 1996 : 7/260) () ความว่า สาวพรหมจรรย์ เพราะสาวพรหมจรรย์ที่อยู่ในบ้านนั้นย่อมมีความละอายมากกว่า
สาวพรหมจรรย์ที่อยู่นอกร้านในการปะปนกันระหว่างชายหญิง และความละอายในที่นี้หมายถึง การมีความละอายในการที่
ปฏิบัติในสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือขอบเขตคำสั่ง (บทบัญญัติ) ของอัลลอฮุﷻ (al-Bukhariy , 1996 : 7/273)

² () ความว่า สาวพรหมจรรย์ เพราะสาวพรหมจรรย์ที่อยู่ในบ้านนั้นย่อมมีความละอายมากกว่าสาวพรหมจรรย์ที่อยู่นอกร้าน
ในการปะปนกันระหว่างชายหญิง และความละอายในที่นี้หมายถึง การมีความละอายในการที่ปฏิบัติในสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือขอบเขต
คำสั่ง (บทบัญญัติ) ของอัลลอฮุﷻ (al-Bukhariy , 1996 : 7/273)

³ () ความว่า พวกเราก็สามารถรู้ได้ทันทีจากสีหน้าของท่าน เป็นการบ่งบอกถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่าง ๆ
ที่ผ่านมว่่า ท่านจะไม่เผชิญหน้ากับใครที่ท่านรังเกียจ (ไม่ชอบ) นอกจากเราสามารถรู้ได้จากสีหน้าของท่านที่เปลี่ยนไป ดังนั้น
เหล่าบรรดาสะหะบะฮะ จึงสามารถรู้ได้จากสิ่งที่ท่าน ไม่ชอบ (รังเกียจ) ดังกล่าว (al-Bukhariy , 1996 : 7/273)

⁴ (al-Bukhariy , 1996 : 7/260)

⁵ สะอิด บุตรของมาลิก เป็นสะหะบะฮะฮะของท่านเราะสูลﷺ มาจากตระกูลอัลค็อดริย อัลอันศอริย มีชื่อเล่นว่่า อะนูสะอิด อาศัยอยู่
ในเมืองมะดีนะฮะ และเสียชีวิตในเมืองมะดีนะฮะเช่นกัน เมื่อปี ฮ.ศ. 74

จากอายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงจริยธรรมของท่านเราะฮูล ﷺ และคุณลักษณะของผู้ที่มีจริยธรรมนั้น เป็นสิ่งที่สังคมต้องการ เพราะมันไม่เพียงแต่จะนำความสุขมาสู่จิตใจของผู้ปฏิบัติเท่านั้น แต่ผลตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ ต่อผู้ที่อยู่ในจริยธรรมก็มากมายและคุ้มค่าเกินกว่าที่เราจะคิดคำนวณได้ และหากมนุษย์ดำรงตนอยู่ในจริยธรรมอย่างเคร่งครัด โดยยึดเอาแบบอย่างที่ดีงามของท่านเราะฮูล ﷺ เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติ ชีวิตก็สามารถที่จะหลุดพ้นจากพันธนาการแห่งความเลวร้ายทั้งหมด และสามารถนำพาตัวเองสู่การเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ ﷻ มีชีวิตที่สุขสบายบนความสมถะ เรียบง่าย ทำตัวให้มีประโยชน์ต่อสังคม ช่วยเหลือคนรอบข้างด้วยความจริงใจ ยิ้มแย้ม แจ่มใส อ่อนน้อม ถ่อมตน บนพื้นฐานของอัลกุรอานและแบบอย่างของท่านเราะฮูล ﷻ.

2.4 ความหมายของจริยธรรมและคำที่มีความหมายเหมือนกัน

ความหมายของจริยธรรมตามที่ได้อธิบายไปแล้วในหัวข้อที่ 1 คือความหมายตามหลักภาษาและตามหลักวิชาการ ส่วนการอธิบายความหมายของจริยธรรมในหัวข้อนี้เป็นการอธิบายตามทัศนะของอูลามะฮ์ (ปราชญ์) ภาษาศาสตร์ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบระหว่างคำว่า อัค ล้ากกับคำว่าอะดะบ์ ซึ่งทั้งสองคำมีความหมายที่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกัน

2.4.1 ทัศนะของนักปราชญ์ภาษาศาสตร์ได้นิยามความหมายของ จริยธรรม ดังนี้

คำว่า จริยธรรม ในภาษาอาหรับตรงกับคำว่า อัค ล้าก () ซึ่งผันมาจากคำเอกพจน์ คำว่า คุลุก () หมายถึง อุปนิสัย จรรยา มารยาท ความประพฤติ และการปฏิบัติของมนุษย์ที่มีทั้งคุณลักษณะที่ดีและไม่ดี (Jama'ah min kibar al-Laghawiyin al-'Arab , 1988 : 419 – 420)

อัค ลุก () หมายถึง ศาสนา หรือ อุปนิสัย หรือมารยาท และความหมายที่แท้จริงของมันคือ ความเป็นจริงของมนุษย์ที่อยู่ภายใน คือตัวของเขาเอง และคุณลักษณะของเขา หรือความหมายที่เฉพาะของมัน คือ การบ่งบอกถึงสถานะแห่งการมีจริยธรรมของเขาในภาพภายนอก ทั้งสองความหมายเป็นการบ่งบอกถึงคุณลักษณะที่ดีและไม่ดี ดังนั้นผลตอบแทนที่ดีและผลตอบแทนที่ไม่ดี ทั้งสองก็มีส่วนเกี่ยวข้องกันด้วยการวัดที่คุณลักษณะภายในมากกว่าภายนอก

ดังนั้น เราจึงเห็น ได้ถึงคำวจนะของท่านเราะสูลﷺมากมายที่ยกย่อง ให้เกียรติต่อผู้ที่มีมารยาทดี หรือ มีคุณธรรม (Jama‘ah min kibar al-Lughawiyin al-‘Arab , 1988 : 419 – 420)

ตรงกันข้าม ก็มีวจนะของท่านเราะสูลﷺ อีกมากมายที่แสดงถึงการรังเกียจ ต่อผู้ที่ไม่ดี ไม่มีมารยาท หรือมีมารยาทที่ไม่ดี (Ibrahim Muṣṭafa และคณะ ,1972 : 252)

วิชาจริยธรรมหรือวิชาอศล้ากจึงเป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องของวิถีแห่งการปฏิบัติต่าง ๆ ของมนุษย์ ทั้งที่ดีและไม่ดี (Jama‘ah min kibar al-Lughawiyin al-‘Arab , 1988 : 419 – 420)

2.4.2 คำที่มีความหมายเหมือนกัน

คำว่ามารยาทก็ยังไม่ตรงกับคำในภาษาอาหรับอีกคำหนึ่ง คือคำว่า อะคะบะ () (ซึ่งแปลว่า การอบรมมารยาท อย่างเช่น การเรียกร้องชักชวนพวกเขาไปสู่การมีมารยาทที่ดีงาม หรือ การทำให้พวกเขาเป็นผู้ที่มีมารยาท หรือเขาพึงพอใจในการมีมารยาทที่ดี การเป็นอยู่ที่ดี และเชิญชวนพวกเขาไปสู่สิ่งที่มีเกียรติ (Ibrahim Muṣṭafa และคณะ ,1972 : 252)

คำว่าอะคะบะ () ยังสามารถผัน ได้อีกหลายคำ ซึ่งให้ความหมายที่ไม่ต่างกัน มากนักกับคำเดิมเช่น คำว่า

อะคะบะ () แปลว่า เขามีความพึงพอใจในตัวเองที่เป็นคนมีจริยธรรม หรือพยายามที่จะเป็นคนที่ดี มีชีวิตที่ดี

อาคะบะ () การอบรมให้เป็นผู้ที่มีมารยาทดี หรือการเชิญชวนพวกเขาไปสู่การมีมารยาทที่ดี

อะคอะบะ () ได้รับการศึกษา ได้รับการอบรมอย่างดี ในเรื่องมารยาท เช่น ได้รับการอบรมศึกษาอย่างดีด้วยมารยาทแห่งอัลกุรอาน และมารยาทแห่งท่านเราะสูลﷺ

อัลอะคะบะ () ผู้ที่มีมารยาทดีและเชิญชวนผู้อื่นไปสู่การมีมารยาทที่ดีเช่นกัน

อัลอะคะบะ () มารยาทในการวางตัวตามกาลเทศะ คำว่า “กาลเทศะ” ในที่นี้หมายถึง ภาระหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ดูแลอยู่ อย่างเช่น มารยาทของผู้ที่เป็นผู้พิพากษา นักเขียน ฯลฯ (Ibrahim Muṣṭafa และคณะ ,1972 : 252)

อะคอะบะ () ให้การอบรม ดูแล สั่งสอนเพื่อจะได้เป็นผู้ที่มีมารยาทดี เช่น พระองค์อัลลอฮ์ﷻ ของฉัน ได้ทรงอบรมสั่งสอนฉัน ดังนั้นฉันจึงเป็นคนที่มีมารยาทดี

นอกจากปรัชญาด้านภาษาศาสตร์ ยังพบปรัชญาด้านอื่นที่ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในเชิงปรัชญา หมายถึง สิ่งที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์แห่งจริยธรรม หรือกฎเกณฑ์แห่งมารยาท ที่ดำเนินอยู่ในสังคม (Ibrahim Mustafa และคณะ ,1972 : 252)

จากความหมายของอัคลัค แปลว่า จริยธรรม และอะคะบุน แปลว่า การอบรมมารยาท ต่างก็มีความหมายที่สอดคล้องกันและมีเป้าหมายเดียวกัน ก็คือการอบรมสั่งสอนและขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ดังนั้น บรรดาอุลามะอูซุฟียั้ได้สรุปความคิดรวบยอดของแขนงวิชานี้ โดยได้ตั้งชื่อว่า วิชาอัคลัค หรือวิชาจริยธรรม

อัลญะมาอะฮ์ได้อธิบายว่า วิชาจริยธรรม หรือวิชาอัคลัค หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยเรื่องของวิถีแห่งการปฏิบัติต่าง ๆ ของมนุษย์ ทั้งที่ดีและไม่ดี (Jama'ah min kibar al-Lughawiyin al-'Arab , 1988 : 419 – 420)

2.5 ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรมอันดีงามนับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุก ๆ คน และทุก ๆ สังคม เพราะสังคมที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยจริยธรรมที่ดีนั้นก็หมายความว่า เป็นสังคมที่มีแต่ความสุขอย่างแท้จริง ไม่มีการแย่งแย้ม หรือใส่หน้าากากเข้าหากัน และแท้จริงแล้วเป้าหมายหลัก ๆ ของการกำเนิดของท่านเราะฮูล ﷺ มาบังโลกนี้ ส่วนหนึ่งก็เพื่อการเป็นแบบอย่างอันดีงามแก่มนุษยชาติทั้งมวล ดังที่ท่านเราะฮูล ﷺ ได้ดำรัสไว้ว่า :

(())

(8595 : 1978 ,)

ความว่า“แท้จริงแล้ว ฉันถูกกำเนิดมาเพื่อขัดเกลาซึ่งจริยธรรมอันดีงามแก่มนุษย์”

(Ahmad , 1978 : 8595)

จากหะดีษดังกล่าว ท่านเราะฮูล ﷺ บอกชัดเจนว่า การมาของท่านนั้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของสังคมในยุคนี้ให้ดีขึ้น และเพื่อเป็นแบบอย่างแก่สังคมรอบข้าง ซึ่งสังคมในยุคสมัยก่อนที่ท่านเราะฮูล ﷺ จะกำเนิดและถูกแต่งตั้งเป็นเราะฮูล ﷺ นั้น เป็นสังคมที่มากไปด้วยการกดขี่ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า การรุกรานซึ่งกันและกันระหว่างเผ่า การละเมิดสิทธิต่าง ๆ การเชื่อฟังมัจย เช่น ผู้หญิงคือเพศที่เป็นที่มาของความอายนะ หรือความยากลำบาก ใครที่เกิดลูก

เป็นผู้หญิงจึงต้องเอาไปฝัง เพื่อครอบครัวจะได้อยู่กันอย่างสันติสุข ไม่ต้องประสบกับเคราะห์กรรม และความยากลำบาก ดังนั้นการกำเนิดของท่านเราะซูล ﷺ ก็เพื่อที่จะเอาแบบอย่างต่าง ๆ ที่ดีงาม ซึ่งมีอยู่มากมายในตัวของท่านออกมาเผยแพร่และสร้างภาพที่ชัดเจนให้กับพวกเขาได้เห็น โดยมีอัลกุรอานเป็นบรรทัดฐาน การมีจริยธรรมที่ดี เป็นความจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนที่ควรเรียนรู้ให้ละเอียดถี่ถ้วน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ผู้ที่บกพร่องในเรื่องของจริยธรรม นั้นแน่นอนเขาก็มีความบกพร่องทางด้านอีมาน (การศรัทธา) เช่นกัน อีมานจึงเปรียบเสมือนจุดศูนย์กลางของทุก ๆ การกระทำ ด้วยอีมานที่เข้มแข็งสามารถนำพามนุษย์ไปสู่การมีชีวิตที่ดี สุขสบาย เมื่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ต้องการที่จะตรัสกับบ่าวของพระองค์ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม หรือให้ละทิ้งในสิ่งที่เลวร้าย พระองค์ก็จะเรียกบ่าวของพระองค์โดยจะอิงถึงการศรัทธาของพวกเขาด้วย อย่างมุสลิมผู้ศรัทธา พระองค์ก็จะตรัสด้วยถ้อยคำว่า () *โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย* จากนั้นท่านก็จะบอกถึงสิ่งที่ท่านทรงประสงค์ว่าจะให้บ่าวของพระองค์ทำอะไร

จริยธรรมกับการศรัทธา เป็นสิ่งที่คู่ขนานกันที่สามารถบ่งบอกถึงความสำคัญของมันและกันได้ การมีอีมานที่สมบูรณ์ก็ย่อมส่งผลให้เขาเป็นคนที่มีความดีงาม และคนที่อีมานอ่อนแอหรือบกพร่อง ก็ย่อมส่งผลถึงจริยธรรมของเขาเช่นกัน ดังตัวอย่างจากวจนะของท่านเราะซูล ﷺ ที่ได้ตอกย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างอีมานกับจริยธรรม ดังนี้

1) ผู้ที่ใส่ร้ายป้ายสี หรือสร้างความยุ่งยากให้กับเพื่อนบ้านของเขา ท่านเราะซูล ﷺ ได้กล่าวเตือนเอาไว้ว่า :

,)) ﷺ : ﷻ
: , ﷻ : , ,
((
(5557 :1996 ,)

ความว่า“จากท่าน *Abu Shuraih*¹ ﷺ แท้จริงท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ﷻ เรายังไม่เป็นผู้ที่มีการศรัทธา (อีมาน) ที่สมบูรณ์ ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ﷻ เรายังไม่เป็นผู้ที่มีการศรัทธา (อีมาน) ที่สมบูรณ์ ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ﷻ เรายังไม่เป็นผู้ที่มีการศรัทธา (อีมาน)

¹ อะบูชุรไอยหฺ มีชื่อจริงว่า คูวัยลิด เป็นอัมรินบินศอ็ครฺ เป็นเศาะหาบะฮฺของท่านเราะซูล ﷺ มาจากตระกูล อัลอะซาดิยะฮฺ อัลอะอฺบิยะฮฺ มีชื่อเล่นว่า อะบูชุรไอยหฺ อาศัยอยู่ที่เมืองมะดีนะฮฺและก็เสียชีวิตในนครมะดีนะฮฺเช่นกัน ในปีที่ 68 ฮ.ศ.

ที่สมบุรณ์ มี (เศาะหาบะฮฺ) ถามท่านเราะสูล ﷺ ว่า ใครกันหรือไอ้ท่านเราะสูลของอัลลอฮฺ ﷻ ท่านเราะสูล ﷻ ตอบว่า คนที่ไม่รักษาความสงบสุข ปลอดภัยกับเพื่อนบ้านของเขาด้วยการพูดและการกระทำ”.

(al-Bukhariy , 1996 : 5557)

2) ผู้ที่กระทำคามผิดโดยที่ไม่ແะแสดต่อคนรอบข้าง ไม่มีความละอายต่ออัลลอฮฺ ﷻ ท่านเราะสูล ﷻ ได้ทรงวจนะเอาไว้ว่า:

((,))

(1/73 : 1995 ,)

ความว่า “การละอายและการศรัทธานั้นเป็นของคู่กัน ดังนั้นเมื่อส่วนใดถูกยก อีกส่วนก็จะถูกยกไปด้วย”.

(al – Ḥakim , 1995 : 1/73)¹

3) ผู้ที่ชอบพูดในสิ่งที่ไร้สาระ สร้างความขบขันให้กับคนรอบข้างด้วยคำพูดที่ตลกโปกฮา หรือด้วยการโกหก ท่านเราะสูล ﷻ ได้ทรงเตือนว่า :

)) ﷻ : ﷻ

‘ , ‘

((

² ()

ความว่า “จากท่าน Abu Hurairah ﷺ กล่าวว่า จากท่านเราะสูล ﷻ กล่าวว่า “ผู้ใดที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ และวันอาคิเราะฮฺ ดังนั้นเขาจงอย่าสร้างความยุ่งยากให้กับเพื่อนบ้านของเขา ผู้ใดที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ และวันอาคิเราะฮฺ ดังนั้นเขาจงให้เกียรติต่อแขกของเขา ผู้ใดที่ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ และวันอาคิเราะฮฺ ดังนั้นเขาจงพูดแต่ในสิ่งที่ดีงาม หรือไม่ก็เงียบ”.

(Muttafaq ‘Alai)

¹ ท่านอิมามอัลฮากิม กล่าวว่า หะดีษนี้เป็นหะดีษเศาะเหียะตามเงื่อนงำของอัลบุคอรีฮฺและมุสลิม และได้รับการยอมรับจากอิมามอิซฮะซะบีฮฺ (al – Ḥakim , 1995 : 1/73)

² al-Bukhariy , 1996 : หะดีษหมายเลข 5559 ; Muslim , 1998 : หะดีษหมายเลข 68

)) :)

, , , , , ,

-

((

(9298 : 1978 ,)

ความว่า“จากท่าน *Abi Hurairah* ^(رضي الله عنه) กล่าวว่า ได้มีชายคนหนึ่งกล่าวแก่ท่านเราะฮ์ลุว่า โอ้เราะฮ์ลุตลอด ^(رضي الله عنه) แท้จริงได้มีชายคนหนึ่ง กล่าวได้ว่าเขาเป็นคนที่มีความขยันในการละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทานด้วยความสมัครใจ แต่นอกเหนือไปจากการกระทำนี้คือ เขาได้สร้าง ความยุ่งยากแก่เพื่อนบ้านของเขาด้วยเงินของเขา ท่านเราะฮ์ลุ ^(رضي الله عنه) ได้ตอบว่า เขาจะอยู่ในไฟนรก ชายคนนั้นยังได้ถามต่ออีกว่า โอ้เราะฮ์ลุตลอด ^(رضي الله عنه) แล้วก็ได้มีชายอีกคนหนึ่งกล่าวได้ว่าเขาเป็นคนที่ถือศีลอด บริจาคทานด้วยความสมัครใจและละหมาดเป็นปกติ แต่เขาได้ทำการบริจาคทานอย่างจริงจัง (บริสุทธิ์ใจ) เพียงแค่เสี้ยวหนึ่งของเนยแข็ง (เท่านั้นเอง) และเขาก็ไม่สร้าง ความยุ่งยาก ลำบาก ให้กับเพื่อนบ้านของเขาด้วยเงินของเขา ท่านเราะฮ์ลุ ^(رضي الله عنه) ได้ตอบว่า เขาได้เข้าสวรรค์”.

(Ahmad , 1978 : 9298)

จากตัวอย่างของหะดีษที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถเห็นได้ชัดเจนว่า จริยธรรมที่ดี นั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งต่อตัวเองและสังคมรอบข้าง ตัวเราเองที่ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ ก็สามารถรู้สึก หรือสัมผัสได้ถึงความอึดเอิบใจ หรือสบายใจ ในขณะที่สังคมรอบข้างก็ได้รับอานิสงค์แห่งความดีงามนี้ไปด้วยเช่นกันและยิ่งไปกว่านั้นแบบอย่างของการมีจริยธรรมที่ดีงาม (หมายถึงจริยธรรมที่เป็นแนวทางการปฏิบัติ (สุนนะฮ์) ของท่านเราะฮ์ลุ ^(رضي الله عنه)) ที่ควรปฏิบัติ และสังคมหรือผู้คนที่อยู่รอบข้างมองเห็นถึงคุณค่าแห่งความดีงามของมัน และนำไปบอกต่อหรือปฏิบัติ ก็เท่ากับว่าผลแห่งความดีงามต่าง ๆ ที่เขากระทำก็เป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิบัติของผู้ที่มีจริยธรรม ผู้คนก็จะได้รับอานิสงค์แห่งความดีงามนั้นไปด้วย ดังวจนะของท่านเราะฮ์ลุ ^(رضي الله عنه) ที่ดำรงว่า:

)) ﷺ : ﷺ

((

(1017 : 1998 ,)

ความว่า“จากท่าน Jarir ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูด ﷺ ได้ทรงกล่าวว่า ผู้ใดก็ตามที่ริเริ่มแนวทาง (ใด ๆ) ในอิสลาม ซึ่งเป็นแนวทางแห่งความดีงาม เขาก็ได้รับผลแห่งความดีในการกระทำนั้น และยังคงจะได้รับผลแห่งความดีงามจากผู้อื่นที่กระทำในความดีงามดังกล่าว โดยที่ภาคผลแห่งความดีงามนั้น ไม่น้อยไปกว่าผู้ที่กระทำเลยแม้แต่น้อย และผู้ใดก็ตามที่ริเริ่มแนวทาง (ใด ๆ) ในอิสลามซึ่งเป็นแนวทางแห่งความชั่ว เขาก็ได้รับบาปจากความชั่วนั้น และยังคงได้รับบาปจากผู้อื่นที่กระทำในความชัวดังกล่าว โดยที่บาปนั้น ไม่น้อยไปกว่าผู้ที่กระทำเลยแม้แต่น้อย”.

(Muslim ,1998 : 1017)

เมื่อสังคัมมองเห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมที่ดีมากขึ้น ผู้คนก็หันมาปฏิบัติความดีงามมากขึ้น โดยยึดเอาแบบอย่างของท่านเราะสูดﷺมาเป็นบรรทัดฐาน ความสงบสุขที่แท้จริงของสังคัมก็ค่อย ๆ มีมากขึ้นตามลำดับ ผลแห่งความดีงามของการมีจริยธรรมที่ดีก็จะปรากฏต่อสายตาของสังคัม และท้ายที่สุดก็สามารถนำพาผู้คนในสังคัม ก้าวไปสู่ความพึงพอใจจากอัลลอฮﷻ และสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริงทั้งในโลกนี้และโลกหน้า .

2.6 ความสำคัญของจริยธรรม

2.6.1 จริยธรรมในยุคคนบึก่อน ๆ

จริยธรรมที่ดีงามนับเป็นของคู่กันกับศาสนาอิสลาม เพราะการมาของอิสลามในทุกยุคทุกสมัยนับแต่ยุคสมัยของท่านนบีอะดัม¹ เป็นต้นมา เป็นสิ่งยืนยันได้ว่านอกเหนือจาก

¹ นบีอาดัม คือมนุษย์คนแรกที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมาจากดิน เริ่มแรกนั้นอาศัยอยู่ในสวนสวรรค์คนเดียว จากนั้นพระองค์ก็ทรงสร้างพระนางหะวาจากกระดูกซี่โครงของท่าน เพื่อท่านจะได้ไม่เหงา ต่อมาได้กระทำความผิดด้วยการกินผลไม้ที่ต้องห้าม

หลักการที่ให้ศรัทธาความเป็นพระเจ้าของอัลลอฮ์แล้ว สิ่งหนึ่งที่เป็นจุดขายหรือจุดแข็งของศาสนาอิสลามนั้นก็คือ การนำมาซึ่งรูปแบบของจริยธรรมที่ดิงามแก่นมนุษย์ชาติ แก่สังคม และแก่กลุ่มชนนั้น ๆ ในยุคสมัยของท่านนบีก่อน ๆ ก็สามารถศึกษาได้จากทางประวัติศาสตร์ถึงความหายนะของผู้ที่ทรยศ หรือฝ่าฝืนคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ รูปแบบการปฏิบัติของนบีต่าง ๆ ในขณะที่พวกเขาทรยศหรือขัดขึ้นต่อคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ พวกเขา ก็ประพาดในสิ่งที่ไม่ดิงาม ขัดต่อหลักจริยธรรมคุณธรรมอันดิงาม ที่มนุษย์หรือสังคมที่ดีควรปฏิบัติหรือควรมี ไม่ว่าจะเป็กลุ่มชนนบีฎุอ์¹ ที่ชอบสมสู่ระหว่างผู้ชายด้วยกัน นอกเหนือจากไม่เชื่อในความยิ่งใหญ่ ความเป็นพระเจ้าของอัลลอฮ์ ﷻ แล้ว พวกเขา ยังฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม ทำลายจริยธรรมอันดิงาม สร้างความตกต่ำให้กับตัวเอง ครอบครัวและสังคม เพื่อที่จะให้เป็นบทเรียนแก่คนรุ่นหลัง ได้เห็นถึงผลตอบแทนของการฝ่าฝืนดังกล่าว อัลลอฮ์ ﷻ จึงได้ลงโทษพวกเขาด้วยโทษทัณฑ์ที่รุนแรงหนักหนาสาหัส ทั้งโลกนี้และโลกหน้า ดังคำตรัสของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่มีต่อกลุ่มชนของท่านนบีฎุอ์ว่า :

(77)

(78)

(80)

(79)

(81)

(82)

(82-77 :)

ความว่า“และเมื่อบรรดาทูตของเรา (มลาอิกะฮ์) ได้มายังลู่ฎุ เขาเป็นทุกข์ต่อพวกเขาและหนักใจในพวกเขา และกล่าวว่า นี่เป็นวันอันชั่วร้ายที่สุด

พระองค์จึงทรงส่งลงมาบนโลกนี้เพื่อเป็นการลงโทษในความคิดดังกล่าว จากนั้นมาก็ให้กำเนิดลูกออกมาเป็นคู่ ๆ ชายหญิง มนุษย์ทุกคนในโลกนี้จึงเป็นลูกหลานของนบิอาดัมทั้งหมด

¹ นบีฎุอ์ เป็นนบีที่พระองค์ทรงส่งมาให้กับกลุ่มชนของท่าน เพื่อเผยแผ่ศาสนาของพระองค์ให้กับพวกเขา แต่ปรากฏว่ามีผู้ศรัทธาเพียงแค่เล็กน้อยเท่านั้น ส่วนที่เหลือนั้น ได้สร้างความหายนะให้กับสังคมในยุคนั้นอย่างใหญ่หลวงด้วยการรักชอบในเพศเดียวกัน สุดท้ายพระองค์ทรงลงโทษผู้ที่ปฏิเสธด้วยการรอกหมอบบ้านขึ้น ไปบนท้องฟ้าแล้วพลิกให้ตกลงมาฝังกลบพวกปฏิเสธทั้งหมด รวมถึงภรรยาของท่านด้วย

(70) และกลุ่มชนของเขาได้มาหาเขา พวกเขารีบร้อนมายังเขา และก่อนหน้านั้นพวกเขาเคยทำความชั่ว¹ เขากล่าวว่า กลุ่มชนของฉันเอ๋ยเหล่านี้คือลูกสาวของฉัน พวกนางนั้นบริสุทธิ์สำหรับพวกท่าน ดังนั้น พวกท่านจงยำเกรงอัลลอฮ์ ﷻเถิด และอย่าทำให้ฉันขายหน้าต่อแขกของฉันเลย ไม่มีคนที่สติสัมปชัญญะในหมู่พวกท่านบ้างหรือ (78) พวกเขาบอกว่า โดยแน่นอนท่านรู้ว่าเราไม่มีสิทธิในลูกสาวของท่าน และแท้จริงท่านรู้ดีถึงสิ่งที่เราปรารถนา² (79) เขากล่าวว่า หากว่าฉันมีกำลังปราบพวกท่าน หรือฉันหันไปพึ่งที่פקฟิงอันแข็งแรง³ (80) พวกเขา (มลาอิกะฮ์) กล่าวว่า โอ้อูฏฏอเอ๋ย พวกเราเป็นทูตของพระเจ้าของท่าน พวกเหล่านั้นจะไม่ถึงท่านได้เลย⁴ ดังนั้น ท่านจงเดินทางไปในเวลากลางคืนพร้อมกับครอบครัวของท่านและคนใดในหมู่พวกท่านอย่าได้เหลียวหลังมอง เว้นแต่ภริยาของท่าน⁵ แท้จริง จะประสบแก่นางเช่นเดียวกับที่ได้ประสบแก่พวกเขา แท้จริงสัญญาของพวกเขาคือเวลาเช้า เวลาเช้านั้นใกล้เข้ามาแล้วมิใช่หรือ (81) ดังนั้น เมื่อพระบัญชาของเราได้มาถึง⁶ เราได้ทำให้ข้างบนของมันเป็นข้างล่าง⁷ และเราได้ให้ก้อนหินแกร่งหล่นพลงมา⁸ (82)”.

(ฮุด : 77 – 82)

ยังมีตัวอย่างของประชาชาติก่อน ๆ อีกมากมายที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสอนให้มนุษยชาติได้ศึกษาเป็นบทเรียน เพื่อได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีจริยธรรมอันดีงาม ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ควบคู่ไปกับมนุษยชาติตลอดไป ไม่ว่าจะยุคสมัยไหนก็ตาม

¹ ก่อนหน้านั้นพวกเขาเคยสมสู่กับพวกผู้ชายด้วยกัน และกระทำความผิดที่น่านเกลียด al-Qurtubiy กล่าวว่า สาเหตุของการรีบร้อนมาหาอูฏฏอ ก็เพราะภริยาของอูฏฏอได้ไปแจ้งแก่พวกเหล่านั้นว่า อูฏฏอมีแขกที่เป็นเด็กหนุ่มหลายคน ฉะนั้นไม่เคยเห็นความงามของแขกหนุ่มมาก่อนเลย พวกเขาจึงรีบร้อนไปหาอูฏฏออย่างปราศจากความกระดากอาย

² ท่านรู้ดีถึงสิ่งที่พวกเรากำลังต้องการ คือการสมสู่เพศชาย โดยเปิดเผยเจตนาอันชั่วช้าของพวกเขา

³ หากฉันมีกำลังปราบพวกท่าน ฉันก็จะปราบหรือไม่ฉันก็จะหันไปพึ่งญาติพี่น้อง หรือผู้ให้การสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือปราบพวกท่าน

⁴ เราถูกส่งมาเพื่อทำลายพวกเขา และพวกเขาจะทำร้ายและก่อความเสียหายแก่ท่านไม่ได้

⁵ al-Qurtubiy กล่าวว่า ภริยาของอูฏฏอเมื่อได้ยินเสียงกึกก้องของการลงโทษ นางได้เหลียวหลังไปดูหมู่บ้านของพวกนาง ทันใดนั้นก้อนหินก็หล่นลงมาฆ่านางตายทันที

⁶ เมื่อเวลาการลงโทษของเรามาถึง

⁷ เราได้พลิกหมู่บ้านให้ข้างบนกลับไปอยู่ข้างล่าง

⁸ เราได้ส่งก้อนหินแข็งแกร่งเป็นไฟ ประโยคนี้ ใช้คำเปรียบเทียบเหมือนกับฝนตกลงมา

ในยุคสมัยของท่านเราะฮูล ﷺ ช่วงชีวิตของท่าน นับตั้งแต่ท่านยังเป็นเด็ก จนเป็นหนุ่มซึ่งตอนนั้นท่านยังมีได้รับชะฮูจากอัลลอฮฺ ﷻ หากเอ่ยถึงนามของท่าน บรรดาผู้คนที่อาศัยอยู่ในนครมักกะฮฺในยุคสมัยนั้นต่างก็รู้จักกันว่า ท่านเปรียบเสมือนกับตัวแทนแห่งการมีมารยาทอันดีงามในทุก ๆ ด้าน ท่านไม่เคยโกหก ไม่เคยผิดสัญญา ไม่เคยกระทำในสิ่งที่น่ามาซึ่งความเสื่อมเสียในจริยธรรมอันดีงาม ฯลฯ ระยะเวลาช่วงแรกในชีวิตของท่าน จนท่านมีอายุ 40 ปี ชาวมักกะฮฺต่างเรียกขานท่านว่า *อัลอะมีน* (ผู้ที่ไว้วางใจได้) การมาของท่านได้สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายให้กับผู้คนและสังคมในนครมักกะฮฺ มีชาวมักกะฮฺมากมายเชื่อมั่นในความเป็นคนที่ดี และมีจริยธรรมอันดีงามของท่านไว้วางใจท่าน จนกระทั่งส่วนหนึ่งของชาวมักกะฮฺนำเอาสิ่งของที่มีค่าต่าง ๆ มากมายมาให้ท่านดูแลเก็บรักษา และท่านก็ดูแลเก็บรักษาเป็นอย่างดี จนเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของชาวมักกะฮฺมากยิ่งขึ้น กระแสแห่งความดีงามของท่านก่อนที่ท่านจะถูกแต่งตั้งเป็นเราะฮูล ﷺ เป็นกระแสที่สร้างความปลื้มปิติให้กับชาวมักกะฮฺในเวลานั้นเป็นอย่างมาก ท่านแสดงออกถึงการมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เพียบพร้อม สมบูรณ์แบบอย่างที่ไม่เคยเห็นและสัมผัสที่ไหนมาก่อน ท่านจึงเป็นเสมือนปรากฏการณ์ใหม่ในสังคมมักกะฮฺที่ว่า ได้ เพราะไม่เคยมีใคร ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในความดีงามได้นาน และมั่นคงเหมือนท่านเราะฮูล ﷺ ท่ามกลางสังคมของมักกะฮฺที่มากมายและหลากหลายไปด้วยสิ่งที่ยั่วชวน การเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง ไม่มีการไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน ฯลฯ .

จากข้อเท็จจริงนี้จะเห็นว่า การมีจริยธรรมที่ดีนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าสังคมนั้นจะอยู่ในภาวะใดก็ตาม ยังมีผู้คนอีกมากมายที่อาศัยอยู่ท่ามกลางสังคมที่เลวร้าย เพราะไม่มีทางเลือก แต่ภายในส่วนลึกของจิตได้สำนึกก็ยังใฝ่หาความดีงาม การมีคุณธรรมและจริยธรรมเมื่อพวกเขาพบในความดีงามดังกล่าวจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ พวกเขาจะวิ่งเข้าหา อยากมีส่วนร่วม สนับสนุนในความดีงามเหล่านั้นด้วยความดีใจ

และหากพิจารณาอย่างละเอียดก็จะพบว่า ผลพวงของการมีจริยธรรมที่ดีของท่านเราะฮูล ﷺ นับตั้งแต่ท่านยังเป็นเด็ก จนท่านถูกแต่งตั้งเป็นเราะฮูลนั้นมิมากมายที่เดียวในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามในยุคแรกที่นครมักกะฮฺ

การที่คน ๆ หนึ่งสามารถที่จะยืนหยัดอยู่บนคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีได้อย่างสม่ำเสมอท่ามกลางภาวะที่ผันผวนและแปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วของสังคมนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เลยและมีน้อยคนสามารถที่จะยืนหยัดอยู่ได้ ดังนั้น คนที่สามารถยืนหยัดอยู่บนจริยธรรมที่ดีได้อย่างหนักแน่น แน่นอนว่าย่อมต้องมีแรงผลักดันมาจากภายในนั่นคือจิตใจ จิตใจที่ยึดมั่นในคำสั่งของอัลลอฮฺ ﷻ จิตใจที่องกามไปด้วยคุณธรรมอิสลาม เมื่อจิตใจมีแต่ความดีงามและน้อมรับในคำสั่งของอัลลอฮฺ ﷻ การกระทำทั้งหมดก็เป็นเสมือนแรงผลักดันมาจากภายใน จริยธรรมที่แท้จริง

ในอิสลาม จึงเป็นจริยธรรมที่ออกมาจากแรงขับเคลื่อนของอะกีดะฮ์ที่ถูกต้อง และชัดเจน ผู้การปฏิบัติอิบาดะฮ์ที่อยู่ในรูปแบบของสุนนะฮ์ หรือแนวทางการปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ไม่ใช่คิดได้อย่างเดียวแต่ไม่ทำอะไรเลย เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการนำพาตัวเองและสังคม เข้าสู่กระบวนการแห่งการเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ ﷻ จากการเรียนรู้ถึงกระบวนการแห่งการมีจริยธรรมที่ดี .

2.6.2 จริยธรรมและความสัมพันธ์กับด้านต่าง ๆ

จากการปฏิบัติของท่านนบีและบรรดาศาหะบะฮ์ โดยเฉพาะในสมัยมักกะฮ์ พบว่าจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ด้วยกัน คือ

1. จริยธรรมในด้านอะกีดะฮ์
2. จริยธรรมในด้านอิบาดะฮ์

2.6.2.1 จริยธรรมในด้านอะกีดะฮ์ (หลักการยึดมั่นทางด้านจิตใจ)

สำหรับมุสลิมที่แท้จริง ไม่ว่าในกรณีใด ๆ เขาจะไม่ยอมรับเอาอะกีดะฮ์อื่นจากอะกีดะฮ์อิสลามอย่างเด็ดขาด และจะไม่นำเอาหลักการอื่นนอกเหนือจากหลักการของอัลอิมาน (หลักการแห่งความศรัทธา) เท่านั้นผู้ศรัทธาที่แท้จริงเขาจะไม่ยึดเอาสิ่งใดเป็นผู้นำในเรื่องอะกีดะฮ์ แนวความคิดและกิจการต่าง ๆ ทางโลก นอกจากอัลกุรอาน และจะไม่ยึดสิ่งใดเป็นแนวทางอื่นจากแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังอัลกุรอานได้ระบุว่า :

(65 :)

ความว่า “มิใช่เช่นนั้นดอก ข้าขอสาบานด้วยพระเจ้าของเจ้าว่า เขาเหล่านั้นจะยังไม่ศรัทธา จนกว่าพวกเขาจะให้เจ้าตัดสินในสิ่งที่ขัดแย้งกันระหว่างพวกเขา แล้วพวกเขาไม่พบความคับใจใด ๆ ในจิตใจของพวกเขา จากสิ่งที่เจ้าได้ตัดสินไป และพวกเขายอมจำนนด้วยดี¹” .

(อันนิสาฮ์ : 65)

¹ คือ มีใจเห็นชอบตามที่ท่านนบีตัดสินทุกอย่าง เช่นนี้พวกเขาจึงจะอยู่ในฐานะผู้ศรัทธา

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “มิใช่เช่นนั้นดอก ข้าขอสาบานด้วยพระเจ้าของเจ้าว่า เขาเหล่านั้นจะยังไม่ศรัทธา จนกว่าพวกเขาจะให้เจ้าตัดสินในสิ่งที่ขัดแย้งกันระหว่างพวกเขา” พระองค์ทรงสาบานด้วยตัวของท่านที่ยิ่งใหญ่และบริสุทธิ์ว่า แท้จริงแล้วการศรัทธาของคน ๆ หนึ่งนั้นจะไม่สมบูรณ์ จนกว่าเขาจะนำเอาการตัดสินของท่านเราะสุล ﷺ มาเป็นข้อชี้ขาดในทุก ๆ การงานของเขา ท่านเราะสุล ﷺ จะไม่ชี้ขาดในสิ่งใด นอกจากพวกเราจะต้องปฏิบัติตามใน (คำชี้ขาดนั้น) ทั้งภายนอกและภายใน ดังนั้นพระองค์จึงตรัสต่ออีกว่า “แล้วพวกเขาไม่พบความคับใจใด ๆ ในจิตใจของพวกเขาจากสิ่งที่เจ้าได้ตัดสินไป และพวกเขายอมจำนนด้วยดี” หมายถึง เมื่อเราะสุล ﷺ ตัดสินปัญหาให้กับพวกเจ้า พวกเจ้าก็ต้องเชื่อฟัง ปฏิบัติตามในสิ่งเหล่านั้นด้วยภายในของพวกเจ้า (คือด้วยการเชื่อและศรัทธาในการชี้ขาดของท่านเราะสุล ﷺ) แล้วพวกเจ้าก็ไม่พบกับความเศร้าใจใด ๆ ในจิตใจของพวกเจ้า จากสิ่งที่เจ้าได้ตัดสินไป ทั้งภายนอกและภายใน และพวกเจ้ายอมจำนนในสิ่งดังกล่าว เป็นการยอมจำนนอย่างสิ้นเชิง โดยไม่มีข้ออ้าง ข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น (Ibn Kathir , 1992 : 1/532)

สิ่งที่เน้นถึงความแตกต่างในเรื่องอะกีดะฮ์อีกประการหนึ่งคือ การที่ท่านนบีได้เชื่อมโยงบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านเข้ากับอิสลามทั้งในด้านอะกีดะฮ์ แนวความคิด และครรลองแห่งการดำเนินชีวิต แนวความคิดและจุดยืนของท่านเราะสุล ﷺ ที่มั่นคงที่มีต่ออิสลามคือ อะกีดะฮ์ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ ที่บรรดามุสลิมจะต้องอ้างอิงรับเอาและยึดถือเป็นสรณะ และยึดมั่นเป็นหลักยึดเหนี่ยว เพราะเป็นอะกีดะฮ์ที่เป็นไปตามเหตุและผลที่สอดคล้องกับธรรมชาติอันบริสุทธิ์ เป็นระบบคุณค่าอันอมตะ หลักการอันสมบูรณ์และครอบคลุม และมีพลังที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และนี่คือสิ่งที่แสดงว่าอะกีดะฮ์อิสลามมียะฮ์แตกต่างจากระบบความเชื่อและกฎหมายอื่น ๆ และนี่คือสิ่งที่ทำให้ประชาชาติมุสลิมมีความแตกต่างจากประชาชาติอื่น ๆ เพราะมุสลิมมีความเชื่อมั่นที่สัมพันธ์อยู่กับอิสลาม ทั้งในด้านอะกีดะฮ์ (การยึดมั่น) อีमान(การศรัทธา) และเตาหีด (การให้ความเป็นเอกะต่ออัลลอฮ์ ﷻ) อย่างแนบแน่นและมั่นคง .

...

(19 :)

ความว่า“แท้จริงศาสนา ณ อัลลอฮ์ ﷻ นั้นคืออัลอิสลาม¹...” .

(อติอิรอน :ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 19)

¹ หมายถึง ศาสนาแห่งการเชื่อฟังและปฏิบัติตามโดยปราศจากการขัดแย้ง

จากอายะฮ์นี้ เป็นการบอกกล่าวจากอัลลอฮ์ ﷻ ว่า แท้จริงแล้วไม่มีศาสนาใดในทัศนะของพระองค์ ﷻ ที่พระองค์ทรงตอบรับจากใครคนใดคนหนึ่ง นอกจากศาสนาอิสลาม ซึ่งนั่นก็คือการดำเนินรอยตามบรรดาเราะสูลต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงให้กำเนิดมาทุกยุคทุกสมัย จนมาถึงเราะสูลคนสุดท้าย คืออนบีมุฮัมมัด ﷺ ผู้ซึ่งมาสร้างความสมบูรณ์ให้กับแนวทางในศาสนาของพระองค์ที่ยังค้างค้างอยู่ ดังนั้นใครก็ตามที่กลับไปสู่พระองค์ หลังจากที่พระองค์ทรงส่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มาแล้ว ด้วยการนับถือศาสนาที่ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งอิสลาม การงานของเขาทั้งหมดก็จะไม่ถูกตอบรับจากพระองค์ (Ibn Kathir , 1992 : 1/362) พระองค์ตรัสว่า :

(85 :)

ความว่า “และผู้ใดแสวงหาศาสนาหนึ่งศาสนาใดอื่นจากอิสลามแล้ว ศาสนานั้นก็จะไม่ถูกรับจากเขาเป็นอันขาด¹ และในวันอาคีเราะฮ์เขาจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน”

(อาลิอิมรอน : 85)

ผู้ใดก็ตามที่คล้อยตามหรือติดตามแนวทางต่าง ๆ อื่นจากแนวทางที่เป็นบทบัญญัติจากอัลลอฮ์ แนวทางนั้นก็ไม่ถูกตอบรับ (จากอัลลอฮ์) เป็นอันขาด (Ibn Kathir , 1992 : 1/387)

การดำเนินชีวิตและงานต่าง ๆ ของมุสลิมนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักการเชื่อมั่น (อะกีดะฮ์) โดยที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะการปฏิบัติต่าง ๆ จะถือว่าใช้ได้หรือถูกต้อง ย่อมเกิดขึ้นมาจากหลักการศรัทธาเชื่อมั่นที่ถูกต้องเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการกระทำ หากไม่เป็นเช่นนั้นทุกอย่างก็เป็น โมงะหรือสูญเปล่า อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสเอาไว้ว่า :

...

(5 :)

ความว่า “...และผู้ใดปฏิเสธการศรัทธา แน่แน่นอน งานของเขาก็ไร้ผล ขณะเดียวกันในวันอาคีเราะฮ์พวกเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ที่ขาดทุน”.

(อัลมาอิดะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 5)

¹ คือ อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงรับศาสนานั้นจากเขาเป็นอันขาด

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และผู้ที่ปฏิบัติศรัทธา แน่ใจว่าของเขา
ก็ไร้ผล” ก็คือ ผู้ใดก็ตามที่ปฏิบัติจากสิ่งที่เป็นคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการยอมรับในสิ่งที่อื่นจาก
แนวทาง(ของอัลลอฮ์ ﷻ)จากการศรัทธาในอัลลอฮ์ ﷻ เราะฮูต และคัมภีร์ของพระองค์ แน่ใจ
ผลแห่งความดีงามของเขาที่ได้กระทำเอาไว้ก็ไม่ถูกตอบรับในโลกนี้ “ขณะเดียวกันในวันอาคิเราะฮ์
พวกเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ที่ขาดทุน” หมายถึง ในวันอาคิเราะฮ์พวกเขาจะพบกับการขาดทุนและล่มจม
จากการหลงกลวง หรือน้อ โกง ตัวของพวกเขาเอง จากการที่จะได้รับส่วนแบ่งผลบุญจากอัลลอฮ์
ﷻ ด้วยเหตุจากการปฏิเสธและการโกหกของพวกเขา (al-Tabariy , 1997 : 3/147) พระองค์ตรัสว่า :

(65 :)

ความว่า“และโดยแน่นอน ได้มีวะหฺยมายังเจ้า (มุฮัมมัด ﷺ) และมายังนบี
ก่อนหน้าเจ้าหากเจ้าตั้งภาคี (กับอัลลอฮ์ ﷻ) แน่ใจว่างานของเจ้าก็จะ
ไร้ผลและแน่นอนเจ้าจะอยู่ในหมู่ผู้ที่ขาดทุน” .

(อิซซุหมัร : 65)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และโดยแน่นอน ได้มีวะหฺยมายังเจ้า (มุฮัมมัด
ﷺ) และมายังนบีก่อนหน้าเจ้า หากเจ้าตั้งภาคี (กับอัลลอฮ์ ﷻ) แน่ใจว่างานของเจ้าก็จะไร้ผล”
คือ แน่ใจว่า ได้มีวะหฺยมายังเจ้าและมายังบรรดาเราะฮูตก่อนหน้าเจ้า หากเจ้าตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ
โอ้ มุฮัมมัด แม้แต่เพียงสิ่งเดียว แน่ใจว่า งานของเจ้าก็จะไร้ผลและผลแห่งความดีงามก็จะไม่ถึง
แก่เจ้า “และแน่นอนเจ้าจะอยู่ในหมู่ผู้ที่ขาดทุน” หากเจ้าตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ แน่ใจว่าเจ้าก็จะอยู่
ในหมู่ผู้ขาดทุนและล่มจม (al-Tabariy , 1997 : 6/460)

อายะฮ์ต่าง ๆ ที่ให้ความหมายเช่นนี้มีมากมายในคัมภีร์อัลกุรอานและจากวจนะ
ของท่านเราะฮูต ﷺ ดังนั้นหลักการเชื่อมั่นที่ถูกต้องจึงพอที่จะสรุปหรือให้คำจำกัดความสั้น ๆ ได้
คือ หลักการศรัทธา 6 ประการ ที่เริ่มจากการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ต่อเราะฮูตของพระองค์ ﷺ
ต่อบรรดามลาอิกะฮ์ของพระองค์ ﷻ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ﷻ ต่อวันอาคิเราะฮ์และต่อ
กฎศภาวะการันท์ทั้งที่ดีและไม่ดีของมัน ดังช่วงหนึ่งจากหะดีษของท่านเราะฮูต ﷺ ที่มลาอิกะฮ์
ญิบรียลได้ถามท่านถึงการศรัทธา (อัลอิมาน) ท่าน ﷺ จึงตอบว่า :

¹ หากเจ้าตั้งภาคีโอ้มุฮัมมัดเอ๋ย การงานที่ดีของเจ้าก็จะสูญเสียและไร้ผล และแน่นอน ในวันอาคิเราะฮ์เจ้าจะอยู่ในหมู่ผู้ที่ขาดทุน
อย่างย่อยยับ

...))
 ((... ,
 (8 :1998 ,)

ความว่า“...การศรัทธานั้นคือ การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ต่อ
 มลาอิกะฮของพระองค์ﷻ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ﷻ ต่อบรรดา
 เราะสูลของพระองค์ ต่อวันอาคิเราะฮ์และต่ออัลกอดีร์ (กฎสภาพะการณ)
 ทั้งที่ดีและที่ชั่วของมัน...”

(ส่วนหนึ่งจากหะดีษบันทึกโดย Muslim , 1998 : 8)

ฉะนั้น หกประการนี้จึงเป็นรากฐานของการเชื่อมั่นที่ถูกต้องที่คัมภีร์อันทรงเกียรติ
 ของอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกล่าวเอาไว้ พระองค์ ﷻ ได้ทรงแต่งตั้งเราะสูลของพระองค์มาพร้อมกับ
 หลักการเชื่อมั่นนี้ และยังรวมไปถึงการศรัทธาในเรื่องราวที่พ้นญาณวิสัยต่าง ๆ อีกด้วยและ
 ข้อบัญญัติทุกสิ่งทีอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์บอกไว้ในบทบัญญัติต่าง ๆ ของอิสลาม ก็
 แดกแขนงมาจากรากฐานของหลักการศรัทธาหกประการนี้ทั้งสิ้น

หลักฐานยืนยันหลักศรัทธาทั้ง 6 นั้นมีอยู่มากมายในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและ
 ในอัลหะดีษของท่านเราะสูล ﷺ ส่วนหนึ่งจากหลักฐานของคัมภีร์อัลกุรอาน ที่ได้ทรงกล่าวยืนยัน
 ถึงความสำคัญของการศรัทธาหรือการมีอะกิดะฮ์ที่มั่นคงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังต่อไปนี้ :

....
 (177 :)

ความว่า“หาใช่คุณธรรมไม่ การที่พวกเจ้าผินหน้าของพวกเจ้าไปทางทิศ
 ตะวันออกและทิศตะวันตก แต่ทว่าคุณธรรมนั้นคือ การที่ผู้ที่ศรัทธา
 ต่ออัลลอฮ์ ﷻ และวันอาคิเราะฮ์ และศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ต่อบรรดา
 คัมภีร์ และบรรดา นบีทั้งหลาย...”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ :ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 177)

อายะฮ์นี้ให้ความหมายที่ครอบคลุมไปถึงประ โยคที่ยิ่งใหญ่ กฎเกณฑ์ที่หนักแน่น
 และหลักการยึดมั่นที่มั่นคง คำอธิบายของอายะฮ์นี้ คือ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสั่งให้บรรดาผู้
 ศรัทธาในช่วงแรกหันหน้าในการละหมาดไปยังบัยติลมกดิส (ตั้งอยู่ในประเทศปาเลสไตน์)

หลังจากนั้น พระองค์ก็ทรงสั่งให้หันหน้า (ในการละหมาด) ไปยังกะอับฮะฮฺ (ตั้งอยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย) เหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ส่วนหนึ่งจากชาวคัมภีร์ (ยะฮูดีย์และนัศรอเนีย) และผู้ศรัทธา เกิดการแตกแยกกัน ดังนั้นพระองค์จึงทรงประทานอายะฮฺนี้ลงมาเพื่ออธิบาย บอกกล่าวถึงหิกมะฮฺในเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งความหมายของพระองค์จากเหตุการณ์นี้ก็คือ การเชื่อฟังต่อพระองค์ การยอมรับในทุกคำสั่งของพระองค์ การหันหน้าไปยังทิศที่พระองค์ทรงสั่งให้หัน การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นบทบัญญัติ นั้นแหละคือคุณธรรม (ความดีงาม) การยำเกรง และการศรัทธาที่สมบูรณ์ มิใช่ (การศรัทธาที่สมบูรณ์) เพียงแต่การหันไปยังทิศที่จากตะวันออกและตะวันตกเป็นคุณธรรมและมิใช่เป็นการยำเกรง หากสิ่งนั้นมีได้มาจากคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ ﷻ และบทบัญญัติของพระองค์ (Ibn Kathir , 1992 : 1/387) พระองค์ตรัสว่า :

....

(285 :)

ความว่า“เราะฮฺลุสฺลัน (นบีมุฮัมมัด ﷺ) ได้ศรัทธาต่อสิ่งที่ได้ถูกประทานลงมาแก่เขา (คืออัลกุรอาน) จากพระเจ้าของเขาและมุอฺมินทั้งหลายก็ศรัทธาด้วย ทุกคนศรัทธาต่ออัลลอฮฺและมลาอิกะฮฺของพระองค์ และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ และบรรดาเราะฮฺลุสฺลของพระองค์ (พวกเขา กล่าวว่) เราจะไม่ว่างระหว่างท่านหนึ่งท่านใดจากบรรดาเราะฮฺลุสฺลของพระองค์”.

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 285)

ความหมายของอายะฮฺนี้คือ พวกเขา กล่าวว่า พวกเขาศรัทธาในเราะฮฺลุสฺลทุก ๆ คน และพวกเขาไม่ปฏิเสธคนใดคนหนึ่งจากเราะฮฺลุสฺลของพระองค์ และพวกเขาไม่ว่างระหว่างท่านหนึ่งท่านใดจากเราะฮฺลุสฺลของพระองค์ เหมือนกับที่บรรดาชาวยะฮูดีย์และชาวนัศรอเนียเขาปฏิบัติกัน (al-Qurtubiy , 1996 : 3/274)

พวกเขาศรัทธาต่อบรรดาเราะฮฺลุสฺลที่ผ่านมา และยอมรับในสิ่งที่พระองค์ทรงประทานลงมาให้แก่พวกเขาจากวะฮฺยูของพระองค์ และสิ่งที่อยู่ในคัมภีร์ของพระองค์จากบทบัญญัติต่าง ๆ ทั้งที่หะลาล (ที่อนุมัติ) และหะรอม (ไม่อนุมัติ) เหมือนกับที่บรรดาผู้ศรัทธาได้ศรัทธาต่ออนบีของพวกเขา คือ มุฮัมมัด ﷺ (al-Tabariy , 1997 : 2/192) พระองค์ตรัสว่า :

(136 :)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ และเราะสูลของพระองค์เถิด และคัมภีร์ที่พระองค์ได้ทรงประทานลงมาแก่เราะสูลของพระองค์ และคัมภีร์ที่พระองค์ได้ทรงประทานลงมาก่อนนั้น¹ และผู้ใด ปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ และมลาอิกะฮฺของพระองค์ และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์และบรรดาเราะสูลของพระองค์และวันอาคิเราะฮฺแล้ว ไชร์แน่นอนเขาก็ได้หลงทางไปแล้วอย่างไกล” .

(อันนิสาอ : 136)

ความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย” หมายถึง บรรดาผู้ที่ศรัทธาต่อบรรดานบีและเราะสูลก่อนท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ “จงศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ และเราะสูลของพระองค์เถิด” ขอมรับต่อพระองค์ ขอมรับต่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ว่าเป็นเราะสูลของพระองค์ และเป็นเราะสูลของพวกเจ้าและทุก ๆ ประชาชาติ “และ (จงศรัทธาต่อ) คัมภีร์ที่พระองค์ได้ทรงประทานลงมาแก่เราะสูลของพระองค์” ศรัทธาและยอมรับในคัมภีร์อัลกุรอานที่พระองค์ทรงประทานให้กับเราะสูลของพระองค์คือมุฮัมมัด ﷺ “และ (จงศรัทธาต่อ) คัมภีร์ที่พระองค์ได้ทรงประทานลงมาก่อนนั้น” คือบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ ที่ผ่านมา อย่างเช่นคัมภีร์อัตเตวารอตและคัมภีร์อัดอินญีล (al-Ṭabariy , 1997 : 3/58)

2.6.2.2 จริยธรรมในด้านอิบาดะฮฺ

ท่านเราะสูล ﷺ มีหัวใจที่ผูกพันอยู่กับอัลลอฮฺ ﷻ อยู่อย่างสมน้ำสมเนื้อ ท่านมุ่งมั่นอยู่กับการปฏิบัติอิบาดะฮฺและขอพรต่อพระองค์ ﷻ ท่านลุกขึ้นละหมาดในยามค่ำคืน ท่านใช้เวลาในช่วงดึกคืนในยามที่ผู้คนต่างก็หลับไหลอย่างสุขสบายดื่มด่ำ มีความสุขอย่างมากหายไปกับการละหมาด และมีความรู้สึกถึงความสงบอย่างเป็นที่สุด

¹ หมายถึง คัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาก่อนอัลกุรอาน อันได้แก่คัมภีร์เตวารอตและอินญีลเป็นต้น

แบบอย่างจริยธรรมของท่านเราะสูล ﷺ ต่อการปฏิบัติอิบาดะฮ์ สามารถสัมผัสได้ถึงความจริงจังของท่านอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นอิบาดะฮ์ที่กระทำด้วยความสมัครใจหรืออิบาดะฮ์ที่เป็นภาระจำเป็น (วาญิบ) ดังนั้น ด้วยความจริงจังนี้จะเห็นว่าท่านยังได้แสดงออกถึงต้นแบบของการอิบาดะฮ์ที่สามารถเข้าถึงซึ่งความหมายที่แท้จริงของการอิบาดะฮ์ว่าเป็นอย่างไร ท่านจึงสามารถที่จะปฏิบัติอิบาดะฮ์ได้อย่างมีความสุข และเข้าถึงซึ่งเป้าหมายที่แท้จริงของการอิบาดะฮ์ได้อย่างแท้จริง ท่านจึงรู้สึกดีมีค่าและสัมผัสได้ถึงอรรถรสแห่งการแสวงหาความโปรดปรานจากพระองค์ได้อย่างแท้จริง .

หัวใจของท่านเราะสูล ﷺ จึงมีความผูกพันกับอัลลอฮ์ ﷻ ในขณะที่พระองค์ก็ทรงอยู่กับท่านเสมอ ท่านวุ่นอยู่กับการอิบาดะฮ์และการวิงวอนขอพรต่อพระองค์ แต่ทั้งนี้ท่านก็ห้ามบรรดาเศาะหาบะฮ์มิให้ปฏิบัติตามในสิ่งที่เกินความสามารถของพวกเขา ด้วยการที่ท่านถือปฏิบัติทุกสิ่งที่เป็นคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ท่านจึงสามารถที่จะบรรลุถึงขั้นสูงสุดของการอิบาดะฮ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการละหมาด การกล่าวรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ การขอพร ฯลฯ ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ตรัสเอาไว้ว่า :

(25)

(26)

(25-26 :)

ความว่า “และจงรำลึกถึงพระนามของพระเจ้าของเจ้า ทั้งในยามเช้าและยามเย็น (25) และจากส่วนหนึ่งของกลางคืนจงสวดต่อพระองค์ และจงแช่ซ้องสวดต่อพระองค์ในยามกลางคืนอันยาวนาน¹ (26)” .

(อัลอินซาน : 25-26)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และจงรำลึกถึงพระนามของพระเจ้าของเจ้า ทั้งในยามเช้าและยามเย็น” คือ ในช่วงแรกของกลางวันและช่วงสุดท้ายของกลางวัน (Ibn Kathir , 1992 : 4/488)

อัลกุรฏูบีย์ (al-Qurtubiy) กล่าวว่า ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และจงรำลึกถึงพระนามของพระเจ้าของเจ้า ทั้งในยามเช้าและยามเย็น” คือ จงละหมาดเพื่อพระเจ้าของเจ้าใน

¹ จงดำเนินหน้าที่เผยแผ่สัจธรรมของเจ้าต่อไป โดยอาศัยการละหมาด การตัสบีหฺ การซิกิร์ลลอฮ์ และการวิงวอนขออุอาอ์ ทั้งในยามเช้า และยามเย็น หมายถึงการละหมาด ซุบฮฺ ซุฮฺรฺ อัศรฺ ส่วนหนึ่งของกลางคืนหมายถึงละหมาดมัฆริบและอิชาอ์ และจงแช่ซ้องสวดต่อพระองค์ในยามกลางคืนอันยาวนานหมายถึง การละหมาดตะฮัจญุด เพราะการละหมาดเป็นการช่วยเหลือที่ดีแก่บ่าว

ช่วงแรกของกลางวันและช่วงสุดท้ายของกลางวัน (ละหมาด) ในช่วงแรกของกลางวันคือ ละหมาดศุบหฺ และ (ละหมาด) ในช่วงสุดท้ายของกลางวันคือ ละหมาดซุฮฺรฺ และอัศฺรฺ “และจากส่วนหนึ่งของกลางคืนจงสูญต่อพระองค์” คือ ละหมาดมัฆริบและละหมาดอิซาอฺในช่วงสุดท้าย “และจงแช่ซ็องฺ สดุคฺต่อพระองค์ในยามกลางคืนอันยาวนาน” คือ (ละหมาด) ที่กระทำด้วยความสมัครใจในยามค่ำคืน (al-Qurtubiy , 1996 : 3/274) พระองค์ตรัสว่า :

(28 :)

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธา และจิตใจของพวกเขาสงบด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ ฟังทราบเถิด ด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้นทำให้จิตใจสงบ” .

(อิรรออฺ : 28)

ความหมายของอายะฮฺที่กล่าวว่า “บรรดาผู้ศรัทธาและจิตใจของพวกเขาสงบด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ” พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ทรงชี้แนะทางนำแก่พวกเขา คือผู้ที่กลับใจด้วยการเตาบะฮฺต่อพระองค์ “และจิตใจของพวกเขาสงบด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ” จิตใจของพวกเขามีความสงบ มีความละเอียดละไมต่อการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ “ฟังทราบเถิด ด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้นทำให้จิตใจสงบ” หัวใจของผู้ที่ศรัทธาจะมีความสงบและอ่อนนุ่ม ถ่อมตนในการรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ (al-Tabariy , 1997 : 4/545)

อิบาดะฮฺในอิสลามมิได้มีความหมายหรือขอบเขตจำกัดอยู่ที่การละหมาด การจ่ายชะกาต หรือการประกอบพิธีฮัจญ์ เท่านั้น แต่ความหมายของอิบาดะฮฺในอิสลามนั้นครอบคลุมทุกแง่มุมของชีวิต ไม่ว่าในด้านการประกอบอาชีพ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สีผิว ภาษา ฯลฯ คนที่มีจิตใจงดงาม สะอาด มีความต้องการที่จะดำเนินชีวิตในวิถีของอิสลาม พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ก็จะทรงเปิดหัวใจของเขา ประทานทางนำให้กับเขา (ฮิดายะฮฺ) ชี้แนะแนวทางที่ดีให้กับเขา ทำให้เขามีความรู้สึกลง่ายในการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม การตอบรับในคำสั่งของอัลลอฮฺ ﷻ หรือสัจธรรม และเพื่อให้เห็นภาพและแนวทางการปฏิบัติที่ง่ายมากขึ้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอยกตัวอย่างบางตัวอย่าง เพื่อความชัดเจนในการแสดงออกถึงอิบาดะฮฺที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด และผู้คนในสังคมปฏิบัติกันมากที่สุด นั่นคือการละหมาดและการจ่ายชะกาต.

1) การดำรงละหมาด

มีอายะฮ์อัลกุรอานหลายอายะฮ์ด้วยกัน ที่บ่งบอกถึงความประเสริฐของการละหมาด อย่างเช่น ผู้ที่ดำรงการละหมาดเป็นประจำเป็นการบ่งบอกถึงความหนักแน่น มั่นคงของเขาในศาสนาของอัลลอฮ์ﷻ นั่นคือศาสนาอิสลาม ดังอายะฮ์ที่ว่า :

(5:)

ความว่า“และพวกเขามิได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใด นอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรง และดำรงการละหมาดและจ่ายซะกาตและนั่นแหละคือศาสนาอันเที่ยงธรรม”.

(อัลบัยยีนะฮ์ : 5)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรง” คือ บรรดาผู้ที่มีเจตนาบริสุทธิ์จากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ “และดำรงการละหมาด” เป็นอิบาเดฮ์ที่ประเสริฐที่สุดจากการกระทำของร่างกาย “และจ่ายซะกาต” เป็นการสร้างความดีงามแก่ผู้ที่ยากจนและผู้ที่ยากลำบาก (มีความต้องการ) “และนั่นแหละคือศาสนาอันเที่ยงธรรม” คือแนวทางที่มั่นคงและเที่ยงธรรม หรือ นั่นแหละคือประชาชาติที่มั่นคงและเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง (Ibn Kathir , 1992 : 4/574)

การละหมาด สามารถสกัดกั้นไม่ให้เขาหลงใหลในความสุขสบาย หรือ เพลิดเพลินกับสิ่งที่ยั่วชวนต่าง ๆ ในโลกดูนยาไปได้อย่างเช่น ความมั่งมีศรีสุขจากการค้าขาย หรือ อื่น ๆ ดังอายะฮ์ที่ว่า :

¹ และโดยที่พวกเขามิได้ถูกใช้ให้กระทำสิ่งอื่นใดในคัมภีร์อัลเตอรอด และอัล-อินญิล เว้นแต่ให้เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ﷻ องค์เดียว โดยเป็นผู้สุจริตมั่นในศาสนาของพระองค์ แต่พวกเขาได้บิดเบือนและเปลี่ยนแปลง แล้วพวกเขา ก็เคารพสักการะบาทหลวงและนักบุญของพวกเขา และให้พวกเขาหันห่างออกจากการยึดมั่นในศาสนาอื่น ๆ และคืนหน้าเข้าสู่ศาสนาอิสลาม ดำรงมั่นอยู่ในศาสนาของนบีอิบรอหีม ศาสนาอันบริสุทธิ์ ซึ่งนับคนสุดท้ายนำมา และให้พวกเขาดำรงละหมาด บริจาคทานซะกาต ดังกล่าวมาแล้วนั่นคือศาสนาอันเที่ยงธรรม ศาสนาอิสลาม .

(37 :)

ความว่า “บรรดาชายผู้ที่มีการค้าและการขาย มิได้ทำให้พวกเขาหันห่าง
ออกจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และการดำรงละหมาดและการจ่าย
ซะกาต เพราะพวกเขากลัววันที่หัวใจและสายตาจะเหลือกลานในวัน
นั้น”¹

(อินนูร : 37)

พระองค์อัลลอฮ์ตรัสว่า พวกเจ้าอย่าได้หลงวุ่นวาย หรือหมกมุ่นอยู่กับคุณา จาก
ความสวยงามของมัน การประดับประดาของมัน ความเอรีดอ้อย หรือเพลิคเพลินกับการค้าขาย
หรือผลกำไร จากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ซึ่งเป็นผู้สร้างพวกเจ้ามา เป็นผู้ประทานเครื่องยังชีพแก่
พวกเจ้า ดังนั้น ผู้ที่รำลึกอยู่เสมอว่า พระองค์อยู่พร้อมมนุษย์เสมอ ย่อมเป็นผลดีกับเขาเอง และทุก
สิ่งที่อยู่กับเขาก็ยังประโยชน์ให้กับเขา เพราะเขาระลึกอยู่เสมอว่า สิ่งที่อยู่กับเขานั้นย่อมไม่จริง
ยั่งยืนในขณะที่สิ่งที่อยู่กับพระองค์นั้นยั่งยืนเสมอ (Ibn Kathir , 1992 : 3/306)

จงอดทนในการปฏิบัติละหมาดและจงบอกกล่าวชักชวนซึ่งกันและกันไปสู่การ
ละหมาดและการยำเกรงต่อพระองค์ เพราะผลแห่งความดีงามนั้นเป็นของผู้ที่ยำเกรงเสมอ พระองค์
ตรัสว่า :

(132 :)

ความว่า “และเจ้าจงใช้ครอบครัวของเจ้า² ให้ทำละหมาด และจงอดทนใน
การปฏิบัติ เรามีได้ขอเครื่องยังชีพจากเจ้า เราต่างหากเป็นผู้ให้เครื่องยัง
ชีพแก่เจ้า³ และบั้นปลายนั้นสำหรับผู้ที่มีความยำเกรง⁴ ” .

(เงาะฮะ : 132)

¹ มีบุคคลจำพวกหนึ่งซึ่งความเพลิคแพรว ความเพลิคเพลินของโลกคุณานี้มิได้ทำให้พวกเขาหลงลืมหรือเหินห่างออกจากการรำลึก
ถึงพระเจ้าของพวกเขา แม้กระทั่งการค้า การขาย ก็มีได้ทำให้พวกเขาพะวง จนกระทั่งทำให้พวกเขาหันเหออกจากภารกิจที่ดี
ต่ออัลลอฮ์ ﷻ พระเจ้าของพวกเขา

² คือ จงใช้ครอบครัวและประชาชาติของสุเจ้า

³ คือ เรามีได้บังคับเจ้าให้หาเครื่องยังชีพแก่ตัวเจ้าและครอบครัวของเจ้า แต่เราต่างหากที่จะคุ้มครองให้เครื่องยังชีพแก่เจ้าและ
ครอบครัวของเจ้า

⁴ อิบนุกะษีร์กล่าวว่า บั้นปลายที่ดีนั้นคือสวนสวรรค์ สำหรับผู้ที่มีความยำเกรงอัลลอฮ์

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และเจ้าจงใช้ครอบครัวของเจ้าให้ทำละหมาด และจงอดทนในการปฏิบัติ” คือ ขอให้พวกเขา (ครอบครัว) ปลอดภัยจากโทษทัณฑ์ของพระองค์ ﷻ ดังนั้น จงดำรงการละหมาดและจงอดทนในการปฏิบัติละหมาด “เรามีได้ขอเครื่องยังชีพจากเจ้า เราต่างหากเป็นผู้ให้เครื่องยังชีพแก่เจ้า” หมายถึง เมื่อท่านดำรงละหมาด บรรดาเครื่องยังชีพก็จะหลั่งไหลมาหาเจ้าอย่างมิได้คาดคิด ดังที่พระองค์ ﷻ ครัสไว้ ในอายะฮ์หนึ่งว่า :

(2) ...

(3)

(2-3 :)

ความว่า “...และผู้ใดยำเกรงอัลลอฮ์ ﷻ พระองค์ก็จะทรงหาทางออกให้แก่เขา (3) และจะทรงประทานปัจจัยยังชีพแก่เขาจากที่ที่เขามิได้คาดคิด และผู้ใดมอบหมายแต่อัลลอฮ์ ﷻ พระองค์ก็จะทรงเป็นผู้ทรงบรรลู่ในกิจการของพระองค์โดยแน่นอน สำหรับทุกสิ่งทุกอย่างนั้น อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดกฎสถานะไว้แล้ว”.

(อัญญาละลาท : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 2-3)

และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และบั้นปลายนั้น สำหรับผู้ที่มีความยำเกรง” หมายถึง บั้นปลายของชีวิตจบลงด้วยความดีงาม ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (อาคิเราะฮ์) นั่นก็คือ สรวงสวรรค์แก่ผู้ที่ยำเกรงในพระองค์ ﷻ (Ibn Kathir , 1992 : 3/179)

ผู้ที่มั่นคงในการละหมาด ละหมาดก็จะเป็นเสมือนเกราะกำบังให้กับเขาจากความชั่ว หรือสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายพระองค์ตรัสว่า :

(45 :)

ความว่า“และจงดำรงการละหมาด (เพราะ) แท้จริงการละหมาด¹ นั้นจะ
ยับยั้งการทำลามก และความชั่วและการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นยิ่งใหญ่มาก²”.

(อัล-อันกะบูต : 45)

ความหมายของอายะฮ์นี้คือ แท้จริงการละหมาดนั้นให้ความหมายที่ครอบคลุมถึง 2 ความหมายด้วยกัน ความหมายหนึ่งก็คือ การละทิ้งสิ่งที่น่ารังเกียจและ (อีกความหมายหนึ่งก็คือ) การละทิ้งสิ่งที่ชั่วร้ายต่าง ๆ ซึ่งก็คือเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการละหมาด เพื่อที่จะให้ผู้ปฏิบัติละหมาดละทิ้งในสิ่ง (ไม่ดี) ดังกล่าว (Ibn Kathir , 1992 : 3/425) จงมีความเพียรพยายามอุทิศสาหะในการดำรงละหมาด เพราะการละหมาดจะทำให้ผู้ที่ปฏิบัติรำลึกถึงอัลลอฮ์และมีความยำเกรงต่อพระองค์ ﷻ : พระองค์ตรัสว่า :

(4 :)

ความว่า“และพวกเจ้าจงอาศัยความอดทนและการละหมาดเถิด³ และ
แท้จริงการละหมาดนั้นเป็นสิ่งใหญ่โต⁴นอกจากบรรดาผู้ที่นอนน้อมถ่อม
ตนเท่านั้น⁵”.

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 45)

ความหมายโดยสรุปของอายะฮ์นี้คือ พวกเจ้าจงช่วยเหลือกัน โอ้อับรรดาชาวคัมภีร์
ทั้งหลาย ด้วยการหยุดตัวของพวกเจ้า หันไปเชื่อฟังต่ออัลลอฮ์ ﷻ และหยุดยั้งจากการกระทำใน
สิ่งที่ไม่ดี และจงดำรงละหมาดที่นำมาซึ่งการยับยั้งจากการกระทำในสิ่งที่น่าเกลียดและความชั่ว
ละหมาดที่ใกล้กับความพึงพอใจของพระองค์ ﷻ ซึ่ง (การดำรงละหมาด) เป็นสิ่งที่หนักและ

¹ คือ การละหมาดที่ถูกต้องทุกประการ ทั้งรูปแบบและการถ่อมตน จะช่วยยับยั้งการกระทำที่เลวร้ายได้

² การรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ นั้น ยิ่งใหญ่กว่าทุก ๆ สิ่งในโลกนี้ คือรำลึกถึงพระองค์ ﷻ ในเวลาละหมาด เวลาซื้อขาย และทุก ๆ เวลาใน
กิจการของท่าน

³ ให้ดำรงไว้ซึ่งการละหมาดด้วย เพราะการละหมาดจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และมีความยำเกรงต่อพระองค์ ﷻ

⁴ ทั้งนี้ เพราะการละหมาดนั้นต้องปฏิบัติเป็นเนืองนิจ อันเป็นภาระที่เปรียบเสมือนสิ่งใหญ่โตที่ต้องใช้อุทิศสาหะเป็นสำคัญ

⁵ นอกจากผู้ที่รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และนอนน้อมต่อพระองค์ ﷻ เท่านั้นที่จจะรู้สึกว่าการละหมาดนั้นเป็นเรื่องเล็กและปฏิบัติด้วยความ
ศรัทธา

ยากลำบาก นอกจากผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระองค์ ﷺ มีความสุขุมในการเชื่อฟังต่อพระองค์ ﷺ และยอมจำนนในการเกรงกลัวต่อพระองค์ ﷺ (al-Ṭabariy , 1997 : 1/211)

เจ้าจงช่วยเหลือกัน (อาศัยซึ่งกันและกัน) ในการแสวงหาโลกอาคิเราะฮ์ ด้วยความอดทน ในการปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นต่าง ๆ และการละหมาด (Ibn Kathir , 1992 : 1/90)

จงรักษาการละหมาดให้ครบในแต่ละวัน เพื่อรับความดีงามจากอัลลอฮ์ ﷻ เพราะด้วยความดีเท่านั้นที่จะสามารถลบล้างความชั่วได้ พระองค์ตรัสว่า :

(114 :)

ความว่า “และเจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด ตามปลายช่วงทั้งสองของกลางวัน¹ และยามต้นจากกลางคืน² แท้จริงความดีทั้งหลายย่อมลบล้างความชั่วทั้งหลาย นั่นคือข้อเตือนสำหรับบรรดาผู้ที่รำลึก³ ” .

(ฮุก : 114)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวไว้ว่า “และเจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด ตามปลายช่วงทั้งสองของกลางวัน” คือ ละหมาดซุฮฺรและละหมาดมัฆริบ “และยามต้นจากกลางคืน” คือ ละหมาดมัฆริบและละหมาดอิชาอ์ “แท้จริงความดีทั้งหลายย่อมลบล้างความชั่วทั้งหลาย” พระองค์ทรงกล่าวว่า แท้จริงผู้ที่ปฏิบัติความดีงามนั้นสามารถลบล้างบาป (ความผิด) ต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้ (Ibn Kathir , 1992 : 2/478)

2) การจ่ายชะกาด

การจ่ายชะกาดในอายะฮ์สุรอรานมีหลายอายะฮ์ด้วยกันที่ระบุถึงการจ่ายชะกาด หลังจากระบุถึงการละหมาด ดังนั้น ระหว่างการละหมาดกับการจ่ายชะกาด จึงมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างแนบชิด และทั้งสองอิบาคะฮ์นี้ก็เป็นการปฏิบัติหรือคำสั่งใช้ ที่สังคมโดยส่วนรวม

¹ หมายถึง ละหมาดซุฮฺรและอิศฺร

² หมายถึง ละหมาดมัฆริบและอิชาอ์

³ ผู้รำลึกคือ ผู้ที่อยู่ในแนวทางที่เที่ยงธรรมและดำรงรักษาไว้ซึ่งการละหมาด ดังนั้นการรักษาวีซึ่งการละหมาดก็ดี และการทำความดีอย่างอื่น ๆ ก็ดี เป็นข้อเตือนสติสำหรับผู้รักษาการศกฺเตอีน และเป็นการชี้แนะแก่ผู้ที่รักการชี้แนะไปสู่ความดี

ให้ความสำคัญและปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายและชัดเจนมากกว่าอียิปต์อื่น ๆ เนื่องจากเป็น
รูปธรรมมากกว่า เพื่อความกระจ่างมากยิ่งขึ้นในการนำสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอกล่าวถึงอายะฮ์
กุรอานบางอายะฮ์ที่ระบุเกี่ยวกับการจ่ายชะกาต เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
และเพื่อเป็นการจุดประกายให้แก่ผู้ที่ยังลังเลได้เห็นถึงความสำคัญของการจ่ายชะกาต และนำไปสู่
การปฏิบัติที่ถูกต้องได้อย่างแท้จริง ดังอายะฮ์ต่อไปนี้ :

(43 :)

ความว่า “และพวกเจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และจงชำระชะกาตและ
จงรุกัวะร่วมกับผู้รุกัวะทั้งหลาย”.

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 43)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “และจงชำระชะกาต” คือ การชำระชะกาตที่
เป็นวาญิบ อะมัล (แนวทางการปฏิบัติความดี) อื่น ๆ จะไร้ผล หาก (ผู้นั้น) ไม่ชำระชะกาต (ที่เป็น
วาญิบ) และการละหมาด (ที่เป็นวาญิบ เช่นกัน) (Ibn Kathir , 1992 : 1/88)

อัลคุรฎูบีย (al-Qurtubiy) (1996 : 1/234) กล่าวว่า ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าว
ว่า “และจงชำระชะกาต” คือ ชะกาตที่เป็นวาญิบ และที่ถูกเรียกว่าชะกาต (เพราะความหมายของ
มัน) คือ การเอาทรัพย์สินส่วนหนึ่งใช้จ่ายออกไป ซึ่งก็ทำให้ทรัพย์สินส่วนนั้นร่อยหรอไป ในขณะที่
ที่เขาจะได้รับความเพิ่มพูนจากความเป็นสิริมงคล หรือจากผลตอบแทนที่พระองค์ทรงมอบให้แก่ผู้
ที่ชำระชะกาต มีนักวิชาการบางท่านได้ให้ทัศนะว่า คำว่า ชะกาต ในที่นี้ มาจากคำว่า
(ฮัตฎูฮิร) ซึ่งแปลว่า ความสะอาด เหมือนกับว่า การที่ได้ใช้จ่ายทรัพย์สินออกไปแก่ผู้ที่มีสิทธิ์อัน
ชอบธรรมในการได้รับจากผู้ที่ยากจน อนาคต ก็เพื่อที่จะทำให้ทรัพย์สินส่วนที่เหลือสะอาด และ
ความหมายของการใช้จ่าย ชะกาตในอายะฮ์นี้ นักวิชาการก็มีทัศนะที่แตกต่างกันออกไป บางท่าน
ให้ทัศนะว่า เป็นชะกาตวาญิบ (จำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายออกไป) เพราะอยู่ในประโยคที่ควบคู่กับการ
ละหมาด (ที่เป็นวาญิบ) และบางท่านก็ให้ทัศนะว่า เป็นชะกาตฟิตรี พระองค์ตรัสว่า :

...

...

(177 :)

ความว่า “...และเขาคำรงไว้ซึ่งการละหมาดและชำระชะกาต และ (คุณธรรมนั้น) คือ บรรดาผู้ที่รักษาสัญญาของพวกเขาโดยครบถ้วนเมื่อพวกเขาได้สัญญาไว้...”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 177)

ความหมายของอายะฮฺที่กล่าวไว้ว่า “และ (เขาคำรงไว้ซึ่งการ) ชำระชะกาต” เป็นไปได้ว่า ความหมายที่ต้องการของชะกาตในที่นี้ คือการขัดเกลาดตนเอง หรือการปลดเปลื้องจากมารยาทที่ไม่ดีต่าง ๆ ให้หมดไปจากตนเอง และเป็นไปได้ว่า ความหมายที่ต้องการในที่นี้คือ การจ่ายชะกาตทรัพย์สินเหมือนที่ถือปฏิบัติกันโดยทั่วไป (Ibn Kathir , 1992 : 1/214) พระองค์ตรัสว่า :

(277 :)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่ศรัทธาและประกอบสิ่งที่ดีงามทั้งหลาย และ คำรงไว้ซึ่งการละหมาด และจ่ายชะกาตนั้นพวกเขาจะได้รับรางวัลของพวกเขา ณ พระเจ้าของพวกเขา และไม่มีความกลัวอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นแก่พวกเขา (ในวันกิยามะฮฺ) และทั้งพวกเขาก็จะไม่เสียใจ” .

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 277)

บรรดาผู้ศรัทธา คือ ผู้ที่มีความผูกพัน ห่มกมูนอยู่กับการปฏิบัติตามบทบัญญัติต่าง ๆ ของอัลลอฮฺ ﷻ หลีกห่างจากการคบค้าสมาคม สังฆกรรมกับคอกเบีย พวกเขา (ผู้ศรัทธา) คำรงการละหมาดและบริจาคชะกาต พวกเขาจะได้รับผลตอบแทน (รางวัล) จากพระเจ้าของพวกเขาพระองค์ทรงประทานผลบุญจากการปฏิบัติ (การงานที่ดี) ของพวกเขา และจากการบริจาคทานของพวกเขา (al-Tabariy , 1997 : 2/166)

(ในอายะฮฺนี้) พระองค์ ﷻ ทรงระบุเป็นการเฉพาะถึงการละหมาด และการจ่ายชะกาต เพราะทั้งสองเป็นอิบาอะฮฺที่ครอบคลุมถึงบรรดาอามาลต่าง ๆ ที่ดีและ (ที่ระบุเฉพาะสองอิบาอะฮฺนี้) ก็เพื่อเป็นการให้เกียรติกับอิบาอะฮฺทั้งสอง และเป็นการบ่งบอกถึงความสำคัญของทั้งสองอิบาอะฮฺ เพราะทั้งสองอิบาอะฮฺเปรียบได้ดั่งต้นทุนหรือวัตถุดิบ (ของอามาลอื่น ๆ) การละหมาดนั้นเป็นอิบาอะฮฺที่ต้องใช้ร่างกาย (อิริยาบถต่าง ๆ) ในการกระทำ และการจ่ายชะกาต (เป็นอิบาอะฮฺที่) ต้องใช้ทรัพย์สินในการกระทำ (al-Qurtubiy , 1996 : 3/234) พระองค์ตรัสว่า :

(55 :)

ความว่า “และเขา (อิสมาอีล) ใช้หมู่ญาติของเขาให้ปฏิบัติละหมาด และจ่ายชะกาต และเขาเป็นที่โปรดปราน ณ ที่พระเจ้าของเขา” .

(มัรยัม : 55)

ความหมายของอายะฮ์นี้คือ พระองค์ ﷺ ทรงทำให้เราะสูลของพระองค์เป็นนบี (ของพวกเขา) และท่านก็ได้กำชับให้ครอบครัวของท่านปฏิบัติละหมาดและจ่ายชะกาต (al-Tabariy , 1997 : 5/248) ส่วนหนึ่งจากคุณลักษณะของผู้ศรัทธา พระองค์ตรัสว่า :

(4 :)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้บริจาคชะกาต¹ ” .

(อัลมูมิญน : 4)

นักวิชาการส่วนใหญ่ต่างให้ทัศนะว่า คำว่า ชะกาต ในที่นี้หมายถึงการจ่ายชะกาต ด้วยทรัพย์สินเงินทอง และมีบางส่วนได้ให้ทัศนะว่า คำว่า ชะกาต ในที่นี้ หมายถึง การขัดเกลาตนเองให้บริสุทธิ์จากการตั้งภาคี (ชริก) ต่ออัลลอฮ์ ﷻ และสิ่งที่เป็นอะไรมากมายที่ไม่ดีทั้งหลาย และเป็นไปได้ว่า ความหมายในที่นี้ครอบคลุมทั้งสองความหมายที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นก็คือ การขัดเกลาตนเอง และการจ่ายชะกาตด้วยทรัพย์สินจริง ๆ เพราะทั้งสองความหมายนี้ มีรากฐานมาจากคำว่า ชะกาต (ซึ่งหมายถึงการขัดเกลาตนเอง) ดังนั้น ผู้ศรัทธาที่มีการศรัทธาที่สมบูรณ์ คือผู้ที่ปฏิบัติในสิ่งดังกล่าวอย่างครบถ้วน และสมบูรณ์ (Ibn Kathir , 1992 : 3/249)

2.7 ต้นแบบของจริยธรรม

ต้นแบบของจริยธรรมที่แท้จริง คือ แบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่มีแบบฉบับอันสูงส่งเหนืออัจริยะทั้งมวลแห่งมวลมนุษยชาติ ผู้เป็นดั่งประกาศารอันส่องแสงระยิบระยับ อยู่เหนือขอบฟ้าแห่งความมืดมน และหนทางแห่งความเลวร้าย เป็นแบบอย่างที่มีความครอบคลุมในทุกแง่มุมของชีวิต ที่มนุษย์ทุกคน ทุกเชื้อชาติ ทุกภาษา ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถนำมาปฏิบัติได้

¹ คือ บริจาคแก่คนยากจน อนาถา เพื่อเป็นการรักษาน้ำใจโดยหวังความโปรดปรานจากอัลลอฮ์

อย่างดี ไม่ว่าจะแบบอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการอวดคะสุ การสมณะ การนอบน้อมถ่อมตน การอภัย หรือคุณลักษณะพิเศษด้านความเข้มแข็งและกล้าหาญ หรือการแสดงถึงนโยบายทางการเมืองที่ดีเลิศ การยื่นหยัดในอุดมการณ์อันมั่นคง ฯลฯ

ต้นแบบของจริยธรรมที่ดีงาม สามารถสัมผัสได้จากเรื่องเล่าในยุคของท่านเราะสุล ﷺ จนมาถึงทุกวันนี้ จะเห็นว่า ท่านเราะสุล ﷺ นั้นเป็นบุคคลที่ได้เลือกสรรโดยอัลลอฮ์ ﷻ ให้กำเนิดมาบนโลกนี้เพื่อเป็นแบบอย่างอันงดงามแก่นุชญาตอย่างแท้จริง

2.7.1 ต้นแบบจากอัลกุรอาน ดังอายะฮ์ที่พระองค์ ﷻ ตรัสว่า :

(28 :)

ความว่า “และเรามีได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด เว้นแต่เป็นผู้แจ้งข่าวดีและเป็นผู้ตักเตือนแก่นุชญาตทั้งหลาย¹ ”.

(อัลสะบอฮ : 28)

เกาะตาอะฮ์ (Qatadah) กล่าวถึง (ความหมายของอายะฮ์นี้ว่า) พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มาแก่ชาวอะหรับ และทำให้พวกเขาเป็นผู้ที่มีเกียรติ ณ อัลลอฮ์ ﷻ และเป็นผู้ที่เชื่อฟัง ขอมจ่านน ต่อพระองค์ ﷻ ผู้ทรงเกียรติและสูงส่ง (Ibn Kathir , 1992 : 3/546)

ความหมายของอายะฮ์นี้ก็คือ เรามีได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อประชาชาติทั้งหมด และเรามีได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อมนุษยชาติทั้งมวลด้วยการตักเตือนและการเผยแผ่ นักวิชาการบางท่านยังได้ให้ทัศนะอีกว่า คำว่า เพื่อมนุษยชาติทั้งมวลก็คือ ยับยั้งพวกเขาจากสิ่งที่พวกเขาเคยปฏิเสธต่ออัลลอฮ์ ﷻ และซักฮวน ชักนำพวกเขาสู่ศาสนาอิสลาม “เป็นผู้แจ้งข่าวดี” คือบอกข่าวเกี่ยวกับสวรรค์แก่ผู้ที่เชื่อฟัง ปฏิบัติดี (ต่ออัลลอฮ์ ﷻ) “และเป็นผู้ตักเตือน” ให้หลุดพ้นจากไฟนรกแก่ผู้ที่ปฏิเสธ (ต่ออัลลอฮ์ ﷻ) (al-Qurtubiy , 1996 : 14/192) พระองค์ตรัสว่า :

(4 :)

¹ เราได้ส่งเจ้ามาแก่นุชญาต เพื่อตักเตือนเรื่องการลงโทษของเรา หากพวกเขาฝ่าฝืนและปฏิเสธ และแจ้งข่าวดีถึงการตอบแทนในผลงานที่ดีหากพวกเขาเชื่อฟังและศรัทธา

ความว่า “และแท้จริงเจ้านั้นอยู่บนคุณธรรมอันยิ่งใหญ่”¹ .

(อัลเกาะลัม : 4)

ความหมายของอายะฮ์นี้ก็คือ และแท้จริงเจ้านั้น โอัมฮัมมัด ﷺ อยู่บนคุณธรรมอันยิ่งใหญ่ คือ คุณธรรมแห่งอัลกุรอาน ที่พระองค์ ﷺ ทรงสั่งสอนให้กับท่านในคุณธรรมดังกล่าว นั่นก็คืออิสลามและบทบัญญัติของอิสลาม (al-Ṭabariy , 1997 : 7/371)

อิบน์ กะษีร (Ibn Kathir) กล่าวว่า ความหมายของอายะฮ์นี้คือ แท้จริงแล้วท่านเราะสูด ﷺ เป็นดั่งต้นแบบแห่งอัลกุรอาน ทั้งคำสั่งใช้และคำสั่งห้ามมาโดยกำเนิดในตัวของท่านเอง และมารยาทต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมาในรูปของการปฏิบัติ และการละทิ้งในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นฟิตรีเราะฮ์ของท่าน ไม่ว่าสิ่งใดที่เป็นคำสั่งของอัลกุรอานท่านก็ปฏิบัติตาม สิ่งใดที่เป็นคำสั่งห้ามจากอัลกุรอาน ท่านก็ ละทิ้งมัน สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนอุปนิสัยเดิมที่พระองค์ ﷺ ให้มาตั้งแต่กำเนิด จากมารยาทต่าง ๆ ที่งดงาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการละอาย การให้อภัยอย่างมากมาย การอ่อนน้อม ถ่อมตนและทุก ๆ มารยาทที่งดงาม (Ibn Kathir , 1992 : 4/429) พระองค์ตรัสว่า :

(158 :)

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลายแท้จริงฉันคือเราะสูดของอัลลอฮ์มายังพวกท่านทั้งหมด” .

(อัลอะอรอฟ : 158)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า “โอ้มนุษย์ทั้งหลาย” คำนี้เป็นการกล่าวแก่มนุษยชาติทุกคนทั้งผิวแดง ผิวดำ ชาวอะหรับและไม่ใช่อะหรับ “แท้จริงฉันคือเราะสูดของอัลลอฮ์มายังพวกท่านทั้งหมด” หมายถึง พวกเจ้าทั้งหมดและนี่ก็เป็นการบ่งบอกถึงความมีเกียรติและความสูงส่งของท่าน (นบีมุฮัมมัด ﷺ) เพราะแท้จริงท่านเป็นนบีคนสุดท้าย และยิ่งไปกว่านั้นท่านถูกกำเนิดมาเพื่อมนุษยชาติทั้งหมด (Ibn Kathir , 1992 : 4/429) ดังมีอายะฮ์อื่น ๆ มาตอกย้ำอีกว่า :

¹ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประกาศยืนยันถึงสุขภาพจิตของท่านนบี ﷺ ว่ายังเป็นปกติ มิได้มีอาการวิปริตผิดธรรมดา หรือเป็นคนเสียสติเหมือนดังที่พวกมุชริกีนได้กล่าวใส่ร้ายไป พร้อมกับแจ้งให้ทราบอีกว่า การตอบแทนคุณความดีแก่ท่านนบี ﷺ จะมีค่าอย่างท่วมท้นตลอดระยะเวลาที่ท่านทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาของพระองค์ และว่าท่านนบี ﷺ อยู่ในจรรยาบรรณที่ยิ่งใหญ่ เป็นแบบอย่างอันดีงามแก่มวลมุสลิมินและบุคคลทั่วไป

(19 :)

ความว่า “จงกล่าวเถิดว่าอัลลอฮ์นั้น คือ ผู้เป็นพยานระหว่างฉันกับพวก
ท่าน และอัลกุรอานนี้ก็ได้ถูกประทานลงมาแก่ฉัน เพื่อที่ฉันจะได้ใช้
อัลกุรอานนี้ตักเตือนพวกท่าน และผู้ที่อัลกุรอานนี้ไปถึง¹... ”.

(อัลอันอาม : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 19)

มุฮัมมัด เป็นกะอับ (Muhammad bin Ka‘b) กล่าวว่า คำว่าและผู้ซึ่งอัลกุรอานนี้ไป
ถึง คือคนที่คัมภีร์ อัลกุรอาน (หลักคำสอนของอัลกุรอาน) สามารถไปถึงยังเขา ซึ่งก็เปรียบเสมือน
กับเขาได้เห็นนบี ﷺ (ได้รับการเผยแผ่จากท่านนบี ﷺ เช่นกัน) (Ibn Kathir , 1992 : 2/130)

เกาะตาดะฮฺ (Qatadah) กล่าวว่า คำว่า ()ความว่า “เพื่อใช้
อัลกุรอานนี้ตักเตือนพวกท่านและผู้ซึ่งอัลกุรอานไปถึง” หมายถึง แท้จริงท่านเราะฮฺสูล ﷺ กล่าวว่า
“สูเจ้าจงเผยแผ่คำสอนของอัลลอฮฺ ใครก็ตามที่คำสอนของอัลลอฮฺหรืออายะฮ์อัลกุรอานไปถึงยังเขา
ก็เท่ากับคำสั่งต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ถึงเขาแล้ว” (Ibn Kathir , 1992 : 2/130)

อัลรอเบียอะฮฺ เป็น อนัส (al-Rabi‘ bin Anas) กล่าวว่า เป็นหน้าที่ของผู้ที่ดำเนิน
ตามแนวทางของท่าน เราะฮฺสูล ﷺ ในการที่จะเผยแผ่ในสิ่งที่ท่านเราะฮฺสูล ﷺ เคยกระทำมาก่อน
และทำการตักเตือนในสิ่งที่ท่านเราะฮฺสูล ﷺ เคยตักเตือนมาก่อน. (Ibn Kathir , 1992 : 2/130)

อะบีมุซา อัลอัชอะรียฺ (Abi Musa al-Ash‘ariy) จากท่านเราะฮฺสูล ﷺ ได้กล่าวว่า
ใครก็ตามที่ได้ยินคำสั่งสอนจากฉัน ไม่ว่าจะเขาจะเป็นชาวยะฮูดีย์ หรือนัศรอนียฺ แล้วพวกเขามีได้
ศรัทธาในสิ่งที่ฉันนำมาดังกล่าว พวกเขาจะไม่ได้เข้าสวรรค์. (Ibn Kathir , 1992 : 2/130)
พระองค์ตรัสว่า :

(107 :)

ความว่า “และเรามีได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่
ประชาชาติทั้งหลาย”.

(อัลอัมบียาฮฺ : 107)

¹ คือ ไปถึงบรรดาผู้ที่เกิดมาในอนาคจนถึงวันกิยามะฮ์

พระองค์อัลลอฮ์ตรัสว่า แท้จริงแล้วท่านมิได้ส่งเราะสูลของพระองค์มูฮัมมัด ﷺ มา นอกจากเป็นความเมตตาแก่สากลโลก ทั้งมนุษย์ ฉุน ผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธ ผู้ศรัทธา คือ ผู้ที่ปฏิบัติ ตาม (คำสั่งของ) พระองค์ พวกเขาที่จะได้เข้าไปอยู่ในความเมตตาของพระองค์ คือ สรวงสวรรค์ ส่วนบรรดาผู้ปฏิเสธพวกเขาก็จะตกอยู่ภายใต้การลงโทษอย่างไม่มีวันสิ้นสุด ในโลกคุณาพวกเขา จะพบกับความยุ่งยากทั้งกายและใจ ในวันอาคิเราะฮ์ก็จะตกอยู่ในความทุกข์ ทรมานอย่างแสนสาหัส ไม่มีวันสิ้นสุด .

อิบน์อับบาส (Ibn ‘Abbas) กล่าวว่า ความหมายของอายะฮ์นี้ก็คือ “ใครก็ตามที่ ศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันกียามะฮ์เขาก็จะถูกบันทึกเป็นผู้ที่ได้รับความเมตตาทั้งคุณาและอาคิเราะฮ์ ส่วนใครที่ไม่ศรัทธาในอัลลอฮ์และเราะสูล ﷺ พวกเขาก็จะถูกประวิงไว้ซึ่งการลงโทษ และจากการ ประสบกับความหายนะในโลกนี้ชั่วคราว (ด้วยบทขอพรของท่านเราะสูลต่อเอกอองค์อัลลอฮ์ ﷻ) (Ibn Abi Hatim ก็กล่าวเช่นนี้เหมือนกัน) (Ibn Kathir , 1992 : 3/210)

จากอายะฮ์ข้างต้น มีจุดที่น่าสนใจอยู่ที่คำว่า () ซึ่งแปลว่า “เป็นความเมตตาแก่ประชาชาติทั้งหลาย” พระองค์อัลลอฮ์มิได้ตรัสว่า () ซึ่งแปลว่า “เป็นความเมตตาแก่เฉพาะบรรดาผู้ศรัทธาเท่านั้น” จึงให้ความหมายที่ว่า พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงเมตตาแก่ประชาชาติทั้งหลายด้วยการส่งท่านนบี มูฮัมมัด ﷺ มา เพราะการมาของท่านนบี มูฮัมมัด ﷺ นำมาซึ่งความสงบสุขที่แท้จริง ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ ความดีที่มากมายในวันแห่งการตอบแทนที่ถาวร และนำมาซึ่งความรู้แทนความโง่เขลา นำมาซึ่งทางนำแห่งแสงสว่างแทนความหลงทางและมีคัมภีร์ .

จากความหมายของอายะฮ์ดังกล่าว จะเห็นว่ามันคือคำยืนยันจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่มีต่อท่านเราะสูล ﷺ ว่าท่านคือ ผู้ที่มาปลดปล่อยประชาชาติให้หลุดพ้นจากความมืด สู่แสงสว่าง จากความโง่เขลา สู่การเรียนรู้ จากการไม่รู้จักพระองค์ สู่การรู้จักพระองค์ จากกิยามารยาทที่ไม่ดี สู่การมีมารยาทที่ดีงาม จากความต่ำต้อย สู่ความสูงส่ง จากความแตกแยก สู่ความสามัคคี จากความหลากหลาย สู่ความเป็นหนึ่งเดียว จากการเห็นแก่ตัว สู่การเสียสละเพื่อส่วนรวม ฯลฯ

ด้วยคุณลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้น พร้อมคำยืนยันจากอัลลอฮ์ ﷻ ถึงเป้าหมายที่ส่งท่านเราะสูล ﷺ มา จึงไม่เป็นที่กังขาเลยว่า ท่านคือบุคคลที่เป็นต้นแบบแห่งจริยธรรมอย่างแท้จริง จำเป็นแก่มนุษยชาติต้องปฏิบัติตามท่าน เพื่อการมีชีวิตที่ดีทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขโดยทั่วกัน .

2.7.2 ต้นแบบจากหะดีษ

ยังมีหะดีษอีกหลายบทที่จะกล่าว ถึงการเป็นต้นแบบแห่งจริยธรรมอันงดงามของท่านเราะฮูล เพื่อที่จะมาส่งเสริมหรือสนับสนุนในคำตรัสของอัลลอฮฺที่กล่าวมาข้างต้น หรือเพื่อที่จะเป็นข้อยืนยันถึงเป้าหมายแห่งความเมตตาอย่างแท้จริงในการมาของท่าน อย่างเช่น

ท่านจะมีชีวิตการเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ในขณะที่ก็พยายามห่างไกลจากสิ่งที่เป็นบาปให้มากที่สุด และดำรงอยู่ในความยุติธรรมต่อทุก ๆ ฝ่ายอย่างถึงที่สุด ท่านเราะฮูลตรัสว่า :

ﷺ))

((

ﷺ

()

ความว่า “จากท่านหญิง ‘Aishah กล่าวว่า เมื่อใดก็ตามที่ท่านเราะฮูล ﷺ ต้องเลือกระหว่างสองสิ่ง ท่านจะเลือกเอาสิ่งที่ง่ายกว่า และไม่เป็บบาบ และถ้ามันเป็นบาป ท่านก็จะเป็บบคนที้ออกห่างจากมันมากที่สุด ในหมู่ มนุษย์ด้วยกันและท่านเราะฮูล ﷺ จะไม่ทำการแก้แค้นใคร ที่ทำให้ท่าน บาดเจ็บเป็นการส่วนตัว เว้นเสียแต่ว่าพวกเขาฝ่าฝืนขอบเขตที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงกำหนดไว้ และท่านจะลงโทษคนนั้นเพื่ออัลลอฮฺ ﷻ”.

(บันทึกโดย al-Shaikhan)¹

ยังมีคำยืนยันเหนือก่าบอกล่าวจากบรรดาเหล่าเศาะหาบะฮฺอีกมากมาย ทีบ่งบอกถึงความเฉลียวฉลาดของจริยธรรมของท่านเราะฮูล ﷺ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีความครอบคลุมทุกแง่มุมของการดำเนินชีวิต เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี ถึงบุคลิกภาพทีโดดเด่นของท่านเราะฮูล ﷺ ว่าแท้จริงแล้ว ท่านนั้นเป็บบคนทีมีความสมถะ ไม่เคยแสดงออกถึงการตระหนี่ถี่เหนียวแม้แต่น้อย ท่านเป็บบคนทีมีความกล้าหาญไม่เคยย่อท้อในสิ่งทีเป็บบศีลธรรม มีความยุติธรรม ไม่เคยแสดงการกตัญญู หรือ บิบบคั่นแก่ผู้ใดในการตัดสินความ มีความสัจจริง เป็นทีไว้วางใจได้ของทุก ๆ คน และสิ่งเหล่านี้คือความเป็บบจริงในการดำรงชีวิตของท่าน

¹ อัลบุคอรีฮฺ , 1996 : 3296 ; มุสลิม , 1998 : 4294

ท่านเป็นต้นแบบแห่งการมีจริยธรรมที่ดี และตอบสนองความต้องการของผู้อื่นอย่างเต็มที่และเป็นกันเองเสมอ ท่านยังจะเป็นคนที่เปิดเผย สิ่งที่พบเห็นต่อหน้าคือความจริง ไม่มี การเสแสร้ง สร้างภาพ หรือหลอกลวงผู้อื่น ท่านมีความจริงจังและกระตือรือร้น เมื่อมีแขกมาเยือน ท่าน จะให้การเอาใจใส่อย่างดีที่สุดต่อพวกเขา ท่านจะเป็นคนที่สร้างความสมานฉันท์ระหว่าง บรรดาเสาะหาบะฮุสด้วยกัน และไม่สร้างความแตกแยก ท่านจะให้เกียรติอย่างดีต่อทุก ๆ กลุ่มเผ่า และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างพวกเขา ท่านจะให้คำตักเตือน และบอกกล่าวถึงสิ่งที่พวกเขา ควรระวัง โดยที่ท่านจะไม่ปิดบังพวกเขาเลย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ท่านจะเอาใจใส่ต่อบรรดาเสาะหาบะฮุส โดยจะให้สิทธิแก่พวกเขาทุกคนเท่าเทียม กัน ท่านจะไม่ให้เกียรติแก่ผู้ใดในขณะที่นั่งอยู่ด้วยกันมากไปกว่าคนอื่น ๆ ที่อยู่รายรอบ ใครก็ตามที่ถามท่านถึงความประสงค์บางอย่างของเขา เขาจะไม่กลับไปนอกจากจะได้รับในสิ่งที่เขา ต้องการ หรือไม่ก็ท่านจะตอบด้วยคำพูดที่ง่าย ๆ ฟังแล้วเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องกลางแกล้งใจ

ท่านเป็นคนที่มีความมั่นคงอย่างสม่ำเสมอ มีอุปนิสัยที่เรียบง่าย อ่อนโยนต่อคน รอบข้าง ไม่หยาบคาย ไม่เสียงดัง ไม่ลามกอนาจาร ไม่ตำหนิติเตียนผู้อื่น ไม่ยกยอสรรเสริญด้วยการ เสแสร้ง ไม่ใส่ใจกับเรื่องที่น่ารังเกียจ และไม่หมดหวังจากความตั้งใจ ท่านเป็นคนที่มีการมณีนั่นต่อ บรรดาเสาะหาบะฮุส จะอยู่ร่วมสนุกสนานกับพวกเขา มีความรัก เอาใจใส่ และเอ็นดูกับพวกเขา เด็ก ๆ ท่านจะโต้ตอบ หรือมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนทั่วไป (คนที่ เป็นไท) คนที่เป็นบ่าว คนที่เป็นทาส คนที่เป็นคนรับใช้ คนที่ยากจนอนาถา ท่านจะเอาใจใส่ หรือไปเยี่ยมผู้ป่วยถึงแม้ว่าเขาจะอยู่ไกลถึงสุด เขตแดนของเมืองก็ตาม และยอมรับถึงข้ออ่อนผันของผู้ที่ไม่มีความพร้อมเสมอ

ท่านจะให้เกียรติแก่แขกผู้ที่มาเยือนท่าน เหมือนกับว่าท่านจะเอาเสื่อของท่านปูไว้ให้ แขกนั่ง และจะขยับขยายเสื่อที่ท่านนั่งอยู่ให้กว้างออกไป และมีความจริงจังเสมอเมื่อเวลาสนทนา กัน ท่านจะเรียกขาน หรือตั้งชื่อเล่นให้กับบรรดาเสาะหาบะฮุสของท่านด้วยชื่อที่พวกเขาชอบ เพื่อ เป็นเกียรติแก่พวกเขา ท่านจะไม่ขัดจังหวะในขณะที่เขานั่งพูดคุยกัน จนกว่ามันจะเลยเถิดแล้วท่านก็ จะบอกให้หยุด

จากรูปแบบของจริยธรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการสร้างความชัดเจนให้ สังคมโลกได้เห็นว่าคุณนบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นเป็นต้นแบบแห่งจริยธรรมอย่างแท้จริง ชีวิตของท่านไม่เคยแปรเปลี่ยนกับสิ่งที่ไม่ดี หรือสิ่งที่สร้างความเสื่อมเสียให้กับตัวเอง ครอบครัว และสังคม รอบข้าง ทุกอย่างที่เป็นจริยวัตรของท่านล้วนแล้วแต่เป็นวะฮยู คำชี้แนะจากอัลลอฮฺ ﷻ ทั้งคำพูดและ การกระทำ ท่านจึงเป็นศาสนทูตแห่งมวลมนุษยชาติอย่างแท้จริง .

2.8 ประเภทของจริยธรรม

การดำรงชีพอยู่ของมนุษย์ท่ามกลางสังคมคนหมู่มาก จำเป็นที่จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือกัน ไว้วางใจและมีจริยธรรมที่ดีต่อกัน ชีวิตการเป็นอยู่ของผู้คนจึงจะมีความสุข สังคมก็จะร่มเย็น แต่หากสังคมไหนขาดซึ่งการไว้วางใจต่อกัน ไม่มีจริยธรรมที่ดีในการคบหากัน อิจฉาริษยา หน้าไหว้หลังหลอก น้อ โกง ฯลฯ แน่นอนที่สุดสังคมนั้นก็หนีไม่พ้นความยุ่งเหยิง วุ่นวายที่จะติดตามมา ดังนั้นการมีจริยธรรมที่ดี จึงเป็นเสมือนกลไกที่สำคัญ ที่สามารถนำพาสังคมสู่ความสุขได้

ประเภทของจริยธรรมโดยภาพรวมแล้ว สามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

1. จริยธรรมที่ดี (ที่น่ายกย่อง)
2. จริยธรรมที่ไม่ดี (ที่น่าตำหนิ)

2.8.1 จริยธรรมที่ดี

2.8.1.1 จริยธรรมในด้านการพูด

การพูดจา ถือเป็นกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ ที่ใช้ในการคบหาสมาคมซึ่งกันและกัน และเป็นความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แน่นอนที่สุด อิสลามก็ต้องมีกฎเกณฑ์ หรือกติกาที่กำหนดในแนวทางของการพูดว่า ต้องพูดอย่างไรในสถานการณ์ที่ต่างกัน ควรพูดแบบไหนให้ถูกกาลเทศะ ฯลฯ เพื่อความสุขของตัวเอง ครอบครัว และสังคมรอบข้าง ส่วนหนึ่งจากแนวทางการพูดที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงได้ระบุเอาไว้ในอัลกุรอาน ดังนี้ :

(263 :)

ความว่า “คำพูดที่ดีและการให้อภัยนั้น ดียิ่งกว่าทานที่มีการก่อความเดือดร้อนติดตามทานนั้น และอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงมั่งมี ผู้ทรงหนักแน่นเสมอ”.

(อัลบะเกาะเราะฮฺ :263)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “คำพูดที่ดี” คือ จากคำพูดที่ดีและคำขอพรแก่มุสลิมด้วยกัน “และการให้อภัย” คือ การให้อภัย และการขอภัยโทษ (จากพระองค์ ﷺ) จากการกระทำในสิ่งที่ดีที่ธรรม ไม่ว่าในด้านการพูดหรือการกระทำ (Ibn Kathir, 1992 : 1/325) พระองค์ตรัสว่า :

(104 :)

ความว่า “และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้าซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดี และใช้ให้กระทำการสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำการสิ่งที่มีชอบ และชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ”.

(อาลิอิมรอน : 104)

ความหมายของอายะฮ์ที่ว่า “เชิญชวนไปสู่ความดี” หมายถึงการเชิญชวนมนุษย์ไปสู่อิสลามและบทบัญญัติอิสลาม “และใช้ให้กระทำการสิ่งที่ชอบ” เชิญชวนมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ศาสนาของท่าน และทุกสิ่งทีมาจากพระองค์ “และห้ามมิให้กระทำการสิ่งที่มีชอบ” ห้ามผู้คนจากการปฏิเสธต่ออัลลอฮ์ ﷻ และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และสิ่งทีมาจากอัลลอฮ์ ﷻ และการมีความพยายามที่จะนำพาไปสู่สิ่งดังกล่าว (คือ การปฏิเสธอัลลอฮ์ ﷻ และท่าน นบีมุฮัมมัด ﷺ) ด้วยมือและอวัยวะส่วนอื่น ๆ จนกระทั่งมนุษย์บ่น หรือร้องทุกข์ในการที่จะได้เชื่อฟังต่อพระองค์ ﷻ (al-Tabariy . 1997 : 2/350)

ส่วนหนึ่งจากแบบอย่างของท่านเราะสูล ﷺ ในการพูด เช่น

ท่านมักจะพูดจาด้วยถ้อยคำที่ชัดเจนชัดคำ แจ่มแจ้ง กล่าวคือ หากมีผู้ฟังต้องการให้ท่านทบทวนคำพูดอีกครั้ง ท่านก็พูดใหม่ได้อย่างชัดเจน (นัศรุลลอฮ์ ต็อยยิบ , 2547 : 71) อบิดาอุด (Abi Dawud) รายงานจากท่านหญิง ‘Aishah ว่า :

(())

(4199 ,)

ความว่า “ถ้อยคำพูดของท่านเราะสูล ﷺ นั้นชัดเจนชัดคำ ทุกคนที่ฟังนั้นสามารถเข้าใจได้”.

(Abi Dawud , มป. :4199)

ท่านเราะสูล ﷺ รังเกียจการพูดจาที่ปราศจากการไตร่ตรอง หรือขาดความชัดเจน ดังที่ท่านได้ทรงวางนะว่า :

))

((

(6256 : 1978,)

ความว่า“จากท่าน ‘Abdullah bin ‘Amrin จากท่านนบี ﷺ ในขณะที่ท่านรู้ถึงประโยชน์ (ของการพูดที่ชัดเจน) ท่านกล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรังเกียจชายที่พูดเล่นลิ้นซึ่งพูดรวนลิ้นพันกันเหมือนนิ้วมัดลิ้น (ตอนกินหญ้า)”.

(Ahmad , 1978 : 6256)

ท่านยังเป็นคนที่บุคลิกดีเสมอเมื่อยามพบเจอ ให้การเชื่อเชิญผู้คนต่าง ๆ เข้าร่วมวงสนทนาด้วยการให้เกียรติเสมอ ท่านเป็นคนที่มิไบบหน้าเบิกบาน ยิ้มแย้มอยู่เสมอและทำทางความยินดีที่สวยงามมากที่สุด เมื่อท่านกล่าวคุตบะฮฺ (เทศนาธรรม) ท่านจะไม่แสดงการเดินเลื้อ และไม่ให้รู้สึกน่าเบื่อหน่ายเลย. (‘Ulwan , 2547 : 73)

ทำทางของท่านเราะสูล ﷺ จะเปลี่ยนไปเมื่อขณะที่ให้การเทศนาธรรมสั่งสอน อันเป็นการแสดงถึงความตั้งใจจริง และเป็นการให้ความสำคัญ ซึ่งจะทราบได้จากสีหน้าของท่าน ดังนั้นที่กจากอิมาม Muslim ในเศาะหียะของท่าน จากท่าน Jabir ว่า :

ﷺ

))

((

(1435 : 1998 ,)

ความว่า“จากท่าน Jabir bin ‘Abdullah กล่าวว่าเมื่อขณะที่ท่านเราะสูล ﷺ ทำการกล่าวคำคุตบะฮฺ (เทศนาธรรม) ดวงตาทั้งสองของท่านจะแดงก่ำเสียงของท่านจะสูง และทำทางของท่านจะคุโกรจจัด ประหนึ่งท่านเป็นผู้บัญชาการกองทัพ ท่านมักกล่าวให้พรเสมอว่า ขอพวกท่านจงมีชีวิตที่ดีทั้งในยามเช้าและยามเย็น”.

(Muslim ,1998 : 1435)

ยังมีเกล็ดสาระความรู้อีกมากมายที่เกี่ยวกับจริยธรรมในด้านการพูด ซึ่งล้วนแต่มีประโยชน์ต่อผู้พูดเอง และสังคมรอบข้าง ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงแค่ส่วนเล็ก ๆ จากความดีงามของท่านเราะฮูล رضي الله عنه โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพูดจา ยังมีความดีงามอีกมากมายที่ยังไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ ซึ่งก็มีความสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ดังนั้นเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้วิจัยจึงประสงค์ให้เนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้น ได้มีส่วนร่วมในความดีงาม โดยเป็นการจุดประกายเพื่อการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งต่อไป หรือเป็นการเปิดประเด็นเพื่อการค้นคว้าที่แตกฉานมากยิ่งขึ้นในประเด็นอื่นต่อไป .

2.8.1.2 จริยธรรมในด้านการปฏิบัติ

การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นคำสั่งของอัลลอฮฺ แบบอย่างของท่านเราะฮูล رضي الله عنه ถือเป็นสิ่งที่มีค่าและมีความหมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก หลักคำสอนของอิสลามมีรูปแบบหลัก ๆ ก็คือ สอนให้มีการศรัทธา (เชื่ออย่างสิ้นเชิง) ในอัลลอฮฺ ﷻ และคำสั่งของพระองค์ จากนั้นก็นำคำสอนเหล่านั้นสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพราะว่ามันมนุษย์หากบกพร่องส่วนใดส่วนหนึ่งจากทั้งสองส่วนนี้ เขาก็จะพบกับความขาดทุน พระองค์ตรัสว่า :

(2) (1)

(3)

(1-3 :)

ความว่า “ขอสาบานด้วยเวลา (1) แท้จริงมนุษย์นั้นอยู่ในการขาดทุน¹
(2) นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลายและตักเตือนกัน
และกันในเรื่องที่เป็นลักษณะและตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน (3)²
(อัลอัสฺ : 1-3)

¹ คือ มนุษย์นั้นอยู่ในสภาพที่ขาดทุนและหายนะ เพราะเขามีชีวิตอยู่ในความยากลำบากและเมื่อตายไปก็จะอยู่ในนรก ดังนั้น เขาจึงขาดทุนทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งชีวิตของเขาที่อยู่ในทรงอกของเขา

² เว้นแต่บุคคลที่มีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ เป็นผู้ศรัทธา กระทำความดี สัมผัสกันในเรื่องลักษณะ และสัมผัสกันให้มีความอดทน บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวเป็นผู้ประสบชัยชนะ หรือได้รับความสำเร็จ เพราะพวกเขายอมเสียสละสิ่งที่ไม่มีความหมาย หรือยอมแลกเปลี่ยนความใคร่ใฝ่ต่ำที่อยู่ใกล้มือ ด้วยความดีที่อยู่ไกลออกไป และตักเตือน หรือสัมผัสซึ่งกันและกันในเรื่องที่เป็นลักษณะ ซึ่งเป็นความดีทั้งหมด เช่น การศรัทธา การเชื่อมั่น การเคารพภักดีต่อพระผู้ทรงกรุณาปราณี และตักเตือน หรือสัมผัสซึ่งกันและกันให้มีความอดทนต่อความยากลำบาก การปฏิบัติที่เป็นการจงรักภักดีและการละทิ้ง ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ต้องห้าม .

อัลชาฟีอี (al-Shafi'iy) กล่าวว่า “หากมนุษย์ใคร่ครวญ พิจารณาถึงสุเราะฮ์นี้อย่างละเอียด เขาก็จะพบกับทางออก (ของชีวิต) ที่มากมาย” และท่าน Malik กล่าวจากท่าน Zaid bin Islam ว่า “(คำว่าเวลาในที่นี้) หมายถึง เวลาจริง ๆ พระองค์ ﷺ ทรงได้สาบานเอาไว้กับกาลเวลาว่า แท้จริงแล้วมนุษย์นั้นอยู่ในการขาดทุน หมายถึง อยู่ในความล้มเหลวและล่มสลาย “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย” แต่ก็มีข้อยกเว้นให้กับมนุษย์บางส่วนที่ไม่อยู่ในข่ายที่ขาดทุน นั่นก็คือ ผู้ที่ศรัทธา (ต่ออัลลอฮ์ ﷻ) ด้วยจิตใจของเขา และกระทำความดีด้วยอวัยวะทุกส่วนในร่างกายของเขา “และตักเตือนกันและกันในสิ่งที่เป็นสัจธรรม” หมายถึง กระทำในสิ่งที่เป็นการเชื่อฟังต่ออัลลอฮ์ ﷻ และละทิ้งในสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม “และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน” จากบททดสอบต่าง ๆ จากอิทธิพล และความเจ็บปวดจากผู้ที่ปองร้าย จากการศึกษาชนมนุษย์สู่ความดีงามและห้ามปราม (มนุษย์) จากความชั่ว (Ibn Kathir , 1992 : 4/585)

อัลฏะบะรีย (al-Tabariy) (1997 : 7/689) ได้กล่าวว่า ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลายและตักเตือนกันและกัน ในสิ่งที่เป็นสัจธรรม และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน” คือ มนุษย์นั้นอยู่ในภาวะที่ขาดทุน นอกจากผู้ที่ศรัทธาและประกอบการทำงานที่ดีและตั้งเสียซึ่งกันและกันบนสัจธรรม และดำรงตนอยู่ในคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ อย่างสม่ำเสมอ และห่างไกลจากสิ่งที่พระเจ้าทรงห้าม และตั้งเสียตักเตือนซึ่งกันและกันในเรื่องของการอดทน ในการแสดงออกถึงการเชื่อฟังต่ออัลลอฮ์ ﷻ .

เนื้อหาโดยรวมในสุเราะฮ์นี้ จะเห็นว่าความสำคัญที่เป็นมูลฐานแห่งการได้มาซึ่งความประเสริฐจากอัลลอฮ์ ﷻ นั่นก็คือ การศรัทธา และปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ดีงามในสุเราะฮ์นี้ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ระบุเพียงแค่ 2 อย่างแค่นั้นเอง นั่นก็คือ การตักเตือนซึ่งกันและกันในสัจธรรม และการตักเตือนซึ่งกันและกันในความอดทน เป็นสองคุณลักษณะที่มีความหมายมากมาย และมีคุณประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติอย่างมหาศาล และเพื่อเป็นการต่อยอดถึงความhayนะของผู้ที่ขอบพุด แต่กลับละเลยในการปฏิบัติในสิ่งที่ตัวเองพุด พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

(1)

(2)

(1-2 :)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ทำไมพวกเจ้าจึงกล้าพุดในสิ่งที่พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ (1) เป็นสิ่งที่น่าเกลียดยิ่งที่อัลลอฮ์ การที่พวกเจ้าพุดในสิ่งที่พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ(2)” .

(อัสศอฟ : 1-2)

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวว่า “*โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ทำไมพวกเจ้าจึงกล่าวพูดในสิ่งที่พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ*” เป็นการกล่าวตำหนิ ตักเตือนแก่ผู้ที่ให้สัญญา หรือพูดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่กลับไม่ปฏิบัติตามคำสัญญา หรือคำพูดในสิ่งเหล่านั้น (ที่พูดไป) ดังนั้นอายะฮ์นี้จึงเป็นเหตุผลให้นักปราชญ์กลุ่มสลฟให้ทัศนะว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำตามคำสัญญาที่ให้ไว้ ถึงแม้ว่าจะเป็นสัญญาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจำกัดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม (Ibn Kathir , 1992 : 4/382)

ความหมายของอายะฮ์ที่ค่อนข้างชัดเจนคือ คุณลักษณะของบุคคลที่อัลลอฮ์ทรงไม่พอพระทัยเป็นอย่างมากนั้นก็คือ ผู้ที่พูดแต่กลับไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ตัวเองพูด จากตัวอย่างของอายะฮ์ดังกล่าวพระองค์ ﷻยังคงเตือนในอายะฮ์อื่นอีกว่า :

(105 :)

ความว่า“*และจงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่า พวกท่านจงทำงานเถิด แล้วอัลลอฮ์จะทรงเห็นการทำงานของพวกท่าน และเราะฮูลของพระองค์และบรรดามุอฺมินก็จะเห็นด้วย และพวกท่านจะถูกนำกลับไปยังพระผู้ทรงรอบรู้ในสิ่งเร้นลับและสิ่งเปิดเผย แล้วพระองค์ทรงแจ้งแก่พวกท่านในสิ่งที่พวกท่านทำไว้*”.

(อัลเตาบะฮ์ : 105)

ความหมายของอายะฮ์นี้ก็คือ โอ์มุฮัมมัด จงกล่าวแก่บรรดาผู้ที่หันหลังให้ ผู้ที่อ่อนวอนเพื่อขอรักโทษ และผู้ที่กลับเนื้อกลับตัวว่า พวกท่านจงทำงานเพื่ออัลลอฮ์เถิด ในงานที่พระองค์ทรงพอพระทัย จากการเชื่อฟังต่อพระองค์ การปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นฟิรฎุแก่พวกเจ้า แน่อนพระองค์อัลลอฮ์จะทรงเห็นการทำงานของพวกท่านที่พวกท่านได้ปฏิบัติไว้ และเราะฮูลบรรดาผู้ศรัทธาของพระองค์ก็จะทรงเห็นเช่นกัน และในวันกิยามะฮ์ พวกท่านจะกลับไปยังพระองค์ผู้ซึ่งรอบรู้ในทุก ๆ สิ่ง ทั้งในที่แจ้งและในที่ลับ ดังนั้นพระองค์จะทรงแจ้งแก่พวกท่าน ในสิ่งที่พวกท่านกระทำไว้ และยังสามารถกล่าวแก่พวกเจ้าถึงสิ่งที่เจ้าได้กระทำไว้จากการเชื่อฟังต่อพระองค์ และจากการกระทำในสิ่งที่ไม่ดีต่อพระองค์ และจะมีการสอบสวนในสิ่งดังกล่าว (al-Ṭabariy . 1997 : 4/220)

2.8.2 จริยธรรมที่ไม่ดี ที่น่าตำหนิ

อิสลามมีมุมมองระหว่างจริยธรรมที่ไม่ดี และจริยธรรมที่ดี ก่อนข้างจะแตกต่าง และละเอียดอ่อนกว่ามุมมองของผู้คนทั่ว ๆ ไป หรือมุมมองของกฎหมายทั่ว ๆ ไป อาจจะได้ด้วยเหตุผลบางอย่าง เช่นอิสลามไม่มีผลประโยชน์แอบแฝงในขณะที่สาขายศ หรือความนึกคิดของมนุษย์ บางครั้งอาจมีสิ่งเหล่านี้เข้ามาบีบจี้สำคัญในการทำให้การมองรูปของจริยธรรมที่ดี หรือไม่ดี เปลี่ยนไป อิสลามไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินความมีจริยธรรมที่ดีและไม่ดี ในขณะที่บางครั้งมุมมองของมนุษย์หรือกฎหมายต่าง ๆ อาจมีสิ่งเหล่านี้เข้าไปเจือปนอยู่ด้วย การตัดสินที่ชัดเจนระหว่างการมีจริยธรรมที่ดี กับ ไม่ดีจึงใช้เป็นสิ่งชี้วัดที่ถูกต้องที่สุดไม่ได้และที่สำคัญที่สุดคือ อิสลามมองความชัดเจนระหว่างจริยธรรมที่ดี กับจริยธรรมที่ไม่ดีด้วยสาขายศแห่งพระเจ้าผู้ทรงสร้างมนุษย์ ผู้ทรงรู้ดีที่สุดถึงอุปนิสัยที่แท้จริงของมนุษย์ และความเป็นไปทุกอย่างของมนุษย์ทุกชาติพันธุ์และภาษา ในขณะที่สาขายศหรือมุมมองของมนุษย์ หรือกฎหมายต่าง ๆ ที่มนุษย์เขียนขึ้น บางครั้งก็เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับตัวเอง พวกพ้อง หรือไม่ก็เขียนเฉพาะในสิ่งที่ตัวเองคาดหวังเท่านั้น ไม่สามารถรู้ชัดได้ถึงความเป็นตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ว่าคืออะไร ? มีหน้าที่ที่ยิ่งเยี่ยงไปกว่านั้นก็คือ บางครั้งคนที่เขียนกฎหมายขึ้นมาเองก็ไม่รู้เลยว่าตัวเองมีชีวิตอยู่บนโลกนี้เพื่ออะไรมีจริยธรรมที่ดีไปทำไม เพื่อใคร และจะได้รับการผลตอบแทนความดีที่กระทำจากใคร หรืออีกหลาย ๆ คำถามที่ชีวิตของเขายังหาคำตอบให้ไม่ได้

เพื่อความง่ายดายในการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ที่แสวงหา ผู้วิจัยจึงใคร่ขอนำเสนอจริยธรรมที่ไม่ดีบางคุณลักษณะที่ควรหลีกเลี่ยง ดังนี้

2.8.2.1 การพูดเท็จ หรือการโกหก

การโกหก ถือเป็นภัยที่ร้ายแรงมากในสาขายศของอิสลาม และประชาคมโลกหรือกฎหมายสากล เพราะผลของการโกหกนั้นนำมาซึ่งความหายนะที่มากมาย ความแตกแยก และการทำร้ายซึ่งกันและกัน ท่านเราะสูล ﷺ ได้ทรงขนานนามผู้ที่ชอบโกหกว่าเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก (มุนาฟิก) ต่อหน้าจะเป็นคนที่ดี ปฏิบัติดี พูดดี เชื่อฟังในหลักคำสั่งสอนของอัลลอฮ์ ﷻ แต่ลับหลังก็เป็นอีกคนหนึ่งทีละเลยในคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ พูจาตลบแถลงเชื่อไม่ได้ ดังวจนะของท่านเราะสูล ﷺ ที่ว่า :

...)) ﷺ ﷺ
 ((
 ()

ความว่า“จากท่าน *Abi Hurairah* ﷺ จากท่านนบี ﷺ กล่าวว่า เครื่องหมาย (สัญลักษณ์) ของคนที่เป็นมุนาฟิก (หน้าไหว้หลังหลอก) นั้นมีอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ เมื่อเขาพูด เขาก็พูดโกหก เมื่อเขานัดเขาก็ผิดสัญญา และเมื่อเขาถูกไ้วางใจเขาก็ทำลายมัน” .

(Muttafaq ‘Alaih)¹

ยังมีวจนะของท่านเราะสูล ﷺ อีกมากมายที่ระบุถึงข้อเสียของการพูดโกหกหรือพูดเท็จ อย่างเช่น :

...)) ﷺ ﷺ
 ((...

(4747 : 1996 ,)

ความว่า“กล่าวจากท่าน *Abi Hurairah* ﷺ ที่ได้รับผลกระทบจากท่านนบี ﷺ ว่า ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า พวกเจ้าจงระวัง หรือห่างไกล จากการสงสัยผู้อื่นในทางที่ไม่ดี เพราะแท้จริงแล้วการสงสัยผู้อื่นในทางที่ไม่ดีนั้น เป็นการโกหกที่ยิ่งใหญ่ที่สุด...”

(ส่วนหนึ่งจากหะดีษบันทึกโดย al-Bukhariy , 1996 : 4747)

...)) ﷺ ﷺ

((
 ()

ความว่า“จากท่าน *‘Abdullah* ﷺ และจากท่านนบี ﷺ กล่าวว่า ... และแท้จริงการโกหกนั้นนำไปสู่การจมปลักอยู่ในบาป และการจมปลักอยู่ในบาปนั้นนำไปสู่นรก และชายคนหนึ่งประพฤติดู้อยู่ในการโกหกเป็น

¹ อัลบุคอรีฮ์ , 1996 : 32 ; มุสลิม , 1998 : 89

เนื่องนี้ จนในที่สุด พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ก็ทรงบันทึกเขาให้อยู่ในกลุ่ม
คนที่โกหก”

(ส่วนหนึ่งจากหะดีษบันทึกโดย al-Shaikhan)¹

)) ﷻ : , : : :
((:
(1571 , ,)

ความว่า“ จากท่าน Safwan bin Sulaim ﷻ ท่านได้กล่าวว่า ท่านเราะสูล
ﷺ ถูกถามว่า “คนที่ศรัทธา (มุอฺมิน) จะกลัวได้ไหม ท่านเราะสูล ﷺ ตอบ
ว่า ได้ แล้วถามอีกว่า ผู้ศรัทธาจะตระหนี่ได้ไหม ท่านก็ตอบว่า ได้ แล้ว
ถามต่ออีกว่า ผู้ศรัทธาจะพูดเท็จได้ไหม ท่านเราะสูล ﷺ ตอบว่า ไม่ได้”.

(Malik , มป. : 1571)

)) ﷻ : ﷻ
((, ,
(1209 : 1996 ,)

ความว่า“จากท่าน al-Mughirah ﷻ กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านเราะสูล ﷺ
กล่าวว่า “แท้จริงแล้วคนที่โกหกต่อฉันนั้น แตกต่างกับการโกหกที่มีต่อ
พวกท่านด้วยกัน ใครก็ตามที่โกหกใส่ฉัน โดยเจตนา ดังนั้น ก็เท่ากับเขา
นั้นสร้างที่อยู่ของเขาในไฟนรก” .

(al-Bukhariy ,1996 : 1209)

การโกหกเป็นเสมือนพัฒนาการแห่งการสร้างสรรค์ สิ่งสมสิ่งที่ไม่ดีงาม และ
ห่างไกลจากศาสนาของพระองค์ เป็นการสร้างความสับสนให้กับตัวเอง เป็นการทำลายจริยธรรมที่
ดีงามให้ย่อยยับและหมดค่า และนำไปสู่การสร้างความหายนะให้กับชีวิต สู่การกระทำบาป และ
สุดท้ายก็จะกลายเป็นอุปนิสัยที่แก้ไม่ได้อีกต่อไป

¹ อัลบุคอรี , 1996 : 5629 ; มุสลิม , 1998 : 4719

ไม่มีความจำเป็น ที่มุสลิมจะนำเอาการโกหกมาเป็นมารยาทในการคบค้าสมาคมกับผู้อื่น หรือมีชีวิตร่วมอยู่กับการหลอกลวงผู้อื่น เพราะผลของการกระทำทั้งสองอย่างนี้ นำมาซึ่งความเสียหายอย่างมากมายมหาศาลและความโกรธของอัลลอฮ์ ﷻ อีกด้วย ด้วยเหตุแห่งการโกหกเพียงอย่างเดียวมีความเลวร้ายมากมายที่จะติดตามมา ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลเสียทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคมรอบข้าง ไม่มีการโกหกในสิ่งใดที่ส่งผลเลวร้ายมากไปกว่าการโกหกในศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ.

การพูดแล้วทำให้ผู้อื่นขบขัน หรือหัวเราะแล้วปะปนไปด้วยคำพูดที่โกหก หรือพูดเท็จ ก็เป็นสิ่งที่ท่านเราะฮ์ลุส ﷺ ได้ตักเตือนเอาไว้เหมือนกัน ให้เราระวังให้ดี

((ﷺ : ﷺ))

(8411 : 1978 ,)

ความว่า“จากท่าน *Abi Hurairah* ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุส ﷺ ได้กล่าวว่า อีมาน (การศรัทธา) บ่าวของพระองค์จะไม่สมบูรณ์อย่างแท้จริง จนกว่าเขาจะละทิ้งการพูดเท็จ ในเรื่องที่ตกลงขบขัน เพื่อให้ผู้อื่นหัวเราะ ถึงแม้จะเป็นความจริงก็ตาม”.

(Ahmad ,1978 : 8411)

มนุษย์นั้นจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ต้องพึ่งพาอาศัย เกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สังคมจึงจะอยู่ได้ด้วยความสะดวก มีความไว้วางใจต่อกัน แตกต่างจากสังคมที่อยู่กันด้วยการหวาดระแวงต่อกัน โทกหก ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน หวังเพียงเพื่อผลประโยชน์ให้กับตัวเอง และพวกพ้อง เมื่อสังคมขาดความไว้วางใจต่อกัน ความสุขในสังคมก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เป้าหมายแห่งการดำเนินชีวิตที่พระองค์ทรงประสงค์ให้เกิด สุดท้ายก็ถูกทำลายด้วยน้ำมือของมนุษย์.